

37/381

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును

Vol. 11

వర్షపుటము ౧౧

చెన్న పట్టణము 1925 వ సం॥ మార్చి నెల 31-వ తేది మంగళవారము

శ్రీ క్రోధననామ సంవత్సరము, చైత్రమాస శుద్ధ సప్తమి 2.

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు మంచిమంది.

గొప్ప గొప్పవారిచే వేలకు వేలు యోగ్యతాపత్రములు వాందియ్యుచున్నది. పంచభాష చీటి మాచి కొనిన మోసముగటగును.

అమృతాంజనము నకలవిద నొప్పులకు నంజీవివంటిది

తలనొప్పుల మాన్పును, వాయువుపోట్ల బాపును,
సార్సపు నెవ్వల బారదోలును, పొంగొట్టును.
బెణుకుల భేదించును వాపుల రూపుమాపును.
దగ్గును తగ్గించును దురదనుతొలగించును.

ఈమందును రుద్దగానే చెమట పట్టుటవలన శరీర
మందలి దుష్పదార్థములను తొలగించి దేహమున
కారోగ్యము గలిగించును. నొప్పులు తీసివేసును.
దేశములలో కూడ వాడునున్నారు.

చక్క-నిడబ్బి తో సహా సీసా 1-కి రు 0-10-0; డజన్ 1-కి రు 6-4-0. ప్రతియింట నుండదగినది.

అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబు శెట్టి వీధి మద్రాసు లేక, బొంబాయి.

గ్లాసు పాళీలు
అగేట్ కలములు

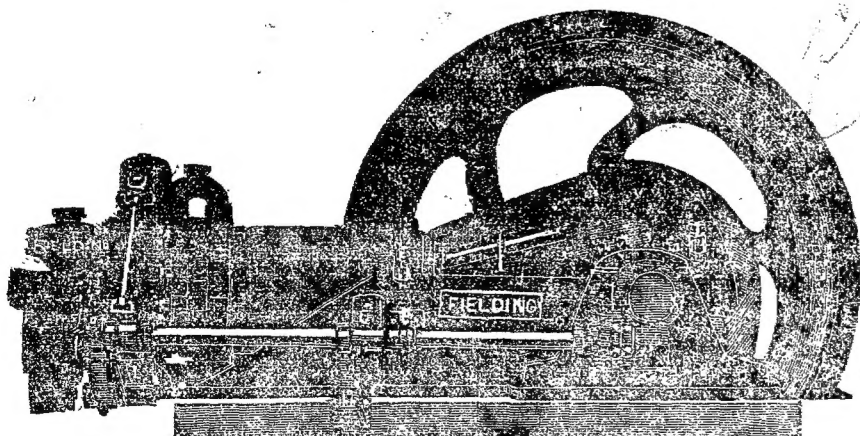
2957

మార్చి నెలాఖరువరకు
గ్లాసు రూ 10 లు చొప్పున పంపబడును.
విక్టోరియా డిపో,
మైలాపూరు — మద్రాసు.

ప్రసిద్ధి కెక్కిన “ఫీల్డింగ్” వేటెంటు శమిడిశల్
క్యూర్ స్టారింగు కూడు ఆయిలు ఇంజను

STARTS IN TWO MINUTES FROM COLD

586

యా యింజను నుమారు రెండే నిముషములలో వేవరై జరు చ్చుచి సిలిల్ నుంకగనే స్టార్టు
లెదు. యెటువంటి కూడు ఆయిలులో నైనను అతిసంతుష్టికాగా పనిచేయును. కూడు
లలు ఖర్చు బహు స్వల్పము. యీ యింజనును నడిపించుటకు యెక్కువ సామర్థ్యమును,
క్లిష్ట అనుభవమును అవసరములేదు.

సోల్ యేజెంట్లు:—

కలెఫోర్స్ డి. యల్. శాస్త్రి అందుకో, పోస్టు బాబు
690 రు. నెం 203 రు.
12, తంబు శెట్టివీధి, మదరాసు.

వెల్లింగుటన్ సినిమా

మాంటు రోడ్డు, మద్రాసు 953

28-8-25 శనివారమునుండి 8-4-26 శుక్రవారమువరకు
శని, ఆదివారములందు మధ్యాహ్నం 2-15 గంటల మాటనీగలదు.
యూనివర్సల్ బ్రెవెన్ డజ్ సిరియల్
ది ఫాస్ట్ ఎక్స్ ప్రెస్సు నాలకవభాగము
ప్రదర్శింపబడును.
నుప్రసిద్ధులైన విల్లియం డెక్స్ ట్ ఎడ్ మండుజాన్
అద్భుతచర్యలు చూడతగినవి.

మానసోల్లాసిని మాత్రలు

30 మాత్రలు 0-10-0 (మరి అలాంటి)

జెనులభము! (పోస్టుబర్సులు ప్రత్యేకము) నుజుభిక్షము!
శరీరములో ఉష్ణాధిక్యముచే కలిగిన వైర్యకాశల
కీమాత్రలు దివ్యామృతము. అదీర్షము, అరుచి, అభిలీలన,
అగ్నిమాంద్యము, అతిదాహము, ఎక్కిళ్లు, స్వాస్థ్యముల
యందు బలమును, విక్రమము, పౌర్వములు, శరీరము,
క్రేర్లు, అశులు, మొదలగువానియందు గలగడి నొప్పు
లను బోగొట్టి దేహమును మంచి యోగ్యమునకు
చేయును.

ఈ మాత్రలు శుభవారే నొప్పులను వెంటనే
మాన్పును. యిందు అనేకవిధములు చేయవచ్చు. అనుభవము
గల టౌవభుజుగటలేకను పరమోంగ్రహము యిది చెప్ప
తచ్చును. ఒక్కసారి కానిచూచిన విభుజు తెలుసుగలదు.
విరుణామా:— (1078)

అయ్యుర్వేద వైద్యునియందు,
పోస్టు నిడుమాల, ఎడమరై, కృష్ణాజిల్లా.

దైరిబుక్కు (1925) ఉచితము

శేలండురు, తాగిబులువారిగా గలిగి, చిన్న పైజరము
ద్రించి చాలామందికి పంపియున్నాము. పోస్టుఖర్చులు సహా
భరించి ఉచితముగా పంపెదము, వెంటనే ప్రాకుకొనవలయును.
పి. కె. ఏ. అందుకో, అయ్యుర్వేదసమాజం,
పెరిచే- నెల్లూరుజిల్లా

పిన్నపురి శ్రీ కన్యకాపరమేశ్వరీ దేవస్థానము వగైరా ధర్మముల
యొక్క వరపు శైలపుల సంక్షేపము 1924-వ సంవత్సరము

[illegible]

భిక్షుల వివరము			జమల వివరము		
వైద్యశాల:-					
శిబ్బంది	8185	15 11			
మందులు	1808	8 11			
బాడుగు	887	8 0			
కంటింజెన్సు	279	4 6	5106	0 4	
విద్యాభివృద్ధి:-					
వైశ్యబాలుర సేకరించినవాళ్ళు					
శిబ్బంది	3222	10 6			
బాడుగు	1200	0 0			
బాలురకు పుస్తకములు, ప్రైజునెలవులు	862	2 0			
కంటింజెన్సు	66	6 8	4851	2 9	
వైశ్య విద్యార్థుల హాస్టల్:-					
శిబ్బంది	1228	5 8			
యోల్డ్ టీకి కరెంటు చార్జీలు	546	18 0			
గంటింజెన్సు	258	8 0			
పుస్తకము	100	0 0			
కంటింజెన్సు	289	14 6			
స్కూలరు ఫీచు	7178	5 5	9,551	9 2	
కలవల తిరువంగడతాణ్ శెట్టి బాలికాబారశాల:-					
శిబ్బంది	5879	5 0			
బాడుగు	412	8 0			
ప్రైజు నెలవులు	125	0 0			
స్కూలరుఫీష్య	201	0 0			
కంటింజెన్సు	262	6 8	6880	8 8	
ఇనాములు:-					
సాకరి పెక్ష్‌పెక్	99	0 0			
వైశ్యవీరులకు రొక్కసహాయం	5899	8 0			
మాసచందాలు	2400	0 0			
సంతకర్తల చందాలు	255	0 0			
ఇతర ఇనాములు	1665	14 0	10819	6 0	68868 12 4
తక్కువయెన్నుట:-					
ఫర్టీచ్చర్లు			704	8 1	900 5 4
పాత్రలు			196	2 8	
శెలవుపోను మిగత ఆదాయము					10640 12 5
					122280 5 7
మొత్తము ర.					మొత్తము ర.
					122280 5 7

శ్రీకన్యకాపరమేశ్వరీ దేవస్థానము చారిత్రీను మదరాసు

1923-వ సం॥ డిశంబరు నెల 31-వ తేదీన

బాలన్సు షీటు

మూలధనము జవాబుదారీయైన అప్పులు.)

సాత్తులు, ఆస్తి

[illegible]

AIR, S,
—3—2,5.

P. S. Jumbulingam,

Assistant Secretary,

24—3—25.

P. Narayanasawmy Mudaliar.

Secretary, S. K. P. D. C., Madras.

24—3—25.

Ford Rhodes,

THORNTON & Co.,
Chartered Accountants,

24-3-25.

అహమదాబాదు తీర్మాన ప్రకారము ఆంధ్ర దేశములో వసూలైన నూలుకొనుకలపని

ఈ తీర్మానము 1924 సంవత్సరము జూన్ నెలలో చేయబడి, జూలై నెలనుండి అమలులోనికి వచ్చెను. ఆ నెల తొలకొనుకల, పంపు మొదటి వాయిదా 15-8-24 గా నిర్ణయించబడినది. దీనివల్ల ఆంధ్రదేశములో 6 వాయిదాలనూలు చేరెను. దీనివల్ల నెలల తొలకొనుకల యీ జనవరిలో పంపిరి. మొత్తం 6 నెలల నూలుకొనుకలు ఆ తీర్మానానుసారము వసూలుచేయబడినవి.

ఈ పనిని ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వము వారు నిర్వహించవలసి వచ్చెను. దానినిగూర్చి, క్లుప్తముగా నివేదించెదము:

మొదటి నెలలో పంపులు	ఇతరములు
మొదటి నెలలో 852	128
రెండవ నెలలో 565	594
మూడవ నెలలో 568	1086
నాల్గవ నెలలో 521	1489
అయిదవ నెలలో 266	769
ఆరవ నెలలో 226	717

మొత్తము 2498 4727

నూలుకొనుకలు పంపిరి. మొదటి నెల వరకు 474, రెండవ నెల వరకు 1159, మూడవ నెల 1599, నాలుగవ నెల వరకు 2010, అయిదవ నెలలో 1085, ఆరవ నెల 948, మొత్తము 7220 కానుకలు చేరినవి. రెండవ నెలలో పంపులును, నాల్గవ నెలలో పంపులను అత్యధిక సంఖ్యగా పంపిరి. నాల్గవ నెలలోనే కానుకల మొత్తముగూడ అధికము మయ్యెను. మన రాష్ట్రములోనే గాక అఖిల భారతదేశములో యీ 2010 కి మించిన కానుకలు ఏ నెలలోగాని ఏ యితర రాష్ట్రములోగాని లభించలేదు. కానుకల సంఖ్యలో గజరాతు రాష్ట్రముకన్న ముందు నడచినను 2000 గజములు చొప్పున పంపినవారు కొరవడుటచేత కాంగ్రెసు అధ్యక్షులైన శ్రీయుత మాలానా మహమ్మదాలిగారి బహుమానము మన రాష్ట్రమునకు రాలేదు.

మన రాష్ట్రములు 2000 గజముల చొప్పున పంపుటకు శ్రద్ధవహించలేదు. చంద్రున కొక నూలుపోగులగున తక్కువగా పంపించి తప్పిపోయిరి.

మొదటి నెల తక్కువ పంపువారు	సరిగా పంపువారు
రెండవ నెల 327	882
మూడవ నెల 608	996
నాల్గవ నెల 897	1118
అయిదవ నెల 835	700
ఆరవ నెల 246	697

మొత్తము 2517 4708

అనగా మూడు రెండు వంతు తక్కువగా పంపిరి. ఇందుచేతనే సంఖ్యలు తప్పిపోయినవిగా నున్నవని బహుమతి పోయినది.

ఇట్లు పంపిన కానుకల తూకము 89 మునుగుల 2 పిసెలు 4 నేర్లు 5 తులములు దాదాపు 2 పుట్లనూలు అగును. కానుక ఒక్కొక్కటి అయిదుండావులములు బరువు చేయవచ్చును. మొత్తము పొడవు 1,36,50,284 గజాలు అనగా కానుక ఒక్కొక్కటి 1890 గజాలు పొడవు. దానినిబట్టి నూలు సగటున 18 నెలలకు సరిపోవును.

ఈ కానుకలలో 1474 శ్రీమతే పంపబడినవి. అనగా 5 వ వంతు లభ్యమైనది. మహమ్మదీయులు 55 కానుకలను మాత్రము సమకూర్చిరి. జనాభాలో 16 వ వంతు ఉన్నవల యొక్క పిల్లలో అతిస్వల్పముగా పొట్టానిరి. ఆంధ్రవారిములు కృషి శ్రమసాహిత్యముగా నున్నది. ఈ పంపిననూలుతో, 507 చావులు ఒక్కొక్కటి 7 గజాలు పొడవుగలవి తయారుచేయవచ్చును. అనగా మూడు, రూ 2500 కిన్నుతుగుల ఖర్చునకు తయారు చేయవచ్చును.

ఈ నూలు సబర్బరీ పంపుటకు యీ కార్యక్రమములో 124-6-0 ఖర్చు అయినది. మావద్దకు నూలు పంపుటకు దీనికి మూడు రెట్లు ఎక్కువ ఖర్చుపడినను, మొత్తం యిందుక్రింద 500-0-0 కంటే మించి వినియోగపడదు. దీనిని తగ్గించినను ఆంధ్రప్రదేశ్ లు కానుకలు 2000 సంపాదించును. ఈ కనమునకన్నను ఆం

ధ్రులయందు కలిగిన ఉత్సాహమును, ఉద్యోగమును సంతోష దాహకములు.

ఆంధ్ర రాష్ట్రములో కాంగ్రెసు సంస్థలలో ఎన్ని కోట్ల గులు, ప్రతినిధులు కలిసి 1771 అయినను, వారందరిలో ఏ నెలలో అయినను 565 కంటే పొచ్చునుండి నూలు పంపకుండుట శోచనీయము. ఒక్క నెల మాత్రము పంపినవారు 187. రెండు నెలలు మాత్రము పంపినవారు 205. మూడు నెలలు మాత్రము పంపినవారు 252. నాలుగు నెలలు 188. అయిదు నెలలు 18. ఆరు నెలలు తప్పకుండా పంపినవారు 38. కార్యరంగమునకు దిగని వారి సంఖ్య ఖాళీ పుట్టించుచుండ, ప్రజాశాంతియు దీక్షను కొనసాగించలేనివారి సంఖ్య మిక్కిలి విపాదమును కలిగించినది. సభ్యులందరిలో ఆరు నెలలు విడువకుండా పంపినవారు 4. అయిదు నెలలు మాత్రము 182. నాలుగు నెలలు 156. మూడు నెలలు 276. రెండు 270. ఒక్క నెల 1582. దీక్షాపూరితము ప్రసన్నమై పౌరదయమును కేటించుచున్నది. కాని యీ పక్షాంతి సంఖ్య మా ప్రకారము 2595 పెరిగినదన్న సంగతి గమనించిన కొంత ఉత్సాహము కలుగును.

ఉద్యోగములలో గ్రామతొలకొనుకల సంఖ్య కోట్లయందు ప్రతినిధులు సామాన్యముగా శ్రద్ధవహించలేదని చెప్పవచ్చును. వారు నూటికి 19 పంతునమాత్రము పంపిరి. జిల్లాసంఘసభ్యులు నూటికి 23 పంతునను, రాష్ట్రసంఘసభ్యులు నూటికి 42 పంతునను అఖిల భారత సభ్యులు నూటికి 47 పంతునను నూలు పంపిరి.

(24-3-25)

6 నెలలు తప్పకుండా నూలు పంపినవారి నూలు నాణ్యమును పరీక్షించిన సంకేతము కలుగును. వరుస ప్రకారము నూలు నాణ్యము వృద్ధి చెందినట్లు సామాన్యముగా చెప్పవచ్చును. శ్రీయుత దేశభక్త వెంకటప్పయ్యగారు 19 నెలలలో మొదటిది, 31 నెలల వరకు పంపుటకు తయారు అయిరి. శ్రీయుత దేశభక్త నాగేశ్వరరావుగారు 15 నెలలకు 29 వరకు తయారు అయిరి. శ్రీమతి చిలుకూరి శ్రీమంతలక్ష్మమ్మగారు 14 నెలలకు 42 వరకు మిక్కిలిగా నభివృద్ధిచాసిరి. ఇతరులను యథోచితముగా కృషి సలిపిరి.

ఈ కార్యక్రమమునకు వచ్చిననూలు కంటేయు లెక్క మై భారతదేశమునకంతయు శోమణియై, నిరుపమాన మైన నూలును పంపినది శ్రీమతి గొల్లకోట కమలామణియమ్మగారు. ఆమె పంపిననూలు 389 నెలలకు సరిపోయి ఎన్నడో మరచిన డక్కానుడిల జ్ఞాపకము చేసెను. ఆమెగారికి బెల్లూరు కాంగ్రెసులో ప్రేమపాత్రునిచేత బంగారుపతక మిప్పించ యిచ్చించి యు, ఆమెరానికారణమున పతక జానము పూరికాలేదు.

ఇంతకంటే అత్యద్భుతమైననూలును శ్రీయుత పెండ్యారామసాయకాబుగారు చేసి, ఆంధ్రులకు కాశ్యోతకీర్తిని గడిపిరి. వారిపట్టికి 800 కు సరిగా తీయుచు, దానియొక్క పారమును ముట్ట భగీరథ ప్రయత్నములు చేయుచున్నారట. దైవి మనుకూలించుగాక.

గొల్లపూడి సీతారామశాస్త్రి

కార్యదర్శి

శ్రీయుత పేరాల నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు ఆంధ్ర దేశం ఆనుచున్న ఒక తెలుగువారపత్రికను తెనాలిపట్టణము నుంచి ప్రకటించుటకు గాను తెనాలిపట్టణమునకు మేజిస్ట్రేటు గారివద్ద 16-2-25 తారీఖున డిక్లరేషన్ యిచ్చిరి ఒకరు మాకు వ్రాయుచున్నారు.

హరిహరజాతీయ పాఠశాల - కనగాల

(గుంటూరుజిల్లా)

వైనామమతో శ్రీయుత చివుటల శ్రీరాములగారిచే నొక విద్యాపీఠము స్థాపించబడి నేటివరకును, దినదినాభివృద్ధి జొందుచున్నది. ప్రస్తుతము యిద్దరు ఉపాధ్యాయులతోను, అరువదిపాఠశాలతోను దనరావుచున్నది. జాతీయ అదర్శముల ననుసరించి విద్య నేర్పుటయే దానియొక్క ముఖ్యోద్దేశము. ఈ ఊరి పురవాసులు, యెగుమతియగు ప్రతిభావ్యులు బహుశా ఒక దమ్మిడిచొప్పున వసూలు చేయుచున్నారు. ఈవసూలు చేసేది డబ్బుచే పాఠశాలవ్యవహారములు చక్కగా నడచుటలేదు. ఒక హిందీ యుపాధ్యాయునిగూడ నియమించుటకు, ఉద్దేశ్యము కలదుగాని, భవలోపముచే యింతవరకును నియమించలేదు. కాన ఉదారపంతులగువారు యథాశక్తిని దీనికి సహాయ మొనర్చెదరని పొగ్గిస్తూ యున్నాను.

పోట్టి భుజంగరావు

కాంగ్రెసు నూలుచందా సభ్యత్వము

రాష్ట్రములవారీ సంఖ్యలు

	ఎ.	బి.	మొత్తము
1. గజరాతు	2095	101	2196
2. సంగి రాష్ట్రములు	157	857	1014
3. తెలంగాలు	254	962	1216
4. బీహారు	695	255	950
5. తమిళనాడు	472	464	936
6. ఆంధ్ర	500	220	720
7. పంజాబు	వివరములు రాలేదు.		688
8. కర్నాటకము	288	251	539
9. మ-రా-హిందీ	వివరములు రాలేదు.		500
10. మహారాష్ట్ర	280	288	568
11. బొంబాయి	281	188	469
12. సింధు	75	201	276
13. దిల్లీ	88	62	150
14. అసాము	118	1	119
15. ఉత్తరప్రదేశ్	78	88	166
16. మ-రా-మహారాష్ట్ర	29	21	50
17. బర్మా	26	3	29
18. అశ్మరు	2	15	17
19. బీరారు	వివరములు రాలేదు		12
మొత్తము	5818	2817	10602

సంగి రాష్ట్రములు, పంజాబు, మ-రా-హిందీ, బీరారు రాష్ట్రముల మొత్తములందు ఏ. బి. లక్రింద వివరించనివిగూడ జేరినవి. (ఏ. గుర్తు స్వయముగ వడికినవారికిని బీరారు కొని యిచ్చినవారికిని వర్తించును.)

హిందూపత్రిక 21వ మార్చి లేదీని బాడ ఆంధ్రదేశము లో 12 వందలను తమిళనాడులో 10 వందల సంఖ్యలు చేరిన టుల చెలువబడినది. మాకు స్వయముగ అసంఖ్యలు రాకపోవుటచేత మొత్తములలో వానిని జేర్చలేదు. రాష్ట్రములన్నియు నివేదికలను పంపుకుండవలెనని కోరుచున్నాము. (ఎంగు ఇండియా)

బహుమూత్రము, మధుమేహము, బలహీనము, జ్వరము మొదలగు

వాటికి నమక మైన ఔషధము

నేను బహుమూత్రమునకు 1916 సంవత్సరమునుండి బాధపడుచుంటిని. నేను 1916 లో బొంబాయి నకు గడంగి పథ్యము వుంచబడితిని. చక్కెరగాని మహాపదార్థములు గాని తిననూడని చెప్పబడితిని. ఈ ప్రకారము 2 సంవత్సరములు పథ్యముండి మరల మూత్రపరీక్ష చేయించగా వ్యాధియొకను వుండునని తెలియజేసిరి. 1920 మే నెలలో నంతు జ్వరము 85 రోజులు వచ్చెను. డాక్టరుగారికి చూపినంతటమాత్రములో ఎక్కువభాగము తీసివేసిన చెప్పిరి. 1920 అక్టోబరులో ప్రస్తుతము మద్రాసు ఆస్పత్రిలో నెం 72 రు భవనము బాక్టీరియా నందుండు తిరునల్వేలిజిల్లా కృష్ణా పుర వాసియగు పండితస్వామి శ్రీనివాసయ్యగారిని చూచినంతట వారు యీవ్యాధిని, బలహీనతను పోగొట్టెదనని పూచీపడిరి. కొంత కాలమునకు చాల జలవంతుడనైతిని. 26 నవంబరులో మరల మూత్రపరీక్ష చేయించగా యే విధమైన వ్యాధిసంబంధములు లేవనిచెప్పిరి. పండితులవారి చికిత్సలో నుండుతరు 8, 9 రోజులు జ్వరమువచ్చెను. జ్వరములకు 2, 3 రోజులలో బొంబాయిని వారిచిరి. ఈ పండితులవారు ఎవ్వరియింటికి వెళ్లరు కాని వ్యాధిగ్రస్తులే వారింటికి వెళ్లవలెను. వారు మొదట అభిప్రాయము తెలియపరచుటకే 15 రూపాయలు పుచ్చుకొందురు మందులకూడ అధిక ఖరీదుగలవి. వీరు మూగ, గ్రుడ్డి, వీనుగ కాలు, కుష్టు, మొదలగువాటిని కూడ నివర్తియేయగలరు. ఆచ్చుటకివచ్చిన అనేకలనుబట్టి తెలిసికొంటిని. (ప్రకటన / నెం 5)

31-3-25 జి. బ్రాను, డిమాట్టి ఎగ్జామినర్ మిలిటరీ ఆక్సాంట్యు డిమాట్టి.

బావరా దారుణహత్య

30 వ తేదీ విచారణ

యూసఫాల్ గారి సాక్ష్యము

“మొదటిముద్రాయయగు షఫీఅహమదు నాసోదరిపుత్రుడు. నేను అహమదుబాదులో దుకాణదారుడను. నాల్గవముత్తాయియగు అక్బరునుకూడ నేనెరుగుదును. అతడుయిందురుపోలీసు షకములోనుద్వేగి. ఇందురుపోలీసుడకము యినప్పట్ల జనరలు గులాంమహమదు, అక్బరును నాకడకుపంపెను. “నీవు ముతలాజాడ తీయవలెను. నీవు యివివయమున కష్టపడి పని చేసినచో నీకు చాలభవమియ్యబడును. ఇంకను చాలమంది యీ పనికి నియమింపబడిరి. నేనొక మోటారుకారు కొంటిని. అది గంటకు నూరుమైళ్ళుపోవును. ముతలాజాడ తెలిసినచో ఆమె నాబండిలో నెక్కించి తీసుకొని పోగలగుమును.” అని గులాం మహమదు నీతో చెప్పెను. ముతలాజా బావలా అనునతని యింటనున్నది.” అని నాతో అక్బరుచెప్పెను. బావలాగారిని నేనెరుగుదును. అక్బరుచెప్పినపనికి నేనుగోరింపలేదు. మరి 15, 20 రోజులకు అక్బరు మరల నాకుకనబడి బావలాయును ముతలాజా అజ్మీరుమున్నగు తావులకువెళ్ళిరిని చెప్పెను. బావలాహత్యవార్త ను నేనుపత్రికలలో చదివితిని. షఫీఅహమదు అనునతనిని అరెస్టుచేసెననువార్తనుగూడ నేనుపత్రికలలో నేచదివి నామేనల్లుడైన బావలాజాని నాబావకు తండ్రివార్తను పంపితిని. ఆతండ్రివార్తకు జవాబు యీకొద్దలానే యుండవచ్చును. పిమ్మట నామేనల్లుని చూడటకు నేను బొంబాయివచ్చితిని. అహమదుబాదులో నాకు పరిచయముడగు కయ్యదు యూసఫాల్ నకు పోలీసువారియొద్దకు గొనిపోయెను. ముతలాజానుగూర్చి నామేనల్లుడు నాతో నెన్నడును ముచ్చటించియుండలేదు.” అని యీసాక్షి చెప్పెను.

పూనాలో హుసైనుమేనేజరు సాక్ష్యము

“నా పేరు ఎన్. డి. సావర్కరు. 1, 2, 3 ముద్దాయిలగు షఫీ అహమదు, పాండే, ఫాస్సేగార్లను నేనెరుగుదును. 2, 3 ముద్దాయిలు డికోబరు జనవరి నెలలలో మానూలైలులో నుండిరి. జనవరి 11 వ తేదీ ఉదయమున ఫాస్సే మానూలైలునుండి వెళ్ళెను. అతడు యిందురు నేనతో అడ్డుపెంటు జనరలు. 12 వ తేదీ సాయంకాలము బొంబాయిలో బావలాగారి హత్యజరిగినది. “నామిత్రులగు మహమ్మదీయులు కొందరు వచ్చెదరు. శారికి యీమానూలైలులో బస ఏర్పాటు చేయవలెను” అని 10 వ తేదీని పాండే నాతో చెప్పెను. మేము మహమ్మదీయులకు బసయిచ్చు పద్ధతిలేదుగాని ప్రత్యేకముగ నీ సారి మాత్రము ఒకగది నిచ్చెదనని నేను పాండేతో చెప్పితిని. ఆనాడు సాయంకాలమే నేను శాకుతో షఫీ అహమదును చూచితిని. నలుగురు మహమ్మదీయులు మానూలైలుకు వచ్చిరి. వారు వచ్చిననాడు సాయంకాలమే నేనొక మోటారుకారు చూచితిని. నారాకారులో వెల్లెరో రైలులో వెల్లెరో నాకు తెలియదు. పాండేను చూచి మొదటినుండియు అతనిపేరు ఫాస్సే అనియే నేను తెలుచుచుంటిని. పోలీసువారితో నేను యిందురుకు వెళ్ళినపు డతనిని గుర్తు పట్టితినిగాని, అతనిపేరు ఫాస్సే అనియే చెప్పితిని. మహమ్మదీయులకు బస ఏర్పాటు చేయవలెనని ఆతడు నాతో చెప్పినపు డచట మరెవ్వరునులేదు. ఆనాడు మధ్యాహ్నము మహమ్మదీయులు మానూలైలుకు వచ్చినపుడు నేను విక్రాంతి పుస్తకమునుచూచితిని. మోటారుకారు ఎర్రరంగుకలదిగా నుండెను.” అని యీసాక్షి చెప్పెను.

మోటారుడ్రైవరు పతానుఖానుమహమదు సాక్ష్యము

“నేను ముద్దాయిలలో ముస్తఫీ నెరుగుదును. రుండుమోటారుకారులను నాగాడిఖానాలో నుంచుటకు బాడుగను పాండే నాతో నిర్ణయించెను. జనవరి 10 వ తేదీని చోకతెలురంగు గల ఒకమాన్యులైలుకారును తీసికొనివచ్చెను. దానికివెనుక రెండు పెద్దపెట్టెలు తగుల్చబడెను. షఫీ-అ-అహమదు గూడ నాబండితోవచ్చిరి. 10 వ తేదీని బండిని తీసుకొనివచ్చిరి. 11 వ తేదీని మరల తీసుకొనిపోయిరి.” అని యీసాక్షి చెప్పెను.

ఒక మహమ్మదీయబాలుడు

“నేను షఫీ అహమదును అల్లుడు లలిపును ఎరుగుదును. బొంబాయిలో మోటారుకారును కడుగుటకును రేడియోటరుకు

ను బాల్బలతోనీర్లు తెచ్చియుచ్చితిని. పూనానుండి బొంబాయికి మోటారుకారులు వెళ్ళుచుండగా బొంబాయిలోనున్నది.” అని యీసాక్షి బావలాచెప్పివారినిద్దరిని గుర్తించెను.

ఒకకూలీపనివాని సాక్ష్యము

“ఆనాడు నేను బొంబాయిలో నచట పరుండియుంటిని. మోటారుకారువచ్చుటయు, దానిని కడుగుటయు మరల నది బొంబాయివంకకు వెళ్ళుటయు నేను చూచితిని.” అని యీసాక్షి చెప్పి ముద్దాయిలలో కొందరిని గుర్తుపట్టెను.

పిమ్మట ఫలహారములకు లేచిరి.

ఒక పార్సీఅమ్మకముదారు

“బొంబాయిలో ఒకమోటారు బండక్కుపెన్లో నేను అమ్మకముచేయు నుద్వేగిని. ఒకమోటారుకారు కొనుటకు పాస్సేయును పాండేయును మాకంటెనీవచ్చిరి. 5000 రూపాయలకు ఒకబండిని ఫాస్సేకు నేను విక్రయించితిని. మరినెలరోజులకు పాండే మరల అబంజిని తీసుకొనివచ్చి దానిని తీసుకొని సామ్మియ్యవలెనని అడిగెను. బండిని మాదుకాణములో నుంచుచున్నది నేను చెప్పితిని.” అని తెలుపుచు యీసాక్షి ఫలహారాంతరము జరిగినవిచారణలో మొదట సాక్ష్యమిచ్చెను. ఇంకొక యువ్వోగిగూడ యీరీతి నే తెలిపెను. మోటారుబండ పరికరములను కొనుట కిద్దరువచ్చిరిని చెప్పెను.

బావలామేనేజరు మాతూగారిసాక్ష్యము

హత్యనుగూర్చి యిటీవల మరణ విచారణ జరిగిననాడు తెలిపిన విషయముల నన్నిటిని మాతూగారు మరల కొద్దలా నెన్న వివరించిరి. “బావలాగారికి వచ్చిన పంకములేని ఉత్తరములను కొన్నిటిని నాకు బావలాగారు చూపించిరి. ముతలాజా పూర్వచరిత్రనుగూడ బావలాగారే నాకు తెలిపి కొందరామె కొరకు వెంట దిరుగుచున్నారనిగూడ చెప్పిరి. ముద్దాయిలలో షఫీ అహమదుఅను మొదటిముద్దాయినిమాత్రమే నేనెరుగుదును. బావలాగారు బయటకు వెళ్ళినపుడు ప్రతిసారియును ఒక పిస్తోలును తీసుకొని పోవుచుండెరి. మలబారు హిలువద్దకు పంకకు లెక్కి వచ్చిన మోటారుకారును గూర్చి నేను వివరముల నేమియును తెలుపలేను” అని మాతూగారు తెలిపెను.

గణపతిసాధూహమాలుసాక్ష్యము

“బొంబాయిలో ఇందురు మహారాజాగారి సోమర్సెలు భవనమున నే నుందును. మూడవ ముద్దాయిని నేను రెండుసారులు చూచితిని. రాంపూరు నవాబుగారు వచ్చినపుడు మహారాజాగారు నన్ను బొంబాయి పంపిరి, అప్పుడొకసారి చూచితిని. మూడవ ముద్దాయియును మరలనుగురును మోటారుకారులో సోమర్సెలు భవనమునకు వచ్చినపుడు అనగా యువరాజు వచ్చి వెళ్ళిన 10, 12 రోజులకు నేను మరల చూచితిని. అప్పుడచట ములగింకరు లేనంతకు నన్ను పిలిచిరిగాన నేను వెళ్ళి చూచితిని” అని యీసాక్షి చెప్పెను.

మోటారుడ్రైవరు మహమ్మదు షఫీసాక్ష్యము

నిన్న సాక్ష్యమిచ్చిన వారిలో నితడు కడపటివాడు. ఇతనితో 24 గంటలవరకు సాక్ష్యమిచ్చిరి. ఇతడు అప్రావరుగా నిలచెను.

“నేను బావలాగారియొద్ద మోటారుడ్రైవరుగా నుంటిని. బావలాగారి హత్య జరుగుటకు మూడున్నర నెలలముందొకనాడు మూడవముద్దాయి వచ్చి మోటారుకారులో బావలాగారి యింటికి వచ్చినపుడే నేనతనిని తొలిసారిచూచితిని. పని ఖాళీయున్నదని విని వచ్చితిని అప్పుడతడు నాతో చెప్పెను. పిమ్మట 5, 6 సారులు నేనతనిని చూచితిని. అతడు రెడు మాన్యులైలుకారును నడుపుచుండగా రెండు సారులు చూచితిని. ఒకనాడు మధ్యాహ్నము గ్రాండు రోడులో మోటారుకారులు వద్ద నే నీ ముద్దాయిని చూచితిని. నాలకేళ్ళమున నొక పార్సీవద్ద పనిలోనుంటిని నాతో ముద్దాయి అప్పుడుచెప్పెను. నేను నాయజమానియగు బావలాగారిలో బొంబాయివెళ్ళితిని. అచటికి వెళ్ళిన 3-4 రోజుల పిమ్మట బావలాగారి ముద్దాయి కనబడెను. అక్రమముతో నానే వచ్చితిని ముద్దాయి నాతో చెప్పెను. మరి మూడురోజులకు ఒకచోట టెలులో ముద్దాయి కూర్చుండియుండగా నేను మరలచూచితిని. నేనాహోటెలులో నికిపోయి టీ కావలెనని అడిగినపుడు మూడవ ముద్దాయియు మరలయుకడును నాకుచట కనబడిరి. ట్రీల్లాగి నేను బావలాగారి యింటికి పోతిని. మరిమూడురోజులకు బావలాగారు మానూలైలులో మూడవముద్దాయితో కనబడినవాడును బావలాగారి బంగాళాచక్రముండి వెళ్ళుచుండెరి. మూడవముద్దాయి యీక్రోత్త వానియింట భోజనము చేయుచుండెను. బొంబాయిలో పనికొ

రకు క్రయమిచ్చుచున్నానని బహదరు నాతో చెప్పెను. అక్రోత్తవాడు ముద్దాయిలలో లేడు. అని యీసాక్షి చెప్పెను.

కడపటివాక్యము అప్రస్తుతమని మేజిస్ట్రేటు వ్రాయలేదు. అది చాలముఖ్యమైనదని ముద్దాయిల న్యాయవాది చెప్పెను. గారు వాదించగా మేజిస్ట్రేటు ఆవాక్యమును వ్రాసెను.

కెంపుగారు యీసాక్షిని చాలప్రశ్న లడుగగా సాక్షి సరియగు సమాధానమియ్యనందున యితడు క్రతుపక్షమున చేసినటుల భావించి యితనిని పరీక్షించుట కనుమతి నియ్యవలెనని కెంపుగారు మేజిస్ట్రేటును కోరిరి.

ఎన్నిసారులడిగినను ఈసాక్షి నిజముచెప్పలేదు. మూడవ ముద్దాయి తనతో మరేమియును చెప్పలేనని మాత్రమే చెప్పచుండెను.

“నీవు నిజముచెప్పెదనను. పద్ధతిమీదనే నిన్ను త.మించిరి. జాగ్రత్త” అని మేజిస్ట్రేటు తెలిపెను.

సాక్షి:—చిత్రము డౌనండి.

మేజి:—బావలాగారినిగూర్చి ఆయన ఒంటరిగా నున్నాడా లేక ముతలాజాగూడ నున్నాడా అని బహదరు నిన్ను డిగనా!

సాక్షి:—అడుగలేదు.

కెంపుగారు:—నీవు పోలీసువారియెదుట స్టేటుమెంటు నిచ్చితివా?

సాక్షి:—ఇచ్చితిని.

కెం:—అది సత్యమైనదేనా?

సాక్షి:—నాకు తెలియదు.

మే:—నీవు పోలీసువారియెదుట నిచ్చిన స్టేటుమెంటులో నీవు తెలిపిన విషయములన్నియును నిజమేనా?

సాక్షి:—పోలీసుచారి బలవంతముచే నేనటుల తెలిపితిని. అదినిజముకాదు. ఇప్పుడు నేను చెప్పినదిమాత్రమే నిజము.

మే:—ఆస్టేటుమెంటు అంతయును అబద్ధమేనా?

సా:—నేను నేను కొద్దలా తెలిపినవిషయములంతవృత్తినవన్నియును అబద్ధమే.

కెం:—ముతలాజాను బావలాగారియొద్దనుండి అపహరింపవలెనని బహదూర్ నాతో చెప్పెనని నీవు పోలీసువారితో చెప్పలేదా?

సాక్షి:—నేను చెప్పలేదు.

మే:—బహదూరు నిన్ను ప్రోత్సహింపరచెనా లేదా అను విషయమిప్పుడు ముఖ్యముకాదు. పోలీసువారితో నీవటుల చెప్పితివాలేదా?

సాక్షి:—నేనటుల చెప్పనేలేదు.

కెం:—ముతలాజాను వెనుక ఇందురు మహారాజు తండ్రిగొనెనని బహదూరు నీతో చెప్పెనని నీవు పోలీసువారికి తెలుపలేదా?

సా:—తెలుపలేదు.

ఈసాక్షి సాక్ష్యము నిన్ను పూర్తికాలేదు. అంతటితో నిన్నువిచారణ ముగింపబడెను. (అ. పం.)

పాలకొల్లు

(ఒకవిలేఖరి)

మా పురిపాలక వర్గములోని రెండవవార్డు పథ్యలగు మహారాజుశ్రీ నందుల కుమ్రావ్యవస్థ, చొక్క వెంకట కుమ్మారావుగార్లను ఆభినందించుటకును, శ్రీ వెంకటకుమ్మారావుగారు గత రి సంగీరములనుండి మాపురపాలక సంఘాధ్యక్షులుగా వుండి తిరిగి యీసంగీరం కూడా ప్రభుత్వమువారిచే సమరపథవి లభించుచేతను, వారికి గౌరవార్థముగా 22-25 తేదీ ఆదివారం సాయంత్రము 4 గంటలకు వ్రాడేపేటలో శ్రీ డాక్టరు గణపతిగారి గృహముందున వ్రాడేపేట ప్రభుత్వతరపున శ్రీగంటి అంబదాసు, ములకుల్లు వెంకటరామకుమ్మారావు, డా॥ కొల్లాదుండి గణపతి, తణుకు వెంకటరత్నం, నందుల జగన్నాథంగార్ల వగైరాలచే నుమారు 800 మంది పురప్రముఖులకు ఆహ్వానము లంపబడి ఆహ్వానోపవిందు జరపబడినది. అసందర్భముననే శ్రీ దూర్వాసుల వెంకటశాస్త్రిగారిచే రచింపబడిన పద్యమును చాల శ్రావ్యముగా చదవబడినది. శ్రీ చేరోపనగారు వెనుకటి వలెనే యీసంగీరం కూడా పురోభివృద్ధికొరకు గట్టిగా పాట్లు డెడదని నమ్ముచున్నాము.

తిరువాంకూరు సంస్థానము

మహారాజు విద్యనవిశేషములు

ఖద్దరు ధరింపవలె నని కోరుట

గాంధీజీగారు దీనిని 'ఎంకి' ఇండియా నెట్టు వ్రాయుచున్నాడు:-

సుందరభూమి

తిరువాంకూరు దారిమధ్యను కొచ్చియు సందర్శించితిని. మహాదానంద మయ్యనా. ఆయనది ఆత్మంతరావణీయకముగ నుండెను. నేను తిరువాంకూరులో నున్న కొద్దివాళ్లను ఎప్పుడును ప్రయాణము చేయుచుంటిని. జనములను తిండ్రోపతిండ్లముల జూచుచుంటిని. తిరువాంకూరులో మహావారమున సద్వివహారముగలదు. చక్కనిరస్థాలు గలవు. ఈసంస్థానము 179 మైళ్ల పొడవునను, 75 మైళ్ల వెడల్పుననుండును. విస్తీర్ణము 7625 చదరపుమైళ్లు. ఇందు సగముమేరగా అడవులతోను గట్టలతోను నిండియుండును. నేను యీసంస్థానమునకు తరచు వెళ్ళుచుండి ప్రశంసించితిని. వైకంఠరెక్కా ఉత్తరము సరిహద్దునందుండును. ఆచటికి పోవువార్తమునందు చక్కనిజలప్రవాహము గలదు. దాని కిడప్రక్కలను పచ్చనితోటలును తాళ్లనుగలవు. నన్ను దక్షిణాగ్రమున కన్యాకుమారివరకును దీసికొనిపోయి. అచట సముద్రము హిందూమాతపాదముల పూజించుచున్నదోయన మన్నట్లు అలలచే ప్రక్షాళనము చేయుచుండును. నేను ప్రయాణము చేయుచువుడు చక్కగ పెంచినతోటలలో నొక కొననుండి మరియొక కొనకు బోవుచున్నట్లుండెను. తిరువాంకూరు బహుశాద్ది పట్టణములును యెక్కువగా ముసులు గలదేశముగాను. అదియొక మహాపట్టణముగ గానియును. జనసంఖ్య 4 లక్షలుండి స్త్రీపురుషులు సమానముగ నుండును. మహావారముగ నుండు కుటీరములందు చిన్నచిన్నదొడ్లలో కాపురముండును. భారతదేశములో గ్రామములందు మనుష్యులును పశువులును సాధారణముగ ఒక్కచోటనే కట్టగట్టుకొని యుండును. ఎంతభాగ్యుల మనసు గాలియున్నను దాని నుపయోగించుకొనజాలరు. ఇచట అట్టివికార మేమియు గానినవిదు. మలబా నేశరములు ఒంటరిగ నీకుటీరములందు దొంగభయమును వృగభీతియు లేకుండ నెట్లున్నారో తెలియజాలకుంటిని. నేను విచారింపగా నేనుకొన్నట్లే స్త్రీపురుషులు చాల ధైర్యవంతులని చెప్పవచ్చెను.

స్త్రీల నాగరక, విద్యలు

మలబారులో నున్నట్లు స్త్రీలెక్కడను భారతదేశమునందు వ్యత్యేకముగ నుండజాలరు. అచట న్యాయకాస్త్రములును ఆచారములు స్త్రీలను బాగుగ రక్షించును. తిరువాంకూరులోనంతగ స్త్రీలెక్కడను ఎక్కువ విద్యావంతులుగ నుండజాలరు. భారతదేశమునందు తిరువాంకూరు విద్యావిషయమున నెక్కువభివృద్ధి యొనటలు గానియును. 1922 లో వేయింటి 241 మంది చదువుకొన్నవారందరినిగనవారు 880 మందియు స్త్రీలు 150 మందియు చదువుకొన్నవారందరి. విద్యాభివృద్ధి స్త్రీపురుషులందు నానాటి కెక్కువనుచున్నది. వెనుకబడి యున్నతగతులవారు యీఆభివృద్ధియందు పాల్గొనుచున్నారు. ఈఆభివృద్ధి సహాయాత్ముడనగు నన్నుగూడ బాధించుచున్నది. ఈ చదువంతయును చురువుకొని ముందుమాట ఆలోచనలేకుండ, ఉద్యోగ మెక్కడనాయని తీసుకుపడి చేయునదేమని యసంతృప్తి గాంచునెడల యీనింపినసుందరభవన మంతయును ఒక నాడెప్పుడో కూలవలసియే యుండును. మనస్సు పరివర్తన గావలయును. హస్తవైద్యమును సంపాదించవలయును. ఇది లేకుండ విద్యాపరిజ్ఞానమువలన నా కంతసంతృప్తియొందదు. కావున నేదో ఒకశిక్షణగానుండ వృత్తికేగినది తోటపనియో నేతయోనేర్చి యెరిపిపోవలయును. వారు చేసికొనునట్లుల చేసి ప్రభుత్వము కై నెవజేయ నెదురుజూడకుండ జేయుటయే ముఖ్యము. భారతదేశ పరిస్థితులకు దగిలులు అచటి జీవనాధారములకు తగినట్లు ఆమార్గములందు భారతవిద్యార్థుల మనస్సును ద్రిక్పిపెంపించి జేయవలయును. అట్లు చేయవచ్చునెడల విద్యావంతులకు నా సహాయముగలను నెడబాటెక్కువగును. విద్యార్థులు జనసామాన్యముపై ఒడి ప్రతుకవలయుండును. న్యాయ

ముఖ్యకారము విద్యావంతులే జనసామాన్యముయొక్క జీవితమును ముఖ్యము వారితోబాటు జీవించుచుండవలయును.

రీజెంటు మహారాజగారు

కాని నేనీభాగమును విమర్శనభావముతో వ్రాయగోరను. కారణము నామనస్సులో నేర్పడిన తిరువాంకూరుపట్టణము చాల మహావారముగ నున్నది. నేను మహారాజగారిని జూచినపుడు అత్యాశ్చర్యము గల్గెను. ఆయను అలంకారములుగా లేదు. భవ్యలహరములును కంఠములను వేసికొనలేదు. వివరభరితయగు యాశంస్త్రీ గాంచితిని. ఆమె కాభరణములయొక్కయు దుస్తులయొక్కయు సౌందర్య ముగ్ధురలేదు. సహజముగ సౌందర్యముతో ర్పింట్లుల నుండును. ఆమెయొక్కది అనుభూతుగనే దీర్చినట్లుగ నుండెను. ఆయను అతివిశిష్టతలముల జూచి అబ్బురపోతిని. ఈమెనుజూచి లక్ష్యాధికారులును రాజాధికారులును అసహ్యముగ రక్షలను ఉంగరములను ఎన్నెన్నిటిని తగిలించుకొని యీ భాగ్యమునంతను ఎవరినెద్దనుండి పీల్చుకొనుచున్నారో అజన సామాన్యముతో గలసియుండినవారు పాఠమును నేర్చుకొనవచ్చుననకొంటిని. మహారాజ యువకునిని మహారాజీయవలె నిన్ని జూచుభాగ్యముగూడ గల్గెను. సౌధమంతయును విప్రులూరితముగనే గానించెను. మహారాజయ్యచుండు తెల్లనిధోవ తిని యంగీకారించి నడుమువరకును చేతులలేని చొక్కాయు వేసికొనియుండెను. చేతికి ఉంగరమైన నున్నదనుకొనను. మహారాజీయవలె పెద్దకాణిసలేనే వివరసాక్షిల్యవిహ్వలగు రుస్తులతోనుండెను. ఆమెకేరముపై మంగళనూల యొకటి కనబడి కనబడకుండునట్లుండెను. ఈ యిద్దరు స్త్రీలును తెల్లనిచీరలను చేతితో నేసిననూలుచీరలను ధరించి జరిఅంచులు లేని నూలుబాటెట్లును మోచేతులవరకును తొడుగుకొని యుండిరి.

తిరువాంకూరు సంస్థానాధీశుల వర్తనము నింతవివరముగ జేసినందులకు పాఠకుడు క్షమింపవలయును. దీనినుండి అందరును నేర్చుకొనవలసిపాఠము గలదు. వారు ధరించినదుస్తులపరిసరముల కనుకూలముగనుండి ప్రకృతిసిద్ధముగ నుండెను. మలబా ర్త్రీలను జూచి నేను మోహించితి నని చెప్పవలయును. ఆ సామును విడిచిపెట్టినయెడల భారతదేశములో మలబారునందు ఏలే స్త్రీలెక్కడగాని అంతరానుజీనుకముగ అంతసామాన్యముగదుస్తులను ధరించినట్లుల గానరాదు. మలబారు స్త్రీలు తమకన్నగూడ బహుసామాన్యముగ నున్నారని ఆసామాస్త్రీలు గ్రహించెదరుగాక. వాటిచీరల కంచులుగూడ అక్కరలేదు. నాలుగుగజములపొడుగుకన్న నెక్కువకర్తలేదు. తమిళ సోజరీమణులకు 10 గజములచీరలు రంగులవి గావలయును. ఇందలివార జూడుదు. మలబారు స్త్రీలను జూచినపుడు నీతాడేవి జ్ఞాపకమునకు వచ్చును. ఆడేవి పాదరక్షలు లేకుండ నా మృగులపాదములతో ఈ భారతదేశపు అడవులను పాలములను గ్రమ్ముకొని యీదుస్తులనే ధరించుచుండవలెను. వారల తెల్లని ధుస్తులు అంతశుద్ధిని ప్రకటించుచున్నట్లు లుండెను. మలబారు స్త్రీలంత సావధానత్వము ననుభవించుచున్నను ముగిల లనివింతును అచట విద్యావ్రతాధీశుల బాలిక ల మోముల జూచినపుడు భారత స్త్రీలకు సహజముగ భగవంతుడొసగిన వివరసాక్షిల్యములు వారిసేతములందు ప్రతిఫలించునట్లులు గానించుచుండెను. వారి సావధానత్వము గాని విద్యాతీతయనుగాని యీలావణ్యమును హరింపలేదు. మలబారునందలి పురుషులుగూడ స్త్రీలవలెనే సామాన్యముగనే యుండురు. కాని ఒకటి మాత్రము విచారమగుచున్నది. వారున్నత విద్యను బోండుటవలన గాబోలును మామూలు దుస్తుల కేమియోచేర్చి అసౌఖ్యమునుకొని తెచ్చిపెట్టుకొనిరి. ఈదేశపు శిరోవ్యవస్థితులకు తెల్లని సామాన్యదుస్తులే సరిపోవును. అవసరముగ అసౌభావికమగునవన్నియు తగిలించుకొనవచ్చుటకై సౌందర్యము లేకపోవుటయేగాక ఆరోగ్యమునకు గూడ భంగకరముగ నుండును.

ఖద్దరు లేదు

నేను మలబారు స్త్రీపురుషుల నింతకొనియాడుచు వర్ణించినపుడు ఇచట ఖద్దరు ఎక్కువగ వాడుకలో నున్నదని పాఠకుడు దలంపవచ్చును. కాని అట్లు కాదని చెప్పటకు విచారముగ చున్నది. మలబారులో మిల్లులందు తయారైనగుడ్డ నుపయోగింపవలెనని నిర్బంధములేకపోయినను ఖద్దరు ఏమాత్రము నభివృద్ధి కాలేదు. ఖద్దరునకుతగిన కట్టుదిట్టములు చేసినయెడల అచట ప్రజలు ఏమాత్రము కట్టుచులేకుండనే ఉపయోగించెదరు. ఏలనగా భారతదేశములో నీతరభాగములందువలె దాని నుపయోగింపకుండుటకు వారేమియు సామలులేదు. వారికి రంగులక్కరలేదు. పెద్దపొడుగుగడ్డ అక్కరలేదు. వారలకు తలపాగ

లుగాని యితర శిరోవస్త్రములుగాని అక్కరలేదు. కావున వారి రుచులందు మార్చక్కరలేకుండనే ఖద్దరుధరింపగలరు. ప్రజలను ఖద్దరుధరించునట్లుల జేయుట కష్టమని ఒక్కమలబారుయొనను జేప్పియుండలేదు. చాల ఖరీదని కొందరినిరి. కాని అచటతయారైన ఖద్దరంత ఖరీదుగనుండదు. ఇచట కూలిగూడ తక్కువకాని యెవరును రాటుమును ఖద్దరను ప్రచారముజేయ తలపెట్టలేదు. అయితే యిచట నీకళ్ళ పూర్తిగ చచ్చిపోవుమాత్రములేదు. కన్యాకుమారివద్ద యిప్పటికిని సంతకరుగుచుండును. అందు చేతితోవడి కిన నూలు అమ్ముచుండును. వేలకొలదినుండి నేతగాలదు మిల్లు నూలు నేయువారు గలరు.

రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసువంతు మేదో కొంతపనిజేసెనుగాని అది మరికొంచెము. వైకంఠాగ్రహము చాలసనిజేయుచుండిరి. కాని యింకయొకయోజనాని జరుగవలసియున్నది

ఆశ

సంస్థానమునందలి విదేశపాఠశాలలందు రాటుమును ప్రవేశకల్పనలెనని ప్రభుత్వమువారిని గోరుచు యీమాధ్య కాపనస్థితీర్మానము గావించెను. దీవానుగారు శ్రీమూలప్రజాసభయందుపన్యసించుచు పాఠశాలను వచ్చేసంవత్సరము ప్రారంభమైనపుడు యీసంవత్సరం బడెట్లులో దీనికేర్పాటుజేసి, పడకుటకు నేర్చువారికొక ప్రకటించి యీతీర్మానము గానరణిలో పెట్టెదరని చెప్పెరి. ప్రభుత్వమువారు వ్యాపారరీత్యా పనిజేయునెడల నూలువడుకుటను వ్యాపింపజేయుటకు చాలపని జేయవచ్చును. ఈ ప్రభుత్వమువారికి నీతరభాగము. నీతరభాగము నిపుణుడుగలదు. చేనేతనుగూర్చి ఆయనున్యాయమునందు చెల్లినభాగము యిచట నుద్ధరింపవలసియున్నది. అందిట్లుండెను.

“ఈ దేశములో ముఖ్యపరిశ్రమయగు చేమగ్గము నేత సభివృద్ధిజేయుటకు గూర్చి పాటుబడుటకు యీ నేతపరిశ్రమ నిపుణుడు కోరబడెను. నేతరంగుపను లభివృద్ధియై మాతకమార్గముల ప్రవేశకల్పి చూపుటకు విస్తారముగ కేంద్ర పారిశ్రామిక విద్యాలయము గావలయును. కళాశిక్షణ పాఠశాలవరణమునకు ప్రక్కభూమినిజేర్చి అందు యిందులకు గావలసిన భవననిర్మాణము జరుగుచున్నది. ఇవి పూర్తియగులోపల ఒక భవనము నెడకు దీసికొని యీ నేతపరిశ్రమ నిపుణుడు ఆర్థురు విద్యార్థులకు నేత, రంగు, అద్దకము, కుట్టుపని నేర్పుచు దేశీయరంగుల నుపయోగించుటకు పరిశ్రమలను జేయుచున్నారు. ప్రజాప్రముఖులు యీ విద్యాలయమును జూడవచ్చును. ఇందలి రుచి గల వారు రావచ్చును. సంస్థానమునందు తర్రదక్షిణ తాలూకాలయందు దిరుగుచు నేతగాండ్రకు సహాయము జేయుటకు. రెండు పార్టీలు నిర్మింపబడినవి. ఈ నేతపరిశ్రమ నిపుణుడు యీరెండు పార్టీలవారా జేసిన పరిశ్లాఘితములను సంస్థానమంతటను నేతగాండ్రకు చెలియబరచును. 1909 లో యీ పార్టీలు 200 మంది చాకలవాండ్రకు కొత్తగ దీసి కొన్నివచ్చినట్లుల చెబుపవలెనది. నేతగాండ్రకు మగ్గములకు గావలసినపనిముట్లకు చాక ఆమ్ముటకై తిరువనంతపురములో నొకటియు నాగర్కొయిలులో నొకటియు దుకాణములు పెట్టుబడెను. ఈ సంచారము జేయు పార్టీలుగూడ నేతగాండ్రయొద్ద వద్దకు బోయి కావలసిన పనిముట్ల నమ్మగను.”

నూలువడుకుట గూడ జయపదముగావలెనన్న నేతకై చేయుసంతటిపని జేయవలెను. ఈకాఖ రాటుముల నెక్కువజేసి ఉపయోగమునందున్న వానిని పరిక్షింపవచ్చును. బీదలకు రాటుములనప్పుమీద నీయవచ్చును. వాయిదాలప్రకారము చెల్లించుపదతి నమ్మగచ్చును. చాకలేటుకు నేయించెదమని అందరును వడుకునట్లుల జేయవచ్చును. సంస్థానాధీశులే నూలువడుకుచు తక్కుంగలనా రందరచే అట్లు చేయించుట కన్న యుక్తమైన కార్య ముండునా? ఇచట జనసంఖ్య యీకొందిదిగనుగ నుండును:-

బ్రాహ్మణులు	60000
జాతిహిందువులు	785600
అస్సొక్కులు	1700000
క్రైస్తవులు	1172984
మహమ్మదీయులు	270478
భౌతిక, ఆధ్యాత్మికప్రపంచములు	
వేర్వేరను మతమువారు	12687
ఇతరమతములవారు	849

మొత్తము 40060621

ఇందు అస్సొక్కులు 17 లక్షలలో చాలమందియును 11 లక్షల క్రైస్తవులును చాల బీదవాండ్రు. వారిలకు నూలు వడుకుట, తీరిక రక్షణ ను పుడు గృహ పరిశ్రమ

నందినయెడల నెంతయో భాగ్యమునవలయును. తోటలు
లవారు కోడలతయనందు పనిచేయుచు, చేతుబాలరు. ఈపెద్ద
శిష్యుల పరిశ్రమను ప్రభుత్వమువారు అభివృద్ధిజేసి ఖద్దరును పో
యనెడల ఒక్కడెప్పుడో అతాయమెక్కువగును. అనగా 40
కుల జనము దూదిని గుడ్డజేయులాంటివల జేయు పనివలన తలకు
రూ॥ 120 లక్షలను సంపాదించ గలుగుదురు. చేతితో
గాలువకుటను కాస్త్రీయముగ నడిపినయెడల అల్పకాలములో
తిరువాంకూరువంటి సంస్థానము కరవులు వరదలు దారిద్ర్య
ాధను నివృత్తిజేసికొన గల్గును.

క్రైస్తవుల కొకమాట

క్రైస్తవముతగులవృద్ధులనుండి అందరును క్రైస్తవులు
దేశపుగడ్డలను ధరించుటకాద విచారముగనుండెను. ఈసం
గమునందు వారుబాగుగా చదువుకొని అభివృద్ధిలో నున్నవారు.
వారు తమ ఉన్నతవిద్యాభ్యాసములను దేశసేవకై ఉపయో
ంపవలసియున్నది. వారు నూలు వడికి ఖద్దరు వినియోగించి యి
రజాతులవారికి దారిజూపవలయును. క్రైస్తవులమాట ప్రత్యేక
కుగ జెప్పటం దేలనగా వారు హిందువుల మహమ్మదీయుల
న్న నెక్కువ కట్టుబాట్లతో నున్నారు. భారతదేశములో
తరచోట్లయందు వలె గాక యిచట క్రైస్తవు లెక్కువ ప్రతి
భాకాలుగను సంఖ్యాకులుగా నున్నారు. కావున నితరచో
ల నీలుగాకున్నను తిరువాంకూరులో నాయకత్వము వహించి
వారివీయగల్గుదురు.

త్రాగుడు దురభ్యాసము

అస్పృశ్యత తరువాత ద్రాగుడు దురభ్యాసము మిగుల
హారముగ గానించుచున్నది. ఈసంస్థానమునకు మొత్తము రెవి
న్యూ 19670180 రూపాయలును లాండు రెవిన్యూ 4694800
రూ॥ లును వచ్చును. ఇందు మొత్తం ఎక్సైజు రెవిన్యూ 1922
లో 4694800 రూ॥ లుండెను. ఇయ్యది పరిపాలనమునందు
పెద్దలోపముగ నే నెంచెదను. ఇంత అతాయము మత్తుపదార్థ
ములమీద వచ్చునపు డాలోచింపవలసిన విషయమే. ఎక్సైజు
రెవిన్యూ యీక్రిందివిధముగ విచ్చును.

ఆబ్కారీ	269286
నల్లమందు గంజాయి	811685
పొగాకు	1708298
మొత్తం	4694800

ఇంకను సారాయ అంశము మరొకహారముగ నున్నది. ఈ
త్రాగుడు క్రైస్తవులలో నెక్కువగ నున్నదనియు కందలొకటి
యిండ్లదీనిమూలమున కూలిపోయి ధారద్రోముపాలగుచున్నవని
యు జలకొలదినుండి విజ్ఞానవంతులు క్రైస్తవులు ఈ అమా
నమునకు పాలగుచున్నారనియు వింటిని. అన్నిజాతులకు యీ
దోషమున్నను మద్యనిషేధమున్నను ఆలగుచున్నది. త్వరలోనే
యీదోషమును నిర్మూలము జేయవలయును. ఇందుకు పటు
త్వమైన నాధనము సారాను వైద్యునికీ తరువు లేనిదీ తెప్పించు
కొనకుండ జేయుట. రెవిన్యూలో యంతమొత్తమునపోగొట్టు
కొనుటెట్లు ప్రత్యేకమవును. తిరువాంకూరులో నాకేనిరంకుకము
గయభేద్యగజేయు స్వాతంత్ర్యమునుండెడల యీరెవిన్యూమూల
ము ననలేదీనివేసి, ప్రతిసారాకొట్టును మూసివేసి యీ అలవా
టువడినవారి, జనాభా నంతను దీసికొని వారలకు ఆరోగ్యకర
ముగ నానందకరముగ నుండుమార్గముల జూపి ఆట్టిబాగుపడిన
వారలై త్రాగుడువలనగాక సామర్థ్యమువలన తెచ్చినా కుతోడ్పు
కునటుల జేయుదును. కాని నిరంకుకత్వపురోజులు పోయినవి
ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వమే నిరంకుకముగ ప్రవర్తింపగలదు
కాననసభయు పావులగ్ అనెల్లియు యీ తనివంతను
జేయగలవు.

ఒకలాయ రీజంటు సుహారాణిగారిమీదను మరియొకటి
జివాకగారిమీదను విసిరి విధి నెరవేరినదట తప్ప. సంస్థాన
పరిపాలనమునందు, ప్రజల కెక్కుడుబలము గల్గుచున్నది.
వారు బాగాచదువుకొన్నవారు. ప్రభుత్వమువారిరీతినియనం
తను జచ్చినదానిని ఆ దోషమును తొలగించుట కుపయోగించి
ఒక సంవత్సరములో నీమాటలేకుండజేయునటుల వారు ఒత్తిడి
జేయవచ్చును. దీనికి ఒకసంవత్సరముపట్టునా యెక్కువపట్టునా
మునునది ప్రజలే నిశ్చయించుకొనవలెను. గడ్డిలో పామున్న
దేమో వారే కనుగొనవలయును. ఈవిషయమున క్రయప్రవులు
గాక మరెవరు దారిదీ నెదరని నేనింకొక
సారియడిగదను. నేను క్రైస్తవులనేకొరుచున్నానని హిందు
వులును సుహమ్మదీయులును ఊరకుండ నక్కరలేదు. కాని

యిట్టి విషయములలో ముందు వీవత్తము బలముగనుండునో
వాకితే విజ్ఞప్తిజేయవలయును.

దురారముగా ఉండు, ఉండుమరుట

నేను తిరువాంకూరుకందుకు బోలిన్ ఆ విషయమై
వ్రాయుటకాద నాకు భయము జేసినది. నేను నా జీవితము
లో ముఖ్యభాగమున పెద్దవాడ నైనతరువాత విదేశములందుం
టిని, తిరిగివచ్చిన పిదప ఇతరపను లేమియు జూరకుండ ఎ
న్నన్నియోపషలలో మునిగిపోతిని. కాట్టి నాకు దెలియవల
సిన భారతదేశ విషయములే తెలియకున్నవని ఒప్పుకొనవలయు
ను. తిరువాంకూరు చాల అభివృద్ధిలోనున్న సంస్థానమని చూ
చాయగ వింటిని. కాని యేవిధముగ నభివృద్ధిగాంచెనో అందలి
ప్రకృతిసౌందర్య మేమో నేను జూచియెరుగను. కాని స్వయ
ముగ కన్నులార నీసంస్థానమును జూచి విజ్ఞానవంతు లగు వరి
పాలకులును దివానును జూచి యీ దూరనిషేధత్వ ముండుటను
జూడ విచిత్రమయ్యెను. అట్టి సంస్థానములో అట్టి పరిపాల
కులు అట్టిదివానులు అట్టి ప్రజలున్నచోట ఈ అమానుషముం
డుటయేమని భయానకముగ నుండెను. ఇప్పుటికి నే నెట్లె
యున్నది. ఈసత్యాగ్రహము వచ్చుటవలనతప్ప లేకున్న నెవరి
కి నేమియు దెలియకుండెడిదే. ఇప్పుడది పూర్తిగ దెలిసిపోయి
నది. అది తొలగిపోవువరకును నాకునిద్రపట్టదు. అందులోనేను
హిందువుడను. సంస్థానము హిందువులది; దివానుహిందువు ప్రజలు
విద్యావంతులు. ఈదోషమున్నటుల ఒప్పుకొనబడినది. అది
తొలగువరకును నిద్రపట్టదు. బ్రిటిషు ప్రభుత్వమైనయెడల అవి
షయములందు మాకు జోక్యము లేదనవచ్చును. కాని యియ్యది హిం
దూ ప్రభుత్వము. బ్రిటిషు ప్రభుత్వసంపర్కముగాని అధికారముగాని నాకు దెలిసి
నంతవరకు లేదు. అట్టితరి ఈవిషయములందు సంబంధము లేద
ని తలస్థముగనుండ విలులేదు. సంస్కరణమునకు గడంగవలయు
ను. గ్రడ్డిగనుండు పూర్వాచారపరల నెదుర్కొనవలయును.
కొంగ్రిలింజువనవారిపత్తమున జేరి దొంగలను మోదినటులమోద
వలయును. హింజూపుక్రవరి యైనపుడు హిందూమతముయొ
క్క ప్రతిష్ఠను కాపాడవలయును. బైటినుండిపోటు రాకుండ
రక్షింపవలెను. లోపల విభేదము దోషములు పొసగకుండ జూడ
వలెను. హిందూమతములోనికి జొచ్చినదోషములను కష్టము
లేకుండనే తొలగింపవచ్చును. మహారాణియు దివానుగారును
ఈవిషయమున బాగ్రత్తగ నేయు న్నారుగాని
యీదోషమును తొలగించుట వలన నేను గునో
యని భయపడుట యేలకొమాత్రము దెలియుటలేదు. ఐలే
వీ రభయములు యీదోషమును తొలగించుటకు ఆకురముతో
నున్నారని నమ్మెదను. సంస్కరణ ప్రతిపూలరకు ప్రభుత్వో
ద్యోగులు చాటుగను బహిరంగముగను అండనిచ్చుచున్నారని
అచటివాని చెప్పిరికాని యీసంస్కరణము జేయునెడల నేమా
త్రము ప్రాతిపత్కము ఉండదనిచెప్పవచ్చును. నీయభిప్రాయ
మునం దేకేభింపజాలను. ఇదంతయును అనుమానము మాత్రమున
నాతలంపు. కావున దివానుగారి వాక్యములకు వైమోచనము
గానించు అగ్గమునే నేను దీసికొందును. స్వాధికారముకొ
కష్టముగలదనియు, కాననముజేసి సంస్కరణము జేయుటకు
ప్రజాభిప్రాయము పక్కము గా లేదనియు ఆయన
భావముగ గానించు చున్నది. కాబట్టి అందర అంగీకారముపై
అవనిజేయవలెనని ఆచునకోరిక. సవర్ణహిందువుల కీసంస్కరణ
మిచ్చుమనియుకాననసభలో చాలమంది యీసంస్కరణమునకును
కూలముగ సమ్మతుల నిచ్చిరనియు, ఇందుకు నిదర్శనము హిం
దూజత వైకంఠుండి తిరువనంతపురమునకు గతవత్సరముపొవుట
యనియు సంస్కర్తలు చెప్పెదను. జాతిహిందువులు రిలక్షుల
మందియనియు ఇందు 7 లక్షల మంది నాయర్లనియు వారందర
కును యీదూరక ర్తిము లోడ్డ నుపయోగించుకొనుటవర కయి
నను యిష్టమేమనినూడ వారు చెప్పుచున్నారు. ప్రభుత్వము
వారు బ్రష్టిలగనున్న దేవాలయములు ప్రజల ఆస్తి యనియే
వారివాదము. ఈవాదమంతయును పరిశీలింపదగియున్నది. కా
ని సవర్ణులు సంస్కరణమునకే యిష్టముగ నున్నారను అభిప్రా
యమును ప్రభుత్వమువారు కాదనవచ్చు నని నాకు తోచు
చున్నది.

ఈసంస్కరణమునకు ప్రతిపూలరుగనున్నవారిని నేను
కలుసుకొంటిని. వారు ఈయద్యమునును బయటివారు యు
వకులు తెచ్చిపెట్టినదనియు, యీదూరవ ర్తిములు కోరికదానికి
హిందువులు ప్రతిపూలరునియు, దానిని పూర్వాచారవిరోధులు
సంస్కరణ మనరనియు జెప్పిరి. వైకంఠోవలె దేవాలయంప్ర
క్కోడ్లమీద నడువనీ నుండుట పూర్వకాలమునండి వచ్చు
చుండెననియు, శంకరాచార్యులవారు వ్రాసిన దానినిబట్టి
యుండెననియుగూడ వారు వాదించెదరు. ఈదూరవ ర్తిముల
నీకోడ్లమీదుగ పొనిచ్చిన యెడల పూర్వాచారహిందువులు

పూజార్థమై గుళ్లలోనికి పోవుటకు వీలులే
కుండునని ఆసంస్కరణ ప్రతిపూలరుపత్తమున మట్లాడినాయన
చెప్పెను. ఆకోడ్లమీద క్రైస్తవులును మహమ్మదీయులును
నడుమటలేదాయని యడుగగా, నడుమనున్నారని చెప్పి, వా
రీదూరవ ర్తిముల కన్న నేకు వ వారనియు,
వీరలకు పూర్వజ నష్ట లో జేసిన పాపముల
వలన నీకోడ్ల సంప్రాప్తమయ్యెననియు అయ్యది యాజన్యలో
పోదనియుచెప్పెను. ఈమీటలునాకు జెప్పినాయన పండితుడు
ఆయనచెప్పమాట లన్నిటియందు ఆయనకు సమ్మతముండ
నవచ్చును. ఈయభిప్రాయము తప్పనియు హిందూమతమునకును
మానవత్వమునకు విరుద్ధమనియు నానమ్మకమైనను అమిత్రుని
గౌరవముతో ప్రేమింపవలసినదే యని తలంచెను. ఇదియే నే
ను జెప్పవరసవనము. ఎప్పటికైనను అందరకును ఒకే అభిప్రా
యము గలిగెనని నాభావముగాదు. కాని మనలో నెన్నిభేదా
భిప్రాయములున్నను ఒకరి నొకరు ప్రేమింపవలయుననియే
అక్కాలమున కెవరు జూచుచుండును.

మహాత్ముని రాజీనామాచనలు.

అందుచేత నేను ఆమిత్రుల కీక్రిందివాదనల గావిం
చితిని:—

(1) వారివాదమును సమర్థించుచు శంకరుడు చెప్పినభా
గము నధరింపవలయును. అయ్యది నిశ్చయమైనదనియు, పూ
ర్వాచారపత్తము దెబ్బ అగ్గముగలదనియు పండితులు చెప్పునె
డల నేను సత్యాగ్రహాల నచ్చటకండి వచ్చునటుల సలహాచెప్
దను. శంకరాచార్యులవారు తనకాలమున నట్టి అభిప్రాయము
గల్గియున్నను నాకు మతిమునకును మానవత్వమునకును భిన్నము
గ గానించునపుడు సర్వకాలమునకు ను అండు
లకు బద్ధమై యుండవలెనని చెప్పజాలరు.

(2) ఈవిషయము నంతను పంచాయతీకి బెట్టవలెను.
అందు పండితుని ఒకరిని వారు నియమించుకొనవచ్చును.
నేను సత్యాగ్రహపత్తమున నొకరిని బెట్టెదను. తిరువాంకూ
రుదివాను మభ్యంతరిగ నుండును.

(3) వైకంఠోమాత్రముగాని, తిరువాంకూరంతటిలో
గాని శ్రీపురుషులు పెద్దల అభిప్రాయమును దెలిసికొల
వలెను. ఈ యేర్పాటులో ప్రభుత్వమువాట పొల్గునునటుల
నాహ్వనింపవలెను. జాతిహిందువులు సంస్కరణమునకు ప్రతి
కూలముగనున్నారని పూర్వాచారపత్తము చెప్పుటవలన ఈ
మాడవనూచన ముందుబెట్టబడెను. నేను వారిమాట విని యిందు
ల కొప్పుకొనగానే వారిపత్తమున మట్లాడునాజున చెనుకరిగి.
మతవిషయములందు మెజారిటీ నిర్ణయములకు బద్ధులగుట యే
మని ఆజేసిందిచి. ఇందలి తటస్థ్యమును దెలిసికొని మిగిలిన
రెండునూచనల జేసితిని. సవర్ణులకి సంస్కరణవిషయమునకు
లన ఈ సత్యాగ్రహము ప్రారంభింపబడె ననుచుండుటచేత నీ
నీ రెఫరెండముపద్ధతిని నూచించితిని.

ఈనూచనలలో వేనినిగాని వారంగీరింపలేదు. వివిధ
మైన రాజీతురుకుండ మేము విడిపోయి. అప్పుడు నేను
రాజీగారివద్దకు పోతిని. ఆమె శాశ్వతభావముతో సహా
ములో నామాటలు వినినను. వైకంఠవరోధును ఆలంకములు
లేకుండ జేయుటకు ఆయను ఆకురము జూపి నానూచనల
ప్రస్తుతించెను.

నేను శ్రీనారాయణస్వామి సురువునుగూడ సందర్శించి
తిని. వారు సత్యాగ్రహోద్యమము నంగీరించి దౌర్జన్యము
విజయము గాంచెననియు అహింస యొక్కటియే మార్గమని
యు ఒప్పుకొనెను. మరునాడు దివానుబహదూరుగారిని సం
ర్శించితిని. ఆయనగూడ సంస్కరణ మిష్టమనియే చెప్పెను.
ఆయనకున్న కష్టము ప్రజాభిప్రాయము స్పష్టముగ నేర్పడెనే
కానింప విలులేదని చెప్పెను. సంస్కరణవిముఖులు నేను
గావించిన నూచనలలో నేదే నొకదాని నంగీరింపవలయు
జేయవలెనని నేను నూచించితిని. మానవత్వమునకును ప్రజానీతి
కిని విరుద్ధముగ నుండు పూర్వాచారముజెనుక వారు తలదాచు
కొనజాలరు.

సత్యాగ్రహాలధర్మము

ప్రస్తుతమీ విషయమింతవరకు వచ్చినది. దీనిఫలిత మత
యును సత్యాగ్రహాల అరచేసులలో నున్నది. వారు అలసట,
నిరాశి, అగ్రహము, ఉద్యోగములలేకుండ సహాముతో తమ
త్పర్యలను ప్రభుత్వము నెదుర్కొనవలయును. వారు ధీరత్వము
తోనుండి సహాముతో కష్టముల బహుమందియెడల ద్వేషమున
అయోమయపడ్యమను పడగొట్టి ప్రజాభిప్రాయమును తమక
కూలముగ నుండునటుల జేసికొని పూర్వాచారము నెమ్మదిగ
లాంగక పోయినయెడల ప్రభుత్వమువారి న లొంగునటుల జే
యవచ్చును.

శ్రీ శే॥ రాలిన్నను ప్రభువు

రాజదంపతులు ప్రభుకి సానుభూతితో నంపిరి.

దెల్పి, మార్చి 30:—భర్త మరణమునకు సానుభూతి జూపుచు రాలిన్నను ప్రభుకి చాలమంది తంతులనంపిరి.

సార్వభౌముడుగూడ తంతులనంపెను. నేను, రాణియును భర్త మరణమునకు మిక్కిలిగిన విచారమునకు చాల చింతిలి మాసానుభూతి నందజేయుచున్నాము. రాలిన్నను ప్రభువు మరణించుటనకు యుద్ధమందు, నితర సమయములందును నాయ కత్వమును వహించి, యభ్యుత్థముగ పనిచేసిన ప్రముఖుడగు నేనానాయకుడు జీవించుటలే. ఈ నష్టము నాకు, భారత వైస్రాయునుకు, సర్వసేనాధిపతికి, మొన్నటి యుద్ధముం దతని క్రింద పనిచేసినవారెల్లరకు తీరరాని విషాదము గలుగుచున్నదనిరి.

రాలిన్నను ప్రభువు, రాజదంపతులకు గృతజ్ఞత నూపుచు వీ విషాదసమయమున దానిని భరించుటకు తంతి తోడ్పడునని యు, రాజుగారు నేనానాయకు నొకని గోల్పోయినచో, నేను నాప్రేమస్వరూపమునే గోల్పోయినని తిలుగు తంతులనంపెను.

ఇంకను యువరాజు, కన్నాటుప్రభువు, అలెగ్జాండ్రీ యా రాణిగారు, లూయీ రాజకన్యక, హిందూదేశ మందలి యన్ని రాష్ట్రముల గవర్నరులు, వివిధవైదికస్థానములు, కాస నసభ్యులు, హైదరాబాదు, పాటియాలా, భరతపురము, కాశ్మీ రము, మైసూరు, గ్వాలియరు, భోపాలు సంస్థానాధీశులును సానుభూతి తంతుల నంపిరి.

(అ. ప్రె.)

బొంబాయి, మార్చి 31:—సోమవారమునాటి పురపాలక సంఘముం దధ్యక్షత వహించిన పటేలుగారు ప్రతిపాదించగా రాలిన్నను ప్రభువుగారి హతాన్వరణమున కత్యంత విచారమును జూపు తీర్మానమునకు వచ్చిరి.

రంగూను మార్చి 31:—కృష్ణవలయమున గవర్నరు ప్రధానవ్యాయమురై వైసికోడ్వోగులు నితర ప్రభుత్వోద్యోగులు పుర ప్రముఖులు గూడియుండ వారియెదుట మతప్రవక్తయగు పార్కుగారు రాలిన్నను ప్రభువు యాత్మకాంతికై ప్రార్థనలు గావించి కీర్తి కేళులను విశేషముగ జొగడిరి. (అ. ప్రె.)

అంత్యక్రియలు

శిర్డీ, మార్చి 31:—దొరవనమువారి కచేరీ లన్నియు నేడు మూసివేయబడెను. నేడు ఉదయమున కీర్తి కేళులకు రా లిక్ సన్ను గారి ఆత్మకాంతికై వైప్రార్థనలు సలుపబడెను.

శవమును గొనిపోవువాసన మతి గంభీరముగ నలంకరింప బడెను. 20 వ బెంగాలు లాక్ సరులు శవముతో గూడగలరు. అనుపత్రినండి కాశ్మీరపుగోటు దగ్గరకు వెంటుజేయవచ్చి వరకు వెడలుసరికి నొక గంటపట్టెను. చర్చి క్రిస్టియన్ సోసైటీయను. రాల్ కో సన్ను సతికూడ చర్చియందుగలరు.

రాజప్రతినిధి, రీడింగుసతి, పంజాబు గవర్నరు, పీవి లు, మిలిటరీ ఉద్యోగులు హాజరయిరి.

రాజుగారి తరపున సర్ జార్జి బార్గోగారు, యువరాజు తరపున కర్నూలు వార్టాక్, కర్నాటు అధ్యక్ష యువరాజుగారు హాజరయిరి.

విరోపా సంప్రదానముందు లార్డు రాలిన్నను ప్రభుగారు స్వారిచేసిన ఆశ్చర్యము, దెరిక్కు, శవము ననుకరించెను. శోడు తలక్రిందుగనందెను. లగావులను బట్టి రిసార్చ్ దారు మహమ్మదు యామిఉఖానాగారు గుట్టమును నడపించిరి. ముఖ్య సేనాధి ఆర్థరును, వతకములను ముఖములు తరగడపై నలంకరింపబడి మేజరు కాస్టెలుగారిచే గొనిరాబడెను. శవముమీద యూని యను పతాకమొనపబడెను. ముఖ్యసేనాని ఫుల్ డెను, అంగ రక్ష, ఖడ్గము ఉంచబడెను. శవముపై నొక తువ్వముల ముఖ్య సేనాధిపతిచే నలంకరింపబడెను. మరియొక తువ్వమును సార్వ భౌముని తరపున వేయబడెను.

వాహకులు

సర్ క్లాకుజేకాబు నేనాని, సర్. జి. కిర్క్ పేట్రిక్కు, సర్ హెచ్చివాకరు, సర్ ఎస్కీను, సర్ జానుషీ, సర్ స్టూవార్డు వార్ డ్లై, సర్ యి. ఆట్కిన్సునన్ను, సర్ యి. విల్లింగుటన్ను గార్లు వాహకులు.

కీర్తి కేళులకు ముఖ్యసేనాని ప్రతాపమును, నేవయుగొ నియాడుచు, లాహోరు మతాచార్యులు ప్రసంగించిరి. ప్రార్థన సంపూ ర్తి యగునరకును ఎల్లరును నిశ్చలముగ నిలచియుండిరి. “నాతో స్వారిచేయుడు” అను 15 వ స్తోత్రగీతముతో ప్రార్థన ముగిసెను.

“అఖరుపారా” అను గీతమును కారన్యాలు బుగ్గరులు సనాయిచేసిరి. పిమ్మట సరిహద్దు పటాలము చర్చి ఆవరణయం దుభిరంగులై ప్రేత్సెను. నేడు సాయంత్ర మారు గంటలకు పీను గుపెట్టి తాలూకు శేష భాగములను గొంపావువరకును 60 వ రై ల్లు పారా గాయుచున్నారు. (అ. ప్రె.)

శ్రీ రామనాట్యలేఖలు

(11)

చంద్రహాస - నటలోకసంచారము

దశరథరామా !

బందరులో ముత్తరాజు నుబ్బారావు గారనే బ్రహ్మణ్యులుండేవారు. ఇంగ్లీషులో యమ్. ఏ. ప్యానుఅయి తెలుగులో కవిత్వంచెపుతూ, ‘శ్రీ కృష్ణతులాభారం’ మొదలయిన మంచి ఆటలు రచించి, చల్లనిచూపుతో నాటకసమాఖాలన్నిటికి ప్రా ప్తును ప్రాపును దానయై బందరుపాలిటిక్సు వీనులశేరసీయక నే ర్చుమై మెలగుచుండెను. ‘శేరసీయక’ పెనుగులాడుతూ, విత రణశీలకై, విద్యార్థికల్పవల్లియై, సద్గుణారాసీయై, నిరాడంబ ర నిష్కలకరుణాప్రపూర్ణసచ్చరితమున దినములు గడపి, ‘గు కృత్తిగతాయా’ అనునట్లు మిసిమిలూకెడి రేతవయస్సులో రాఘవాశ్వమేధరచనమునకు పారితోషిక మందికొన నీ తెంత శేరినసంగతి నీ చెరుంగనిదికాదు !

నుబ్బారాయుడు నీ పాదసాన్నిధ్యమున నిత్యానంద మ నుభవించుచూ, భవబంధముల సడలింపనేరని కొండరుమిత్రులు వారునడుపుచుండిన, చిత్రకళాభివర్ధననే వారిపేర ప్రప ర్తింప జేసిరి. బయటినటులను రావించి బందరులో నాడించి పారితో షికములొసంగి, నాట్య కళా శైల్యుల మును విస్తరింప జేసి, నుబ్బరాయని కుటుంబ మునకు కొంత ప్రపత్తి నేర్పరచి యానలన నటభటు రావించి, నాట్యకళ కమేయంసాగ్గర పెంపగూర్చిరి. ఈయనద్యమము నకు ప్రాణపోషకులై, బందరుచవిటిలో సన్నిత్రలక్షణంబుల రుజువుపరచిన చిట్టాసాంబయ్యగారు, అంజనేయులుగారు, కష్ట పడి ప్రతాపద్రుదీయము, ముద్రారాక్షసము, చంద్రహాస, హరి శ్చంద్ర, చిత్రనళీయము, రామరాజ్యవివాశసము, పాశురావ ట్టాభిషేకము మొదలైన మంచిఆటలను పెద్దనటులభివయించ జూచెడి యవకాశమేర్పరచిరి. నాటకపరిషత్తు వీరిప్రాత్నానా ప్రయాసములననే జువించినది.

ప్రతాపద్రుదీయములో యుగంధరుడు, పాడుకలో దశ రథుడు, తల్లికోటలో పతానవేమలను నాగరాజరావు నిర్వ హించినతెరపు యిదివరకే ముచ్చటించియున్నాను. వీరు దుష్ట బుద్ధి వేసిననాడు రొంగిగొని చూడబో జాలకుంటిని. చూచిన వారు దీనిని మిక్కిలిగా ప్రశంసించినారు.

చిత్రనళీయములో పారిప్రసాదరావు గారు నలుడైనారు. రాజవేమల కీయన పెట్టికపేరు. ఆరూపు, ఆనోడుపు, ఆకులు కు, అమాపు, ఆతీరు, ఆడోలు, ఆమాయలు, ఆగవలు, చెక్కు చెడరని వింకముతో తెన్నారయున్నవి. ఏనాటిప్రసాదరావు! యేనాటి కృష్ణమాచార్యులు! కాల మభినవకళాప్రసూనశోభల తో జిలుకారుచూ, యెప్పటికప్పుడు కొత్తరుముల జవిజూచు చున్నది. ప్రసాదరావు పెద్ద వాడైనాడు. కాని, నటకక్రవ ర్తి రూపుదాల్చి, నాట్యరంగాన అడుగిడగానే, ‘వితతనవదయూ దీప్త ప నా నాచి ధ శ్రీ స మా క్తి వృ థు జా తు’ దమయంతీ మనోహరుడు, బుట్టయ్యపేట గ్రీన్ రూములో గ్రమ్మర నవతరించినట్లు జోచుచుండెను. దౌత్యసందర్శన ప్రసాదరా విప్పటికి మానసియాభివయ మెనర్చుచున్నాడు. ఈ సందర్శనలో చిత్రప్రతిష్ఠగల శోపల్లె హనుమంతరావుగారు దమయంతీవేషంకట్టి నీ వృద్ధదంపతు లిరువురు జేవియన్ దేవర వోలెనుండి, నాట్యజగతి పితృత్వ గౌరవ మందికొనిరి. ఈ నాటకములో ‘పాముకాటుకు రూపు మాయనా’ యను సంది య మకుంటం బెకలింపు చూపవివర్యయ మగుపరచి బాహ్యక చరిత్రమును అపూర్వరస వైభవముతో నలగుణంబుల పూర్వపరి చిలి మనిసిపాట్లవరే నవృద్ధపృథు దెప్పరిల్లి తలజూప నాగరాజ రావు చూడవలసిన నేర్పు గొప్పతో నభినయించిరి.

నేచూచిన నట సభవారి చంద్రహాసలో చంద్రకళా సంపూర్ణ శోభను మ్రొంగివైచెడి కపటహాసముతో దుష్టబుద్ధిని మరగుపరచి కుంభిసస్వభావమును నేర్పుమై బ్రకటించుచు నట వృద్ధశేషరియన వెదురుచూడి శేషగిరిరావు గారు ప్రధానపాత్ర మును చమత్కారముగ నిర్వహించిరి. వీరియాటలో దుబ్బితలు చక్కని గోపనమొంది భ్రూభంగములను స్ఫురించుచు యొప్ప టికప్పుడు బాలకసహజముగ అమాయకపు నగవులో మరుగు వడి సందర్శనకులమగు రసవదభివయ విలాససంపద లగు పడుచుండెను. పెద్దలై తరుమగ నాట్యరంగాన జించులాడ నొ ప్పుతోనకున్నార గాని నాట్యకళను నాటకార్థములను సరస ముగగుర్చించి వాచికాంగికగానభివయ వైఖరులందు కొన్ని

అనుభూత సిద్ధాంతముల నేర్పరచుకొని తమభావములకు ప్రయో గనిదర్శనమొసంగగల కొద్దిమంది తెలుగు నటులలో వీరెంతదగి యున్నార. వీరొసంగిన కుంభిస వ్యాఖ్యానము సర్వజనాహ్లాద సంజనకమై రసవంశమై, నిద్రులమై సరసకోములమై నిద్రదాతు ర్య మగుపతమామండెను.

పస్తారు పస్తారు అంటూ చివరకు వచ్చారు. పదేళ్లనుంచి తెజనాడలో ఆటడున్న మైలవరం. వాళ్లని చూచియెరుగని బం దరుపారులెందరోగలరు. తెలుగుదేశపు మేటినాటకమేళాన్నీ చూస్తాము గదాయని యవ్విట్లూరుతున్నారు. రంగపరికరాలు రెండునాగవలలో దిగింది. కాశీమేష్ట్రీలు వేదికాముఖాన్ని పగులగొట్టి యశోశీ తపలాలకు కుదుకు లేర్పరచారు. నూనెగు డ్దల మసినారిన యాంత్రికులు వచ్చి తీగడివ్వల నమర్చారు. బయ స్కాపులలో పూర్వపరిచిత్తములైనను నాట్యరంగాన విద్యుద్దీ పికలు తేకుమలిన మావారు చూచియుండలేదు. నటవర్ణము రై లుడిగి పేటలో విడికాయ. లెక్కకుమించి టిక్కెట్లమ్మినారు. నాలుగువందలు వచ్చేపోలు రూప్యసహస్రమునకు మించి సంపా దించింది. ఆడే ది సా వి త్రి. స్త్రీ యే స ం స ం జ య రావుగారేస్తాకంట. గురజనాయుడు యముడంట. యమలో కం నూపితారంట. అందులో కొమటిపీనుగ బరేగల్లంతుచేస్తా డట. జనము కిటికీలూడి, త్రోచిగొని, తబ్బిపలాడి కామూ ష, నోరుమయ్య, నైలెన్ను హెచ్చరింపులతో కూతలిడి, యీ లులువేసి పోరాడి, పెనుగులాడి, గింజుకొని, చింమకొని యులి కియుప్పొంగి, యొక్కపెట్టున పుప్పెనయలపోటువలె పెల్లు బ్బి, ‘నెల్లెలికట్టలనునాటి సీమలముంచెన్’ అన్నట్లు రంగస్థల ములోకి దుమికి పక్షప్రదేశములేకాక గర్భాలయముకూడ యానకట్టి పరుచుకొన్నారు. పల్లెలకంపలో కాలుబాట ప డినట్లు యొకమూరెడు వెడల్పున నిలువుగా దారియుండెను. ఇందులోనే రామనాథకాస్త్రీ సత్యవంతుని పాద్రును, సంజీవ రావు సావిత్రిని, నాయుడుగారి యమార్పాటమును జూపవల నీ వచ్చింది. బహారులో పట్టుపీక నడికట్టుదాల్చి దాడుడవా లి చేగొని ‘భరీ భరీ మాతాత జల్లెంబునెబూని పుల్లూకు తూ టుగా బొడిచినాడు’ మొదలైన కథలుజెప్పే పంబలవిశోదుల వలె, బోనులోని సింగములవలె గొల్లభాగవతాల రాజవేమల వలె మైలవరపు నటశేఖరులు బృంహావనపు సంపదితనాట్యరం గములో ముందువెనుక కూగులాడవలసి వచ్చెను.

రామనాథకాస్త్రీ సత్యవంతుడుగ చూపిన నేర్పు విచా రించెదము. ఇతనికి విగ్రహపుష్టితత్కున. ముఖముందు బాల్యచా పల్యము, నుకుమార యౌవనవిలాసములు, వక్త్రాంతమున లేనగ పు, పులంకరింపులు, కనుపడుచుండును. పాటలో మనసారమె ప్పించగలడు. మరీ, మైలవరంవారి మట్టుమెట్టులను దుమికించుట లో నీతనికీ కెంపారుమన్నది. పద్యంలో కన్నమట్ల యుగి పింపులలో, దరువుల బెడరింపులలో, స్వరాల ముత్తాయంపుల లో నీతని గాత్రము నిరాఘాట సంచార సమర్థమై హాయిమును చున్నది.

మైలవరంవారి తులాభారము చూచినాము. అందులో గోవిందరాజుల వెంకట్రామయ్యగారు శ్రీకృష్ణ వేషమునదాల్చి మనోహరంగా వేషగానాభివయ సౌష్ఠవ మొప్పార ప్రేక్షక నివహనానందించి యుప్పొంగ నభినయించినారు. ఇందులోనే సంజీవకాపు సత్యభామయై అనూయాహంకార సమన్వితంబగు మోహస్వరూపమును చక్కగ ముద్రించి చూపినారు.సశేషము

శిరోమణి గురుద్వార ప్రబంధక సంఘసభ్యుని గాయపటముట

అమృతసరము, మార్చి 30:—వైసంఘములో గార్వ నిర్యాపకుడును, ప్రభాకరుడును ప్రజాసేవకుడునగు దొలతు రామ్ గారిని కొండలు పొగలుతోతులు కొట్టి గాయపచిరి. జోలీసువా శావివయము శ్రద్ధవహించిరి.

(అ. ప్రె.)

ప్రసూలయోడలు

బొంబాయి మార్చి 30:—తరేస్కరు ఓడపాలుతో లండను నుండి బయలుదేటి యేడెనరేవునకు 29 వ తేదీని జేరి, నాడే బొంబాయికి బయలుదేటెను. ఏప్రియల్ 9 వ తేదీ శుక్రము వారముప్రార్థనకు బొంబాయి చేరవచ్చును.

‘కెయిజర్-హిందు’ ఓడ మార్చి 16 తేదీ లండను తపో లుతో బయదేటి, మార్చి 28 వ తేదీని వదలెను.

‘ఒలింపియా’ ఓడనూయజాకాలవను 28 వ తేదీ ప్రార్థన దాటెననియు, బొంబాయికి ఏప్రియల్ 9 వ తేదీ ప్రార్థన వ జేరవచ్చునని యూహించబడవచ్చును. (అ. ప్రె.)

పరమధర్మసంఘము

సందిగామతాలూకా యార్లపాడు అనుమాగ్రామంబు న 19-1-25 తేదీన పరమధర్మసంఘము స్థాపించితిమి. ఈసంఘముయొక్క యుద్దేశ్యము సమస్తమానపులను అహింసా ధర్మ పరులగును మద్యమాంసములను ముట్టుకుండజేయుటయే ఆయి యున్నది. ఇట్టిసంఘమును స్థాపించుటలేని వాంఛగలవారయి యువకులు కొందరు 19-1-25 తేదీన టమటనూ వేయించి ఆ రాత్రి సభ గావించిరి. పురవాసులందరు వేంచేసిరి. అప్పుడు ముద్రాపత్రమున శ్రీజంగా హనుమయ్యచౌదరి గారు అహింసా పరమధర్మమును గురించి వేదపురాణాది ప్రమాణములతోను మున్న అహింసాధర్మమును నాడలదాల్చి సాధర్మము దేశమునెల్లడల ప్రచారముగావించి ప్రజలందరిచేత ననుష్ఠింపజేసి యాధునికమున భరతిఖండమున నాటిపోయిన బుద్ధదేవునియొక్క అహింసాత్మకమైన చారిత్రమును, యొక మాంసభక్షణ విపత్తనముగురించి భారతములో భీష్ముడుచెప్పిన పద్యములుచదివి అర్థయొక్కముగ విపులముగ సభి కులమనను నీరపోవునట్లు దీర్ఘముగ నుపన్యసించి సభికు లాశ్చర్య నిమగ్నులైపోయిరి. పశ్చాత్తత్తులైరి. నిర్ణయ బోయి దయ వారి నావరించిది. వారిలో హృదయ పరివర్తనము గలిగినది. సంఘమునజేరుట కాతురపడుయందేరి. అప్పుడు ఉపన్యాసములు నాలుగురకములగు యీ సంఘమున జేరవచ్చునని యిట్లు చెప్పెను. మద్యమాంసములను జీవితాంత మువరకు వదిలిపెట్టుటకు యుద్వేగింపవారు సభ్యులుగను యీప్ర మాణము ఒప్పుకొని తోచినంత చందానిచ్చువారు చందాదారు లుగను ప్రైవమాణము సంగీకరించి సంవత్సరమున కొక రూపాయ చందానిచ్చువారు పోషకులుగను యీప్రమాణము నకు ఒడంబడి సంవత్సరమున కొకరూపాయకి తక్కువకాని చందానిచ్చుచు సంఘమువారియొక్క యాజ్ఞానుసారము బోధ చేయుట కొప్పుకొన్న వారు బోధకులు గావచ్చుర వచ్చునని చెప్పిరి. వెంటనే 40 గురు సభ్యులు గ ను 40 గురు చందాదారులుగను 10 గురు పోషకులుగను 10 గురు బోధకులుగను చేరిరి. సంఘమువారు మరుసటి రాత్రి పంచమ పల్లెలలోనికివెళ్లి మద్య మాంసాస్తవ్యములను గరించి తెలుతెల్లముగ నుబోధకును సామాన్య విషయములతో చక్కగ బోధించిరి. బోధనాఫలితమువల్ల కొంచెము జ్ఞానమును బొందినవారై ఘనము 25 గురు సభ్యులుగచేరిరి. సంఘమువారు బోధచేయు టయేమాత్రము గాక మద్యమాంసవిపర్యయముల గురించి అచ్చు కర ప్రత్రములు పంచిపెట్టికడెడల ముతంతబాగుండు నని ము ప్పది రూప్యములు ఖర్చుచేసి చక్కని విషయములతో సర్వ జనులకు నుబోధకుమగునట్లువంటి భాషతో మూడువేల అచ్చు కరప్రత్రములను వేయించుకొని వచ్చిరి. ఇవిగాక అట్టలమీస పెద్ద అక్షరములతో అనేక నీతివాక్యములను వ్రాసి తియ్యరు చేసిరి. ఇంకిలో హింసాత్మకమైన జాతరతిరుణాల పెనుగించి ప్రొలుత్సవ మారంభమయ్యెను. వెంటనే పరమధర్మ సంఘము వారు పెనుగించిప్రొలు వెళ్లి సభలుగావించి పుష్పాగ్రములు గావించి కరప్రత్రములు పంచిపెట్టి నీతివాక్యముల అట్టలను దుకాణములకు తగిలించి యారీతిగ నవార్చి కములు మూడు దినములు కృషిచేసి ఆత్మంతమైన ప్రబోధముగావించిరి. తిరుణా లలో యెన్న డెరుగనివంత కలిగెను. ప్రజలందరిలోను కలకర పాటు కలిగెను. కాని కలవర పాటులలో శ్రమముండెను. కొందరు సుజ్ఞానులు యీసంఘము వాంఛర్యకు సంతోషించి వీరికి తోడునీడయై దేవోద్ధారకమైన పనిచేయు చున్నారని అభినందించిరి. ఇట్లు రెండుమూడు సంవత్సరములు కొన్నిసంఘములు పనిచేసినయెడల జాతర నశించిపోవునని తలం చిరి. జాతర కారకులైన వారు కొందరు యీసంఘంధమును గాంచి ఆశ్చర్య నిమగ్నులై తమ జాతరంతరించి తిరునాళ నాశనమే సేమాయని భయ భ్రాంతులైరి. సంఘమువారియం దనుమానపరులై గినియును చేయునదిలేక తహతహపడి పొనురులైన ప్రజలు తిరునాళనాగ కుండ పోవుసేమాయని వెరపు జేందిరి. తిరునాళలో 60 గురు సభ్యులుగను 4 గురు పోషకులుగను 2 గురు బోధకులుగను జేరి రి. సంఘమువారక్కడనుండి సమాపముననున్న కాకరాయ ఖ మ్మంపాడను గ్రామము వెళ్లి హిలోపదేశమును చేసిరి. హిలో పదేశమువల్ల మనసు తిరిగి కుంకుమ బొట్టుబెట్టి జాతరకు తీసు కొని వెళ్లి బలి యి వ్రుట కు సిద్ధము గా నుంచి న 15 నిమిషపాటులను వదిలి పొలును తగిలిరి. ఇది చాల గొప్పవిష యము. ఇందువల్ల సంఘమువారు త్యాగమువేయ మడుంగులధిక నయ్యెను. ఈగ్రామము వెళ్లుటచే సంఘమువారి కాకవిషయ

మును గ్రహించిరి. సంఘమువారు తాత్కాలికముగ నుత్సవసమ యములోవెళ్లి బోధచేసినందువల్ల సంతక ఫలితములేదు. బలియి మ్మటకు యొక్కకర్మలతో సిద్ధముచేసి తెచ్చినజంతువులను బలి యివ్వకుండ దేవతామూర్తికి గలిగి జాతరలోదేఖలైయున్న యాప్రజల నాపుట ప్రహృతముగాదు. వీరిబోధయంతయు చెవిటి వాని ముందర కంఠ మూడినట్లే నిష్ఫల మగును. కనుక తిరుణాళకు ముందు రెండు మూడుమాసములు గ్రామములలోతిరిగి బోధ చేసినయెడల ప్రతిసంవత్సరము జాతరకు బోధజంతువులు వేలవేలు తగ్గి కొన్నిసంవత్సరములలో జాతర పూర్తిగ నశించిపోగలవని యీ గ్రామముయొక్క యనుభవమునుబట్టి తెలియవచ్చుచున్నది. సంఘమువారు బోధవల్ల సంఘప్రచారమువల్ల మద్యమాంసములను విస్మరింపజేయవచ్చు నని దైవ్యోత్సాహములు గలిగి సంఘ మభి వృద్ధిలోనికి దీక్షకరావలె ననెడిదీక్ష గలవారై యున్నారు. భావిపరిణామ పరిస్థితి యెట్లు పరిణమింపనో తెలియదు. అదియనుగాక యెట్టికార్యము చేయవలెనన్నను “ధన మూల విదవజగత్” అని ధనమువలనమై యున్నది. ఈ సంఘమునకు బోధగా ధనములేదు. సంస్థాపకు లంతధనిములుగాదు. ధర్మార్థ బుద్ధిగల ధనికులు సంఘమున జేరి ధనసహాయముజేసి, పరమా ర్థలై విద్యద్యరేఖ్యులు సంఘమునజేరి హిలోపదేశములుచేసిన పామరజను లందరిందు జేరుదురు. స్మృతులను మాని బాగుపడిన వారై సంఘస్థాపనా ఫలితమును కనుపరచి యుత్సాహపరచి పలువిధముల సంఘ మభివృద్ధిలోనికి తెచ్చురగాకయని ఆంధ్ర మహాజనుల నందరిని జేడుచున్నాము. ఏదృష్టితో చూచినను యిట్టిసంఘములు దేశాభ్యుదయమున కత్యంతవశ్యకములు, అస సరములునై యున్నవి. సమస్తమానపులు నిందు జేరవచ్చును. అన్నిపక్షములవారు నిందుజేరుటకు యోచింపమైన నిరోధముకాని అభిప్రాయభేదముకాని లేనిసంస్థ. ఇట్టిసంఘములు పలుచోట్ల స్థాపింపబడుచున్నవని వినుట కెంతయు సంతసించుచున్నాము. సర్వేశ్వరుడు సంఘముల కెట్టి విఘ్నములు రాకుండ సంస్థాపకు లకు ఆయుధాకోగ్య మనోబలంబుల నిచ్చి నిరంతరసంఘాభి వృద్ధిని కలవారినిగా జేయుగాక.

ఈసంఘముయొక్క నిబంధనలు

(1) మద్యమాంసములనుముట్టుట దురాచారముని భావించి యెన్న కులముగలవారిని సభ్యులుగ చేర్చరాదు. వారిని చందా దారులుగను పోషకులుగను బోధకులుగను చేర్చకొననిచ్చును.

(2) ప్రతిమాసారంభనందును మీటింగు జరుగుచుండును. ప్రధానసంఘ బోధకులుగాని కాఖాసంఘములబోధకులు గాని మీటింగునకు స్వయముగా హాజరు కాలేకపోయినయెడల తమ కార్యక్రమ రిపోర్టును ముగిసిద్వారాగాని టపాద్వారాగాని నియమిత తేదిలోగా పంపించవలెను.

(3) ఆయిదుగురు సభ్యులు పోషకులు ఒకబోధకుడు చేరి సంఘము స్థాపించుకొనవచ్చును. కాఖాసంఘముగా సంగీకరించ బడును. కాఖాసంఘములవారు ప్రధానసంఘమువారి యాజ్ఞాను సారము నడచుకొనవలెను.

(4) అధ్యక్షుడుగాని కార్యదర్శిగాని సంఘమువారి యనుమతి ననుసరించి యెన్న కొనబడుదురు.

(5) మరల:— యీ సంఘునిబంధనలు మీటింగులో కొన్ని మార్పులు జేదవచ్చును.

ఈ సంఘమువారిలో నుత్తర శత్రుత్వములు జరుపు వారు విరమములు వ్రాయగోరువారు ఈ క్రిందిచిరునామాకు యిట్లు వ్రాయవలెను. పరమధర్మసంఘము, యార్లపాడు, సందిగామతాలూకా కృష్ణాజిల్లా అని వ్రాసిన చేరగలదు.

వాసిరెడ్డి వీరవరప్రసాద్.

శ్రీనిధ్యారిని నమాజము

కాకినాడ

ఈసమాజము తరపున నెలకొల్పబడిన మహిళా విద్యా ఆశ్రమము 1924 సం॥ మొదలు నింతవరకు జరుగుచునేయున్నది. స్వగ్రామస్థుల యదరాశితముచేతను కొందరి విరాళముల మ్మను మొదటి సం॥ రము గడచినది. ఈ సం॥ జీతములకొరకు మిగుల శ్రమపడుచున్నామని చెప్పటలో నతిశయోక్తి లేదు. ధనము సమకూర్చుకొని యీశాల మొదటివారము రాజోలుసాన రంపెదపల్లుం తాటిపాళమున్న గ్రామములును అమలాపురం కోడూరుపాడు పేరూరు గూడాల వగైరాలు తిరిగి కొందరిని మొదటితరగతిలోను రెండవతరగతిలోను మూడవతరగతిలో ను చందాదారులను చేర్పితిమి. ఇందు 223-8-0 పద్ములపడినవి. నూటవిదిది రూపాయలు వసూలు అయినది. 73-8-0 వసూలు కావనియన్నవి. వీరికి మాకృతజ్ఞ తాభివందనములు.

మొదటితరగతి

గూడ పత్తనారీశ్వరస్వామిగారు	12-0-0
నడింపల్లి సుబ్బరాజుగారు	12-0-0
పేరి శంకరశాస్త్రిగారు	12-0-0
చేవియ్యము బుచ్చిఅబ్బాయిశర్మగారు	10-0-0
శ్రీమతి కనకవల్లి చిరంజీవి అమ్మగారు	12-0-0
రెండవతరగతి	
బోళ్ల సుబ్బారాయుడుగారు	6-0-0
పెనుమచ్చి నూర్యశారాయణ రాజుగారు	"
గంటి వెంకటాద్రిగారు	"
దువ్వూరి రామసోమయాజులుగారు	"
తురగ శ్రీరామమూర్తిగారు	"
ఒకశ్రీ	5-0-0
జిళ్ల వెంకటలక్ష్మి తిమ్మయమ్మ, జమిందారినిగారు	6-0-0
మూడవతరగతి	
బుద్ధవరపు శేషమ్మగారు	3-0-0
కనకవల్లి లక్ష్మిదేవమ్మగారు	"
అప్పాదేవుల సీతారామయ్యగారు	"
పొన్నాడ నూర్యారావుగారు	"
అమర్తి పత్తెళ్ళ పంతులుగారు	"
జయంతి సుబ్బయ్యగారు	"
దాట్ల తిరపతిగారు	"
గిడుగు వెంకటరత్నంగారు	"
వాడేపు వెంకటరత్నంగారు	"
మంతా సుబ్బారావుగారు	"
కర్రా ఉమామహేశ్వరరావుగారు	"
గిడుగు నూర్యనారాయణగారు	"
పచ్చికోళ్ల సత్యనారాయణగారు	"
ఉప్పటూరి వేమన్నగారు	"
వింజయూరి సుబ్బారావుగారు	"
బి. ఎన్. శాస్త్రిగారు	"
చేవలి లక్ష్మీనారాయణగారు	"
వేలివెల అయ్యతలింగంగారు	"
ఎమ్. కవులూరుయ్యగారు	"
వ్యాకన్ననేలు సాయిబుగారు	"
బోలిసెట్టి స్వామినాయుడుగారు	3-0-0
మంగ య్యనాయుడుగారు	"
తాత్కాలిక విరాళము లిచ్చినవారు	
నూజెళ్ల వెంకటాపధానులు	1-0-0
కస్తూరి నరసింహమూర్తి	1-0-0
వెంపటి యజ్ఞనారాయణ	"
అలయూరి లక్ష్మీనరసమ్మ	"
అలయూరి శివ్వంరాజు	"
నందూరి మాచమ్మ	"
తన్నమ్మ	"
వాడేపు పాపయ్య	2-0-0
మెప్పేలు	1-0-0
రాజాక రామశీతమ్మ	2-0-0
నందూరి సీతమ్మ	"
పొన్నాడ గవరమ్మ	1-0-0
అద్దాల చలమయ్యశాస్త్రి	"
దేశరాజు సత్యవతమ్మ	"
బోళ్ల పౌరమ్మ	"
విగమ్మ	"
రావు లక్ష్మమ్మ	"
రవణయ్యమ్మ	"
వేవలి రత్నమ్మ	"
రాచమల్ల సీతాపతిరావు	2-0-0
వేలివెల శంకరయ్య	1-0-0
ఒక స్త్రీడరుగారు	"
(పద్మవేసినవారి పేర్లు)-శమూలుకానివి	
బాతరాజు సత్యనారాయణ	3-0-0
అయ్యలసోమయాజుల కామేశ్వరరావు	"
గంటి వినాయకరావు	"
పొన్నూరి సోమయాజులు	"
దుడ్డు అన్నపూర్ణమ్మ	"
చేవలి అయ్యతలరామయ్య	6-0-0
వాడేపు రామమూర్తి	"
రామమూర్తి శాస్త్రిగారు	"

బాలారావు శేషమ్మవ్రాలు.

ఆంధ్రపత్రిక

1925-వ సం॥ మార్చి నెల 31-వ తేది

మంగళవారము

సర్దిఫికెట్టుల పండుగ

మద్రాసు శాసనసభలో నిన్నటిదినము సర్దిఫికెట్టుల పండుగ జరిగెను. రానురాను సర్దిఫికెట్టులు కడుచవుకయగుచున్నవి. ఈ మారు సామాన్య శాసనసభలో ఒక్క సర్దిఫికెట్టుతో సరిపోయెను. మద్రాసు శాసనసభలో మాత్రము వరుసగా నాలుగు సర్దిఫికెట్టులు ప్రయోగింపబడెను. గవర్నరుగారు సర్దిఫైజేసిన మొత్తములు పదిలక్షలకు మించి పోయెను. అసాధారణమయములలోగాని సర్దిఫికెట్టులు ప్రయోగింపబడవనియు, శాసనసభా తీర్మానములు సామాన్యముగా కొనసాగింపబడుననియు, ఈ మూలమున శాసనసభలో కన్వెనుషులను లేక సదాచారముల నేర్పరుపవచ్చుననియు, విశ్వసించినవారు గలరు. కాని, జాయింటుకమిటీ వారు వెనుక నే, యియాహా సరిగాదని సూచించి యుండిరి. గవర్నరులకు గల అధికారములు నామ మాత్రము గావనియు, అవసర మగునపుడెల్లను వాని నుపయోగించుటకు వాటికి హక్కు గలదనియు, జాయింటుకమిటీవారి యుద్దేశ్యము. అందుచే కేంద్రప్రభుత్వమునం దేమి, రాష్ట్రప్రభుత్వమునందేమి సర్దిఫికెట్టులు సర్వసామాన్యమయినవి. ఇందలిరహస్య మేమియో వెల్లడియగుచునే యున్నది. శాసనసభ్యులు బడిపిల్లల బోలువారు. వారికి యుక్తాయుక్తవివేచనజ్ఞానము తక్కువ. తమ బాధ్యతలను గుర్తింపక ఇచ్చవచ్చినరీతిని వారు మెలంగెదరు. స్వపరిపాలన మను ఆయుధమును వారిచేతి కిచ్చిన, వారు దుర్వినియోగము జేసెదరు.

అందుచే, వారిని మందలించి సరియగుమార్గమునకు దెచ్చుటకు, గవర్నరుల కొరడాయవసరము. పాలకులు తమ కొరడాలను కడుతరుచుగ నుపయోగించి, ప్రజాప్రతినిధులకు సన్మార్గములను బోధించుచున్నారు. లేనియెడల అనుభవరహితులును, అల్పమతులు నగు శాసనసభ్యులు దేశమునకును తమకును ఎంతటి యుష్కప్రముల దెచ్చికొనెడివారో ఎవ రెరుగుదురు? కీర్తిశేషులగు బాబూ మోతీలాల్ ఘోషుగారు దెలిపినటుల, హిందూదేశము ఎన్నటికిని నిత్యశిశువుగ నుండును. లేచి నడుచుటకుగాని, పరుగెత్తుటకుగాని, యీశిశువుకు శక్తి ఎన్నటికిని అలవడదు. హైందవజాతీయ పైన్యమును నిర్మించుటకు సాధ్యపడదనియు, హిందూదేశమునందు జాతీయత లేదనియు, కీర్తిశేషులగు రాలిస్సను ప్రభువుగారు పలికినపుడు, వారి మనస్సునందు తాండవమాడినది, పైన దెలిపిన భావమే. అధికారవర్గ మిట్టి యూహలచే ప్రేరేప మగునంతవరకు, వేరుమార్గము నవలంబింపజాలదు. మద్రాసుగవర్నరుగారు దయదలచి ప్రయోగించిన సర్దిఫికెట్టులకు, శాసనసభ్యులు కృతజ్ఞత జూపుటకు మారుగా తమ యసమ్మతిని దెలుపుటకుగాను, శాసనసభనుండి లేచిపోయిరి.

మద్రాసు శాసనసభగూడ అత్యగ్రహమును నిలుపుకొన బ్రయత్నించుచున్నది. తమసామ్యత మగు రాజధానియందు వెలుగు బ్రవేశించుచున్నది. మద్రాసునందు సయితము అధికారవర్గము యిచ్చవచ్చినరీతిని మెలగవీలు లేదని విదితమగుచున్నది. జాతీయపక్ష నాయకులగు నరసింహరాజుగారు వ్రాసిన యీక్రింది లేఖనుబట్టి వారిని ప్రేరేపించిన సదుద్దేశ్యమును కనుగొనవచ్చును. "అధ్యక్షా, నేటియదయమున జరిగిన గ్రాంటుల సర్దిఫికెట్టువలన, శాసనసభాకార్యక్రమములో పాల్గొనుటకు తమకు వీలులేదని నాపక్షమువారు దలచుచున్నారు. ఈకార్యమును శాసనసభ పట్లగాని, అధ్యక్షునిపట్లగాని, గవర్నరుపట్లగాని అగ్రహముగా భావించగూడదని విన్నవించెదను. మాకు సక్రమపద్ధతులపై నమ్మకము గలదు. అందుచే మాయసమ్మతిని తెలుపుట కీషధతినవలంబించితిమి." ఎంతయోరిమిగలవారికయినను, తరచు అవమానములుజరిగిన ఆగ్రహము గలుగక మానదు. సక్రమందోశనాపద్ధతులపై విశ్వాసము గల నరసింహరాజు ప్రభృతులు సయితము ఓరిమిని కోల్పోవుటయందు వింతలేదు. అత్యగ్రహము గల వారెవరును సర్దిఫికెట్టుపద్ధతికి లొంగియుండజాలరు.

సర్దిఫైజేసిన గ్రాంటులలో, రివిన్యూబోర్డుకు సంబంధించిన గ్రాంటు ముఖ్యమయినది. ఇది లక్ష రూపాయలకు బైనగలదు. రివిన్యూబోర్డు నిరర్థకసంఘమనియు, దానిని రద్దుజేసినయెడల ఎట్టి యిబ్బందియు గలుగదనియు, శాసనసభ ప్రతిపాదించుట కిది మొదటిమారు గాదు. పరిపాలనావ్యయము రానురాను పెరిగిపోవుచున్నది. ముగ్గురు మంత్రులును నలుగురు కార్యనిర్వాహకసభ్యులును వారి కార్యదర్శులు సైక్రటేరియటు మున్నగు సిబ్బంది ఎంతయోయుండగ, తిరిగి రివిన్యూబోర్డు చేయదగినపని ఏమియో జెలియదు. సివిలు సర్వీసు ఉద్యోగులు కార్యనిర్వాహకసభ్యులగుటకు రివిన్యూబోర్డు నాపానమువలె పరిణమించుచున్నది. హెచ్చుజీతము లిచ్చి రివిన్యూబోర్డు మెంబరులను నిలువపలసిన యవసరము గనుపించదు. రివిన్యూబోర్డువారు ప్రభుత్వమునకు జేసెడి సిఫార్సులన్నియు సామాన్యముగా దేశభివృద్ధికి ప్రతికూలముగ నుండును. రివిన్యూబోర్డువలె చౌకగను శ్రద్ధగను పనిజేసెడి మరియొక సంస్థను శాసనసభవారు చూపలేక పోయిరి, గవర్నరుగారు దెలుపుచున్నారు. ఈ వాదము కడు నిస్సార మయినది.

గవర్నరుగారు రివిన్యూబోర్డులకును ఒక్కటే కారణమును దెలిపిరి. పరిపాలనాబాధ్యతను నిర్వహించుట కిట్టి ఖర్చు అవసరమని సూచించిరి. ఈమాటలు, చట్టమునందున్నవేగాని వేరుగావు. పరిపాలనాబాధ్యతను సక్రమముగా నిర్వహించుటకు, శాసనసభాతీర్మానముల సంగీకరించి వానిని కొనసాగించుట, మార్గముగాదు గాబోలు! ఇటులనే హైకోర్టు పరిపాలనముక్రింద తగ్గింపబడిన గ్రాంటులను రెంటిని గవర్నరుగారు సర్దిఫైజేసి పునరుద్ధరించిరి. ప్రత్యేకపు పోలీసుక్రింద తగ్గింపబడిన మూడులక్షల పై మొత్తమును గవర్నరుగారు పునరుద్ధరించిరి. సర్దిఫికెట్టు లనిన, ఇకముందెవరికిని విడుదలము గలుగ కుండునటుల, గవర్నరుగారు

జేయగలిగిరి. సర్దిఫికెట్టులు సామాన్యచర్యలగుచున్నపుడు, ఆశ్చర్యమేల గలుగవలయును? సంస్కరణములు నిరర్థకము లని ఇపుడయినను భారతీయులు గ్రహించుట మేలు. సర్దిఫికెట్టులతో తమ యభిమతమును పాలకులు సులభముగా కొనసాగించుకొనాల రని స్పష్టమయినది. పరిపాలనము నిరర్థకముగా జరుగుచున్నదని తెలుపుట కింకను రుజువు చేయవలసిన యవసరము గనుపించదు. ప్రతిష్టంభన తెలుకొర కుద్దేశింపబడినవో అయిద్దేశ్యము సఫలమయినది. సర్దిఫికెట్టుప్రయోగమునకు అధికారులను పురికొల్పవచ్చును. అంతకన్నను శాసనసభలలో జేయదగిన పని గనుపించదు. ఇక స్వరాజ్యమును సంపాదించుటెటులు? ఈవిషయమై అన్నిపక్షములవారును యోచించుట ముఖ్యము. శాసనసభలవెలుపల ప్రజలుచూపెడి స్వసామర్థ్యము బట్టియే స్వరాజ్యసాధమును నిర్మింపవీలుగలదని, స్పష్టమగుచున్నది. సర్దిఫికెట్టులప్రయోగ మిక్కార్యమునకు ప్రజలను పురికొల్పుచో, పాలకుల నభినందింపవచ్చును.

చేతిమగ్గుములపరిశ్రమ : ప్రభుత్వప్రకటనము

చేతిమగ్గుముల పరిశ్రమగూర్చి, పరిశ్రమల డైరెక్టరుగారు పంపినలేఖయు, అందుపై మద్రాసు ప్రభుత్వమునా రిచ్చిన ప్రత్యుత్తరమును ప్రచురింపబడినవి. ఇంతవరకును, నేతపరిశ్రమను వృద్ధిజేయుటకై పరిశ్రమలశాఖవారు నల్లిన ప్రయత్నములు నిరుపయోగము లని ప్రభుత్వమువారికి సైతము దోచెను. అందుచే నీపరిశ్రమనుగూర్చి విచారించుటకు, విచారణసంఘము నొకదానిని నియమింపవలయునని ప్రభుత్వము వారు సలహా నిచ్చిరి. ఈసలహా పరిశ్రమల డైరెక్టరుగారు ధామసుగారికి కోపము దెప్పించెను. రిటెంచిమెంటు కమిటీవారు, పారిశ్రామిక శాఖాపద్ధతులతో తృప్తిజెందరయిరి. చేతితో నేసినవస్త్రముల అమ్మకమును వృద్ధిజేయుటకును, నేతపనివానికి గావలసిన పనిముట్లు చౌకగా లభించుటకును, వీరల ఆర్థికస్థితిని చక్కబరచుటకును బూననియెడల, ప్రయోజనము లేదనియు, చేతిమగ్గుముల పరిశ్రమను ఎక్కుదు సామ్యముగా కొనసాగింపవలయు ననియు, ఈకమిటీవారు గోరి. దేశమందంతటను తిరిగెడి నేతపార్టీలవలన విశేషప్రయోజనము లేదని వీరు స్పష్టపరచిరి. కాని, ధామసుగారిందు కంగీకరించుటలేదు. పర్యటనసంఘములవలన విశేషప్రయోజనము గలదనియే వీరితలంపు. ఒక్కొక్క నేతసంఘమును పోషించుటకు సంపత్నరమునకు మూడువేలరూపాయలు గావలయును. ఇట్టిసంఘములు పదిగలవు. వీరు అమ్మగలిగిన వస్తువుబట్టియే వీరిపనిని నిర్ణయించునెడల, సంఘనిరూపకమును సమర్థించుటకు వీలుండదని ధామసుగారు రంగీకరించుచున్నారు. మరమగ్గుములను కొనుటకు ప్రజలలో నానకైని గలిగించితిమనిమాత్రము, వీరు గర్వపడుచున్నారు. కాని మరమగ్గుములు చౌకగా లభించుటకు వీలులేనంతవరకు, వీరు కలిగించిన ప్రోత్సాహమువలన ప్రయోజన ముండదు. నూతనపద్ధతులను ప్రవేశపెట్టి, చేతిపరిశ్రమల వ్యయము సభి కము జేయుటవలన, నూనియద్దేశ్యము విఫలమగును. నేతసంఘములు పదింజిలో నైదింటి

కాలము ఈ నెలలో ముగియును. వీనిని దీసివై చుటవలన నష్టముండునని భావించుచు భావించుచున్నారు. కాని అయిదంటిని రద్దుజేసెడి సూచనను, ప్రభుత్వమువారు రామోదించిరి. నేతపరిశ్రమను గూర్చి విచారించుటకు సాధ్యపడదని, భావించుచు తలంపు. ప్రభుత్వమువారును ఈయభిప్రాయముతో నేకీభవించిరి. నేతసంఘములు ఆయాగ్రామములలో ఆరుమాసములయినను నివసించి పనిజేయవలయునని, ప్రభుత్వమువారు గోరుచున్నారు. పల్లెవారివలె నేతపని వాంఛింపజేసిగూడ విద్యజేప్పించియు, సహకార సంఘముల సేర్పరచియు, అభివృద్ధి జేయవలయునని సూచించబడినది. ఇట్టి సూచనలు కాగితములపై ననే నిలిచియుండుట సహజము. నేత పరిశ్రమను గూర్చి విచారణలుపుటకే తమకు డబ్బులేనని ప్రభుత్వమువారు డెలుపుచుండ, తదితరకార్యముల కెటుల డబ్బు లభించును? రాబోవు సంవత్సరము పరిశ్రమల కిచ్చిన డబ్బు చాల తక్కువగ నున్నది. పారిశ్రామిక కార్యక్రమము రిపోర్టులతో సరిపోవుచున్నది. జరిగెడి పని అత్యల్పముగ నున్నది. నేతి విషయమే ఇంత హింసాపీడిలో నున్నది. రాటముపై ప్రస్తుతమంతరివర్షమువారికి భాత్తుగ నమ్మకము లేకుండుటచే ఆ విషయమునుగూర్చి అనలే విచారించనక్కరలేదు. స్వపరిపాలనము లేనంతవరకు, ప్రజలద్రవ్యము సద్వినియోగమగు నను నమ్మకము ప్రబలజాలదు.

ఆంధ్రోత్కళ సమస్య

ఆంధ్రోత్కళ సమస్య, ఫిలిప్ డఫ్ నివేదికము వలన తీవ్రరూపము దాల్చెను. ఈ సమస్యను అధికారులు పరిష్కరించుట దుష్కరమనియు, ఉభయసంఘములును తమంతట తామే అనుకూల నిర్ణయము గావించుకొనుట ముఖ్యమనియు, ఇదివరకు పలుమార్లు తెలిపియుంటిమి. సరిహద్దు వ్యవహారమును నిర్ణయించుటకు, బాబూరాజేంద్ర ప్రసాదుగారి రంగీకరించిన వినుట కెంతయు సంతసించెదము. వారికి తోడ్పడుటకు, గంజాముమండల సంఘమువారిని ఆంధ్రరాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహక సంఘమువారు గోరుచు, తీర్మానించిరి. రాజేంద్రప్రసాదుగారు, బీహారు నాయకులు. సరిహద్దు సమస్యలందు అనుభవము గలవారగుటచే, వీరు అనుకూలనిర్ణయము గావించి, ఆంధ్రులకును ఉత్కళులకును శాశ్వతసఖ్యమును గూర్చెద రని తలచెదము. భాషాప్రయత్న రాష్ట్ర విభాగము మిగుల లాభకరమయినను, సరిహద్దుసమస్య పలు ప్రాంతములందు మనస్తాపకారణ మగుచున్నది. కాని, దేశమాతను గౌరవించునా రెవరును, స్వల్ప వివాదములను పాటింపక అనుకూలనిర్ణయమునకు వచ్చుటకు సాధ్యమగునని భావించెదము. ఇటుల జరుగునపుడే, ప్రజల స్వపరిపాలనా సామర్థ్యము వెల్లడి గాగలదు.

దామెర్ల రామారావుగారు

కీర్తిశేషులగు దామెర్ల రామారావుగారి ప్రతిభ ఆంధ్రదేశమునందేగాక బాంబాయి మున్నగు పట్టణములలోగూడ నెటుల వ్యాపించి యున్నదో కనుగొనుటకు, వేరొకచో ప్రచురింప

బడిన వృత్తాంతముబట్టి గ్రహింపవచ్చును. బాంబాయి చిత్రకళా సంఘమువారు రామారావుగారి మరణమునకు మిగుల విచారించుచు తీర్మానము గావించిరి. ఆంధ్రకళను నెలకొల్పినందులకు, పలువురు కళాకోవిదులు వారిని కొనియాడిరి. రామారావుగారు ఈపద్ధతిని ఆపద్ధతిని అవలంబించక, స్వంతమార్గముల నవలంబించి తమవ్యక్తిత్వమును స్వాతంత్ర్యమును గనుపఱచిరని యొకరు ప్రశంసించిరి. ఆంధ్రప్రతిభ కీర్తిత్వమే ముఖ్యకారణము. రామారావుగారిని ప్రశంసించినవారిలో సుప్రసిద్ధ శిల్పకళా నిపుణులగు మహతేరి, ఫడకే మున్నగువారు గలరు. చిన్నవయస్సులో నింతటి ప్రఖ్యాతిబడసిన రామారావుగారి మరణముగూర్చి ఏ యాంధ్రుడు పరితపింపకుండును? అట్టి వారిపట్ల కృతజ్ఞత జూపుటకు మార్గ మొక్కటే గలదు. వారు మొదలిడిన కార్యమును కొనసాగింపబూనుట, ఆంధ్రుల కర్తవ్యము. బాంబాయి, బెంగాలు రాష్ట్రములవలె, ఆంధ్రదేశమును చిత్రకళాకళల్యమునందు త్వరలో ముందడుగు వైచునని నమ్మెదము.

తిరుపతి మ్యూనిసిపల్ కౌన్సిలు

తిరుపతి మ్యూనిసిపల్ కౌన్సిలు ఉపాధ్యక్షులపై రు 8-11-0 సొమ్మును లోకలు ఫండు అకౌంటు ఎక్జామినరు గారు నర్చుర్జిగ విధించిరట. కారణ మేమి? పడుకునూలుపోటీ పరీక్ష జరుగుచున్న సమయమున, పూవులను, చెరుకుముక్కలను కొని వీరు పంచివెట్టిరట. మ్యూనిసిపల్ పరిపాలనమున కిట్టిఖర్చు బనికీరాదట. అందుచే ప్రభుత్వమువారి ఉత్తరువును పొందియుండవలసినదట. కైర్తెనుగారు ప్రభుత్వమువారి యనుజ్ఞను గోరిగొని, ప్రభుత్వమువారి రంగీకరింపరయిరి. మ్యూనిసిపల్ కౌన్సిలువారు మాత్రము తమతీర్మానమును సమర్థించుకొనిరి. ఈవిషయమై విశేష వ్యాఖ్యాన మవసరములేదు. ఇందునుబట్టి స్థానిక స్వపరిపాలన సంఘములకు గల యధికారము లెంత నంకుచితములో, అధికారుల ఒత్తిడి ఎంతయధికముగ నున్నదో, సులభముగ గ్రహింపవచ్చును.

రసూలుకొండ రంపపురీతమిల్లు

ప్రభుత్వమువారి గ్రాంటు నయినను సర్టిఫై జేసి పునరుద్ధరించినపుడు, ప్రజాప్రతినిధులు పొరబడిరనియు, తమకే నిజపరిసితులు డెలియననియు గర్వముతో ప్రకటించెదరు. రసూలుకొండ రంపపురీత మిల్లు యిట్టి యూహకు భిన్నముగ నున్నది. ఈమిల్లుకు సంబంధించిన గ్రాంటును 1921 సంవత్సరమున శాసనసభవారు నిరాకరించిరి. కాని గర్వరుగారు సర్టిఫై జేసిరి. అప్పటినుండియు, మిల్లుకు నష్టము వచ్చుటయు, తల పెట్టినయూహలు విఫలమగుటయు తలస్థించెను. శాసనసభయే విశేషముతో మెలగెనని రుజువయ్యెను. ఈ సంగతిని ది. బ. కృష్ణనాయుడుగారు నిన్నటిదినము చక్కగ తేటపరచిరి. ఇక నయినను మిల్లును మూసివైచుట లాభకరమని సూచించిరి. నిజము నిలుకడమిద తెలియునుగద.

ట్రాన్సుఫర్డు శాఖలు.

ట్రాన్సుఫర్డు శాఖలకు డబ్బు లభించకుండుట, సామాన్యమయినది. అందుచే గ్రాంటు లెటుల

వినియోగింపబడునో స్పష్టముగ డెలుపునంతవరకు, వాని కికముందు తాము వోటుజేయజాలమని, నిన్నటిదినము కృష్ణారావుపంతులుగారు శాసనసభలో బలికిరి. తా మ్మ క ప్ప ము ల లో 126 లక్షలను ఇండియా ప్రభుత్వము వారు తగ్గించిరి. ఈ మొత్త మెటుల వినియోగింపబడునో తెలియదు. అందుచే పూర్తివివరములు తెలియుటకై మరియొక సభలో నివేదయమును విచారించవలయునని, కృష్ణారావుగారు ప్రతిపాదించగ, దానిని శాసనసభ్యులంగీకరించిరి. కాని అప్పటి కయినను నిజసందర్భములను స్పష్టముగ డెలివెదరో తేదో చెప్పజాలము.

ఆంధ్ర రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు

కార్యనిర్వాహకవర్గము

అనకాపల్లి, మార్చి 29:—నిన్న మధ్యాహ్నము 2 గంటలు మొదలు సాయంత్రము 5 గంటలవరకు ఆంధ్రరాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహకవర్గము జరిగెను. దేశభక్త వెంకటప్పయ్య, దేశోద్ధారక నాగేశ్వరరావు, వెన్నేటి సత్యనారాయణ, ఉన్నవ రామలింగం, పుసులూరి కోదండరామయ్య, భమిడి పాటి చిన యజ్ఞ నారాయణశర్మగార్లతో సమావేశమయ్యెను. విశాఖపట్టణంజల్లావారు సమాట 50 మందివరకు సభ చూచుట వచ్చిరి. తీవ్రచర్చ తేమియులేవు. కొన్ని తీర్మానము లీకింద తెలియజేయుటైనది.

విశాఖపట్టణంజల్లా గొల్లపాలెం గ్రామపాతీయ పాతకాలకు రూ-100 లు ఆస్పత్రికర్తనిధి నుండి యిచ్చుటకు తీర్మానించడమైనది. ఆస్పత్రికర్త నివారణమునకు తప్ప జాతీయ పాతకాలకుగాని కిదితర కార్యములకుగాని పదరు నిధినుండి యిక ముందు సొమ్ము యివ్వబడదు.

చెన్నపట్టణములో దేశోద్ధారక కాళీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారి యాజమాన్యమున నున్నట్టియు ట్నామనివారలమున కేర్పడినట్టియు నాగలాపురము ఖిద్దరుశాఖసంతయును ఆంధ్రరాష్ట్రీయ ఖాదిబోర్డువారికి వారు నడిపిండుటగాను ట్రాన్సుఫర్డు చేయడమైనది.

దేశోద్ధారక నాగేశ్వరరావు పంతులుగారి సాలిన విరాళము రూ-1,000 లున్న రాష్ట్రీయ సంఘమువారి ఆఫీసు ఖర్చులకు నూలుబడుట ప్రచారమునకును వ్యయపరపబడును.

ఆంధ్రోత్కళ సమస్య

ఆంధ్ర-ఉత్కళ సరిహద్దు సమస్యనుగురించి తగాదా తీర్పుటకు తానెవ్వరున్నాననియు తగినవిన్నాట్లు చేయించవలెననియు ప్రాసినజాబు రాజేంద్రప్రసాదుగారి ఉత్తరము చదువడమైనది. అంగువిషయమై ఆయనకు తగుసహాయము చేయుటకు గంజాముండలకాంగ్రెసుసంఘమువారిని కోరడమైనది.

అసంతృప్తరంక రూపముజల్లాలలో ట్నామనివారలకై యివ్వబడిన సొమ్మునుండి రాష్ట్రీయసంఘమునకు రావలసిన మిగిలినసొమ్ముకు రాట్టములును మొదలగునవి పనులుచేయుటకు శ్రీయుత పుసులూరి కోదండరామయ్య వెన్నేటి సత్యనారాయణగార్లను నియమించడమైనది. ఇట్టివిధముగ తీర్మానములు చేయడమే కాని తగినయేగ్నాట్లు క్రొత్తతీసికొనబడలేదు. ఇప్పుడైనను యీ సుభయలు వెంటనే తగుక్రొత్త దీసికొని పనులు చేయుదురని తలంచెదము.

గాంధీపూజానిధి

మహాత్మాగాంధీ ఆంధ్రరాష్ట్రీయ సంచారము చేయుటకు త్వరలో వచ్చినరు గావున ఆయనకు యిదివరలో సమర్పించవలచిన లక్షరూపాయల పూజానిధినిగురించిన తదితరవిషయములను గురించిన యీసంఘముయొక్క శాఖోపుసమావేశములో ఆలోచింపబడును.

* * *
బహిరంగసభ, అనకాపల్లి

ఆంధ్రనాయకుల ప్రబోధము

రాష్ట్రీయ కార్యనిర్వాహకవర్గ సభ ముగింపబడినపిదప సా॥ 6 గంటలకు అనకాపల్లిలో ప్రసిద్ధిగాంచిన రమణీయమైన

కన్యకాపరమేశ్వరీ ఆలయప్రకార హద్దులలో పెద్ద బహిరంగసభ జరుపబడెను. సుమారు 300 మంది సభకువచ్చిరి. భాదీవ్యాపారము చేయుచున్న వైశ్యశిఖామణియగు శ్రీయుత కోరుకోండ లింగమూర్తిగారు సభాధ్యక్షత వహించిరి. దేశభక్తి కొండ వెంకటప్పయ్య పంతులుగారు, శ్రీ ఉన్నవ రామలింగం పంతులుగారు, శ్రీ వెన్నెటి పత్తనారాయణగారు, శ్రీ పునులూరి కోదండరామయ్యగారు సుమారు రెండుగంటలకాలము కాంగ్రెసు విషయముల గురించియు ప్రస్తుతపరిస్థితులగుర్తియు ఉపన్యసించిరి. నిరుత్సాహ పడదగదనియు కార్యధురంధరులై ధైర్యముగ వర్తింపుదు నులు పడుతును ఖడ్గ అభివృద్ధి చేయవలెననియు గాంధీ మహాత్ముడు ఆంధ్రదేశము వచ్చునరీకి అనేకముగా కాంగ్రెసు సభ్యులుగ జేరి నులు సమర్పించవలెననియు గాంధీ పూజానిధికి అందదను తోడ్పడవలెననియు అస్పృశ్యతనివారణముచేయు కంకణము గట్టవలెననియు ఆరంభించినవని ఉద్దేశము నెఱవేఱువరకును ధనప్రాణముల సరకుచేయక తుదివరకు కృషిచేయవలెననియు హెచ్చరించిరి.

సభలోనికొందఱు వైశ్యప్రముఖులు లేచి ఖడ్గ మిక్కిలి చాకగా అనగా (గ-కి రూ. 0-8-0, రూ. 0-9-0 చొ-.) సప్త చేయించుటకు వీలగును కనుక కాంగ్రెసువారు విరివిగా యేర్పాట్లు చేయించదలచినదెడల తాము కొంతధనము ఖడ్గకు ఉత్పత్తి కై యిచ్చెదమనియు, మరల్ల నోకపర్యాయ మచ్చటవచ్చి ధనము సేకరించి పెద్దస్కేలుమీద యీ యేర్పాట్లు చేయించ వలసినదనియు దేశభక్తి వెంకటప్పయ్యగారికి మనవిచేసిరి. చాలమంది సభ్యులులేచి యికముం దెప్పడును ఖడ్గనే ఉపయోగించెదమని తిరగణకుదిగ ప్రమాణములు తీసికొనిరి.

కైలాసపట్టణములో శ్రీమాన్ ప్రతివాది భయకర మంతరత్నం నూర్య నారాయణాచారిగారు ఆహ్వానింపగా ఆం. రా. సం. అధ్యక్షుడును కార్యదర్శియును నేటి యుదయమున అనకాపల్లినుండి బయల్దేరి నరసేపట్టణంకోడ్డు రైలుస్టేషన్ వద్దదిగి కైలాస పట్టణము మోటారుమీదవెళ్లి దర్శించిరి. ఋషికుటీరము వంటిదిగ అగ్రామము వెలగందుచున్నది. వైశ్యపడిన ఆచారిగారును అయిన సోదరుడును కలిసి కడు శ్రద్ధతోను భక్తితోను ఖడ్గర బట్టలను తయారు చేయించుచుండిరి. 10 వర్గముల మీద పని జరుగుచుండెను. పూర్వమునుండి నూలువడుకెనా రుండుట చేతను, కూలి తక్కువగుటచేతను అచ్చట తయారు కాబడుబట్ట మిగుల చాకగానుండును. సుమారు 15 నెంబరు నూలునుండి బట్ట తయారగును. 7 గజములు పొడవు 50 అంగుళముల వెడల్పును గల చాపు రూ. 3-8-0 చొప్పున అమ్మబడుచున్నది. దేశభక్తి వెంకటప్పయ్యగారును సత్యనారాయణగారును అక్కడచేయుబడుచున్న కృషికి మిక్కిలి ప్రమోదమునొంది తమసంతోషమును తెలిపి ఆచార్యులవారికి ప్రోత్సహించుమాట లజెప్పిరి. సుమారు రూ 5.0 ల విలువగల వస్త్రములను రాష్ట్రీయసంఘమునకు ఖరీదుచేసిరి. పిదప మూడుగంటలకు నరసేపట్టణంకోడ్డువద్ద మెయిలు ట్రెయిను ఎక్కి రాజమహేంద్రవరము వెళ్లిరి.

తునిలో నూలుఖడ్గరచూడుటకును బహిరంగసభ ఏర్పాటుచేయుటకును శ్రీ కోదండరామయ్యగారు ఆనకాపల్లినుండి వెళ్లిరి. నిన్నటిదినియు సంతయగుటచేత వీలుండదని చెప్పటచేత సభయేర్పాటుకాలేదు. అందువలన నాయకులు తిన్నగా రాజమహేంద్రవరము వెళ్లిరి.

* * * దేశభక్తి వెంకటప్పయ్యగారు యీ సంవత్సరము వేసవి కాలమును నీలగిరివంటి ప్రదేశములో గడవక గోదావరినది ప్రాంతముననున్న (క్షణ) ముత్తేశ్వరమునందు కొమార్తె ఆశోగ్యమునిమిత్రము ఉండదలచినట్లు తెలియవచ్చుచున్నది. పీఠము ముత్తేశ్వరమునందుండిన యెడల ఆసమీప ప్రాంతముల ఖడ్గర ప్రచారప్రయత్నములు సఫలీకృతములు కావచ్చును. (స్వక్రియచేత ఖరీ, కాకినాడ)

పోతన పేమనల యుగము (జీవితము, కాలము, కృతులనుగూర్చిన విమర్శకవ్యాసము) రు 150 లు బహుమానము పొందినది ఆంధ్రప్రతిక, భారతి ప్రశంసించినవి నెల 0-8-0 (9 ఆలూకు చీట్లంపిన, పోస్టేజీ పండుగయుండదు) వలయువారు: —దిగవల్లి వేంకటేశ్వరరావు, బి. ఏ. బి. యల్., లేక విజ్ఞానచంద్రికా గ్రంథ మండలి, బెజవాడ.

మిత్ర భివృద్ధిసంఘము - చీరాల

పై సంఘమువారు సూతనముగా సాహితీశాఖ నోకదానిని యేర్పరచి యీనెల 22 తేదీన చీరాల మునిసిపల్ మిడిల్ స్కూలులో వేటపాలెము బి.జి. హెచ్. యం. స్కూలు విద్యార్థులు తదిమందియు, చీరాల యం. యం. స్కూలు విద్యార్థులు పదిమందియు కలిసి అంక్రింది హంకములను గురించి పోటీ వ్యాసములను వ్రాయుటకు పాల్గొనిరి. ఫారములవారు “నిపు పెద్దవాడైనప్పుడు యేమిల్లి నవలంబించెదవు” తరగతులవారు “మంచీల్లవాడుండవలసిన లక్షణములు”ను గురించి వ్రాసిరి.

పై రెండుహంకములకును కలిపి నాలుగు బహుమతుల తేర్పరపబడెను. ప్రథమహంకమునకు ప్రథమబహుమతి చీరాల స్కూలుకును మిగిలిన మూడు బహుమతులు వేటపాలెము స్కూలువారికిని ఎచ్చినవి. ఆబహుమతులను గ్రంథరూపమున నిచ్చుటకు పైసంఘమువారు నిశ్చయించి యీ సంవత్సరాదిపండుగదినము (25-3-25) సాయంత్రము గం 5 కు రామమండలమువద్ద కథ సమావేశపరపబడెను.

సభకు శ్రీయుత డాక్టరు మాచిఖాల్ల శివరామకృష్ణయ్యగారిని అగ్రాసనాధిపతిగా ఎన్నుకొనిన తదుపరి కార్యక్రమము ప్రారంభమయెను. ప్రథమమున ములుకుట్లగోపాలకృష్ణయ్యగారిచే ప్రార్థన గానింపబడెను. సంఘకార్యదర్శులతోనొకరగు కాండూరి వరదాచార్యులుగారు సంఘాధ్యక్షములను, పోటీ వలని ప్రయోజనములను సభికులకు విశేషింపించిరి. విద్యనుగుతించి శ్రీకాకుళం పట్టాభిరాములుగారు కొద్దిపండువు చేప్పిన తరువాత ములుకుట్ల లక్ష్మీనారాయణ శాస్త్రిగారు హేమాంశమునుగురించి చక్కని యుపన్యాసము నొసంగిరి. తదుపరి ఆంధ్రరత్న దుగ్గిరాల గోపాలకృష్ణయ్యగారు విద్యనుగురించియు, ప్రస్తుత పరిస్థితులను గురించియు తన సహజగంభీర గానమాధుర్య మైనటువంటి కంఠగర్జనముతో శ్రోతలను అమందానందకీత హృదయరచించుటలనుగా జేయుచు చక్కని యుపన్యాసమును ఘోషారోగంటకాల మొసంగిరి. పిమ్మట సాహితీశాఖా ప్రసిద్ధులగు వ్రాసిన పూటూరి రామయ్యగారు బహుమతులు కృతార్థులైనవారికి సకాలమునకు రాసందున అందజేయు లేవందుకు సంఘమువారిని మన్నింపవేడుచున్నామనిచెప్పిరి. తదుపరి ప్రసిద్ధులుగారు తన కన్యకాకథా నున్నందున యేమియు చెప్పలేమని చెప్పి ఆసీనులై అంతట అధ్యక్షునకును, సభికులకును వందనములు చెప్పటతో రాత్రి షుభము గం 9 కు సభ విరమింపబడెను.

యస్. పి. రాములు, కార్యదర్శి.

శ్రీ హిందీ ప్రచారిణి గ్రంథాలయము మల్లేపల్లి - నైజాము

స్వస్తి శ్రీ హిందీ ప్రచారిణి సంగ్రహము ౧౦ బుధవారము మధ్యాహ్నము 3 గంటల సమయములో గ్రంథాలయపక్షమున నోకసభ సమావేశముకావడెను. ఘోషా 40 నుండిసభ్యులు సభ సలంకరించియుండిరి. మ-రా-శ్రీ బల్లారి జోగారావుగారు అగ్రాసనాధిపత్యమును వహించిరి. ప్రప్రథమమున జగత్సృష్టి యగు పరమేశ్వరుని ధ్యానముగానింపబడియెను. ఆనంతరము మానవజన్మకార్యమగుర్తిన చక్కని ఉపన్యాసము మ-రా-శ్రీ బల్లారి కుబ్జారావుగారిచే గానింపబడియెను. శ్రీయుత ఏలూరి ఆప్పయ్యగారిచే కర్మఫలప్రాప్తిగురించి కొంతచర్చ గానింపబడెను.

తదనంతరము శ్రీయుత మల్లే లక్ష్మీవరసింహారావుగారు ప్రకృతి తత్వమునుగురించియు భగవద్గీతావిశేషంబులగురించియు ప్రస్తుతి విద్యావిధానమునుగురించియు సులభతైలిని సభికులకు అర్థమగుటకు చక్కగా నుపన్యసించిరి.

శ్రీ గజాలవెంకయ్య మునపబుగారున్నా మ-రా-శ్రీ మల్లే వెంకటేశ్వరరావుగారున్నా గ్రంథాలయ చందాలను గురించి ప్రచారముచేయవలయుననిన్ని అందుకు తగినయేర్పాట్లు శ్రీరామనవమిలోగా జరుగవలయుననిన్ని ప్రస్తావించి ప్రచారముసల్పుటకు తీర్మానించిరి.

ఈగ్రంథాలయమునకు మ-రా-శ్రీ జాపూడి శీతారామాంజనేయులు గారు బి. ఏ. యల్. టి. మ-రా-రా. శ్రీ బల్లారి జోగారావుగారు విలువగల గ్రంథములనొసంగి ప్రశంసాపాత్రులైరి. జయజయగ్ధనలతో రాత్రి 9 గంటలకు సభ ముగింపబడెను.

మదరాసు ప్రభుత్వ ఆయుర్వేద కళాశాల

గంజాముమండల విద్యార్థులు

చెన్నపట్టణములో ప్రభుత్వమువారిచే స్థాపితమైన ఆయుర్వేదకళాశాలలో ననేకమండలములనుండి వచ్చినవిద్యార్థులు విద్యనేర్చుచుండ, నేనుగాంచివాను. వారు వారివారి పురపాలక సంఘములనుండి పొందుచున్న ద్రవ్యసాహాయ్యము విషయమై వారిలో నేను ప్రపంకములు సల్పియుంటిని గంజాముండలము నుండి వచ్చినవిద్యార్థులను సయితము నేను చూచివాను. గంజాముండలమునుండి వచ్చినవిద్యార్థులు విద్య బాగుగ నేర్చుచున్నను, వారి కనేక ప్రతిబంధకములు నావరించియున్నవిని చెప్పక తప్పదు. ప్రతిమండలమునుండి వచ్చినవిద్యార్థులకు వారివారి సంస్థలు స్కూలు జీతము, పుస్తకములు, మొదలయినవి యిచ్చుచున్నవి. గంజాముండలవచ్చినవిద్యార్థులలో కొంతమందికి పుస్తకములున్నవి. మరికొందరికి పుస్తకములులేనేలేవు. చిత్రపురం తాలూకాలో గ్లవాంచే పంపబడినవిద్యార్థికి పుస్తకములు ఖరీదు, సంవత్సరం తాలూకు స్కూలుజీతము నివ్వబడెను. బరంపురం పురపాలక సంఘమువారిచే పంపబడినవిద్యార్థికి పుస్తకములు లేకపోవుటయేకాక, స్కూలు జీతమునయితము నివ్వమని చెయరుమెనుగా రిటివల వ్రాసిరట బరంపురం పురపాలక సంఘమువారు ఆయుర్వేదముపట్ల నధికమయిన యభిమానమున్న దని చెప్పటలో నర్హులేదు. వారిచే పంపబడినవిద్యార్థికి పుస్తకములు, స్కూలుజీతము నిచ్చుట వారి పరమ కర్తవ్యము. పుస్తకములు, స్కూలు జీతములేకుండనే విద్యార్థి స్కూలులో నిలువలేదని వారు భాగగ్రహించవలెను. ఈ విషయముయి పురపాలక సంఘసభ్యులు ముఖ్యముగా చెయరుమెనుగారు. తగిన శ్రద్ధపుష్కలిన వారిచే పంపబడినవిద్యార్థియొక్క కష్టములను బాపెదరిన నమ్ముచున్నాడను.

నిష్టల రామమూర్తి.

“యమ్మిగనూరు (బల్లారి జిల్లా)” (ఒకవిలేఖరి)

28-3-25 వ తారీఖున బోర్డుమిడిల్ స్కూలునందు ప్రధమ సాంకేతికసభ్యత్వము మహా వైభవమున జరుపబడెను. బల్లారి జిల్లాబోర్డు ప్రెసిడెంటుగారైన మల్లారా శ్రీ దివాన్ హుమారు యమ్, గోపాలస్వామి మొదలియార్ గారు అగ్రాసనాధిపత్యమును వహించిరి. పాఠశాలాభివృద్ధి తోరణ పతాకాదులచే నింపుగ నలంకరింపబడియుండెను. వచ్చిన అతిథుల కందఱికి సుపాహారములొసంగబడిన తరువాత బాలభటులు తమ తమ గుణ్యమైన భేదనాదులను గొన్ని కనులపండువుగ ప్రదర్శించిరి. పాఠశాల ఆంధ్రోపాధ్యాయులు రచించిన రసభరితములగుకొన్ని పద్యములు చదువడిన తరువాత హెడ్ మేస్టరుగారైన మల్లారా శ్రీ బి. గురురాజారావుగారు ఈసంగియపాఠశాల అభివృద్ధిచెందిన విషయముల నుగ్గడించు రిపోర్టును చదివిరి. పిదప ఇంగ్లీషు, తెలుగు, ఉర్దూభాషలలో బాలురుపద్యసముల నొసంగిరి. వీరిలో నుత్తమకలకు బహుమతులొసంగబడిన. క్రొత్త హెడ్ మేస్టరుగారువచ్చి: పిదప పాఠశాల అనేకవిధములగు సభివృద్ధిచెందియున్నదనియు, వారికి ను పెక్కుసంవత్సరము అక్కడనేయుండి ఇంకను విద్యాభివృద్ధికై ఎక్కువ పాటుపడుదురుగాక యనియు ప్రెసిడెంటుగారు వాత్సల్య సభకు ముగింపజేసిరి. రాత్రి తొమ్మిదిన్నరగంటలకు పాఠశాలలోని బీదబాలుర సాహాయ్యనిధికై మల్లారా శ్రీ బల్లారి డి. క్రిష్ణమాచార్యులు వ్రాసిన బృహన్నలయను నాటకమును ఉపాధ్యాయులు బాలురును ఇతరపుణ్యగ్రంథులను ప్రదర్శించిరి. ఈనాటకవిషయమై ఈగ్రామములోని సభిరిజిప్టారుగారైన మల్లారా శ్రీ బి. సరసింహారావు పంతులుగారు మాకొనర్చిన సాహాయ్యమెప్పటికిని మరువదగనిది. బృహన్నల పాత్రధారియైన వెంకటరావు, కీచకవేదము ధరించిన గురు రాజాచార్యులు, ఉత్తరగండైన సుబ్బారావు, దుర్యోధన పాత్రము వహించిన హనుమంతరావు, విరటునివేదమువేసిన క్రిష్ణప్ప, హలాయుధుడుగ నుండిన చిత్తంబరప్ప ప్రేక్షకులయొక్క ఎక్కువ శ్లాఘనకు బాత్రులైరి. సాంవత్సరికత్సవము చాలా జయప్రథముగ జరిగినందుకు పురజనులందఱు అమితానందము నొందిరి.”

విదేశవార్తలు

సంరక్షణ ఒడంబడిక

వదంతులను నమ్మరాదనుట

ఇంకను సంభాషణలు ముగియలేదు

లిఫ్టా, మార్చి 29:—బెంగళూరులోని సరిహద్దులను విచారణలో నున్న విషయము లతిమిక్కుటైన మైన పనియై కొద్దిరోజుల క్రిందటినుండి కొన్ని ప్రభుత్వములపై ఖరీదా మారినదని ప్రకటించబడు ప్రకటనల నమ్మరాదని వేరొకసారి తెలియజేయుట వసరము. జర్మనీవారి నూచనలు ఇంగ్లీషువారి కెక్కువరకు తెలియజేయబడినవి వాటినిగూర్చి ఒడంబడిక నేమను కొనుచున్నారో బ్రిటిషు ప్రభుత్వము సంరక్షణసమస్యగూర్చియు అంతయు విపులముగా విచారణమునై యగు చేయబడు లేనగాని గతవారము ఉపన్యాసమునందు తెలియజేసారు. ఆవిషయములు విధివిధానములను వివరించుటకు తగిన మార్పు ఏయు యిలావుగా జరుగలేదు. ఇంత ప్రాముఖ్యము గల విషయము నచాల తీరిక గను జాగ్రత్తగను వ్యవహరింపవలెను. అటువంటి గాతుడ తెలుపు వదంతులను నిరసించవలెను. (బ్రిటిషు అధికారిగారు తండ్రి)

నేటి ఉదయం డెయిలీ టెలిగ్రాఫు ప్రతిక యీసంభాషణలు దీర్ఘ కాలము జరుగగలవని తెలుపుచు యిట్లు వ్రాయుచున్నది. జర్మనీవారి నూచనలను విశ్రమించివా రామోదించు నట్లు జేయుటకుగాను కొన్ని వారములవరకు ఇంగ్లాండు ప్రాంతం లనుభవ్య రాజకీయసంభాషణలు జరుగునని నమ్మవచ్చును.

అమెరికను అభిప్రాయము

చేంబర్లెనుగారు అనుకూలవగుటను పొడనూపుచు భావ గర్భితముగ రాజకీయప్రకటన గావించెనని అమెరికావారము కొనుచున్నారు. బెంగళూరునుతండ్రిలో ఆంగ్ల కా జ్యు మే కాంతి స్థాపించగలదని ఇంగ్లాండు గుర్తించినట్లు అమెరికాలో భావించుచున్నాడు. పాయింట్ కాలమున ప్రెంచివారు తమ ముక్కుకు కట్టినత్రాడు తెంచుకొని ఇంగ్లాండు బెంగళూరు కాంతి స్థాపనకు గడంబునున్నది. జర్మనీయెడల ఆంక్ష పోగొట్టి వానివలన ప్రాంతము ప్రాంతములన దాని కియములేకుండ చేయవలెనని యిచ్చించుచున్నది. ఇంకను కొన్ని చిక్కు లున్నను బెంగళూరునుపై చీకటులు క్రమముతోను లంతరించుచున్న వని అమెరికా దలంచుచున్నది.

ఫ్రెంచివారి అనుకూలత

ఒడంబడికను ఫ్రెంచివా రామోదించి తీరవలెనని పాలు వాంకరుగారు చేంబరు సభలో నువ్వనీచిరి. ఇదివరకెన్నడు యిట్టి యోగ్యతగల సంద్ధి తలంచబడలేదని నడిచితి. కానసభలో అనుకూలవాదావరణ మేర్పడినది. ఫ్రెంచివారు కాంతిని గోరుచు యీసంభాషణ కనుకూలముగా నున్నారని తెలుపుటకు చేంబరు సభలో నొక బిల్లు ప్రవేశపెట్టెను.

ఫ్రెంచి ప్రభుత్వమువారు సంద్ధిగూఢధ్యం దున్నారని యు బ్రిటిషువారు తేల్చిచేయుచున్నను జర్మనీ నూచనలవలన కొంత లాభమునుననియు ప్రభుత్వమువారు పారిసు నగర వాసులకు సమ్మించగలరను తైర్వము గలదని టైముస్ పారిసు విలేజిరి వ్రాయుచున్నాడు.

జర్మనీనూచనలో తూర్పుసరిహద్దుగూర్చి యేమియు లేకని పార్లమెంటునుగూర్చి విశదముగ తెలిపిరి. నేనువద్ద నేను తగ్గించుటగూర్చి ఒడంబడిక ప్రకారము అంగీకరించుట జర్మనీవారు తమంతకామే అంగీకరించిరి. అందుచే ఆంగ్ల, ఫ్రెంచి, జర్మను పల్లెయనుచేతముల సంద్ధికుదురగలదు. జర్మనీవారిలో ఎట్టి ఒడంబడిక కుదుర్చుకొన్నను అది ఆంగ్ల, ఫ్రెంచి సంద్ధి ననుసరించియుండవలెనని చేంబరు తేనుగారి కోరిక. కావుననే ఆంగ్ల పరాసు రాధుపారములు జరుగుచున్నవి. వీరిరువురు గలసి జర్మను ప్రభుత్వమును కలిపెదరు.

వేల్పుయవరాజు పయనము

లండను, 28:—వేల్పు యవరాజు దక్షిణాఫ్రికాన యనము సందర్శనమున ఆ తన సాగనంపుటకై విక్టోరియా స్టేషను ను వద్దకు ఆసేక మంది ఉద్యోగులు ప్రధానానుమత్యము మున్నగువారు బోయియుండిరి. ఫోటో గ్రాఫులు తీయబడెను. వీరప 'రిపబ్లిక్' నాన ఫోటోగ్రాఫులు తీయవచ్చునుగాడ అనందకరముగ వీడ్కోలు జరిగెను.

దాసుగారి ప్రకటన

టైముస్ ప్రతికవాఖ్య

సి. ఆర్. దాసుగారి ప్రకటన ప్రస్తుతకాలానుగుణ్యముగనున్నదని తెలుపుచు టైముస్ ప్రతిక యిట్లు వ్రాయుచున్నది:—“ఎస్సెంట్లీలో సభ్యులందరి కుద్ధ్య సభ్యము అన్యోన్యత కుదుర్చుటకు భారత ఆంగ్లేయసభ్యులు వలపురు పాటుబడిరి. కాని యెవ్వరునుగూడ కాంబైజోడ్సుగారిని మించలేదు. ఇండియాలోని పరిస్థితు లెప్పటికినిగూడ ఆంక్షాక్ష కలిగించుచున్నవని యెవ్వరోప్పుకొందురు. కాని కానసభలో సభ్యము ఏర్పడినయడం చివరకు ఇండియా ప్రభుత్వమువారికి ఆపోజిషను పక్షమువారికి గల రాజకీయసంబంధమునుగూడ మంచి మార్గమునకు దేగలవు.

జను అధ్యక్షుని యెన్నికలు

ఇప్పటికి వారినుగారు ప్రధానులు

బెర్లిను, మార్చి 28:—జర్మను రిపబ్లికను అధ్యక్షుని ఎన్నికయందు అనేకలక్షల స్త్రీపురుషులు పాల్గొనుట కిదియే ప్రథమసారి. ప్రత్యేక తవ్వరిగూడ ఎన్నికకు తగినన్ని ఓట్లు వచ్చునను నమ్మకములేదు గాని యీ ప్రథమ యెన్నికలన రెండవ ఎన్నికయందు (ఏప్రిలు 26) యేవత్తువారికి విజయము గల్గునో తెలియగలదు. రాజ పాలనా పక్షపాతి యగు వైను ఛాంసలరు వారినుగారు ఎన్నుకొనబడినవో చెంటనే కాజ చక్రవర్తిపాలన రాడుగాని ప్రజలకు సంతృప్తికరముగ నుండదు.

బెర్లిను, 29:—ఎన్నికకు వాతావరణ మెంతయు అనుకూలముగ నున్నది. ఎన్నిక రేపటికిగాని ముగియదు. అన్ని పక్షములవారు హడావిడి జేయుచున్నారు. తెర్మనునగరమున తక్కువైనన్ని జండా తెగురుచున్నవి: గత ఎన్నికకుకన్న యీసారి తక్కువమందే ఓట్టిచ్చిరి.

బెర్లిను, మార్చి 30:—వారినుగారికి అందరికన్న ఎక్కువ ఓట్లు వచ్చినవి. కాని అతనికిగూడ నియమితసంఖ్య రానందున ఏప్రిలు 26 వలేదీ రెండవసారి యెన్నిక జరుగవలసియుండును.

అర్ధరాత్రిసరికి మొత్తమున 10,000,000 ఓట్లు తక్కింపబడెను. వారు వారినుగారికి 4,000,000 వ్రాసుగారికి 8,000,000, డా|| మార్క్సు, డా|| ప్రైనుము గార్లకు 1,000,000 వోట్లను వచ్చినవి. ఇదివరకున్న కెయిజరు గారికి 4 ఓట్లు మాత్రమే వచ్చినవి. రిపబ్లికను పక్షమువారు యితర పక్షమును మించియున్నారు.

పారిసులో విద్యార్థుల తిరుగుబాటు.

మార్చి 29:—పారిసు విశ్వవిద్యాలయమునందు ఇంటరు నేషనలు లాప్రఫెసరుగా సాంఘిక వాదియగు జార్జి సెల్లి గారిని నియమించుటచే విద్యార్థులలో అలజడి కలిగెను.

రాజకర్తలగువారును, ప్రభుత్వవ్యతిరేకులును అగు విద్యార్థులు యీ నియామకమునకు వెనుక జేరి ప్రఫెసరుక్లాసు లోనికి రాకుండ అడ్డంకు తేర్చరచిరి. ప్రభుత్వపక్షమువారును సాంఘికవాదులగు విద్యార్థులు వారి నెదుర్కొనిరి. ఇరు పక్షములవారు పోరాడిరి. పోలీసువారు మధ్యపడిరి. అందరుగలసి పోరాడుటలో 20 మంది విద్యార్థులకు 70 రు పోలీసువారికి గాయములు తగిలెను. 36 బాబుర నరకస్తుడే 17రు కైదులో నుంచిరి.

ఫ్రెంచి-టర్క్ వంధి

ఫ్రెంచివారికిని టర్క్ వారికిని సంద్ధి కుదుర్చుటకై ప్రాంతీకు బాయిలుగారు అంగోరా విచ్చేసిరి అచ్చట ఆనుకొనుచున్నారు. కాని టర్క్ వారు అంగీకరించినవో అంగోరా ప్రభుత్వ మిదివర కవలించిన విదేశీవిధానమునకు వ్యతిరేకముగ నుండును. టర్క్ వారు నవంబరులో అన్ని తాజ్యములలో నివృత్త పాతసఖ్యత గలిగియుండుటకై యేప్రభుత్వముతో గూడి అమితము చేసిమి తేసికొనకుండితి.

జపాను ఎన్నిక స్వాతంత్ర్యచట్టము

టోక్యో, 28:—డైయెటు అప్పరు మహాను కెంకు సభలవారును సర్వమానవ ఎన్నిక స్వాతంత్ర్య చట్టమునకు ఒకవరణ సంగీకరించిరి. సవరింపబడిన చట్టము రెండు సభలలో అంగీకరించబడెను.

బెంగాలు ఆర్డినెన్సు

కామన్స్ సభలో పృశ్న

(ఆంధ్రప్రతిక ప్రత్యేకరంజివార్త)

లండను, 30:—కామన్స్ సభలో లాంసుబరీగారికి ప్రత్యుత్తరముగా వింటుంటున్న గారిట్లు తెలిపిరి. బెంగాలులో 8 వ కెన్యలేమనుక్రింద ఆరెన్సు కాబడిన వారందరిని యిప్పుడు ఆర్డినెన్సుక్రింద కైదీలుగా గమనించెదరు. దీనివలన వారికి కొంత కిత్త తగ్గును. వారికుటుంబములకు ఆరెన్సు లీయబడును, కాని నూతన పరిస్థితు లేర్పడినవో రిన్యలేమనుక్రింద యింక ముందు ఆరెన్సులు జరుగకుండునని జెప్పజాలననిరి.

వడ్డీమును సంఘము నివేదికపై ఆంగ్ల ప్రభుత్వమువారు మి శర్మదీనిగొనెదరో ప్రస్తుతము చెప్పజాలననిరి.

ఈవిషయమునే డిడింగు గారితో ముచ్చటించదలచిరా? ఏదేని యేర్పాటుగూర్చి యీసభలో అన్ని పక్షముల యంగీకారమును బడయదలచిరాతేక పార్టీ సమస్యగా నుంచెదరా యని వెడ్డీవుడు గారు ప్రశ్నించిరి. కాను, బిల్లెను పాడుగా రు వై ప్రా యి ని జూడ ని డి యే మి యు చెప్పజాలనని వింటుంటున్న గారు జెప్పిరి. బహుశః అట్లే జరుగునని తోచుచున్నదనిరి.

ఫీజి డిప్యూటీమను

ఫీజి దీవులలో భారతీయులనుగూర్చి విశేషముగ నూచనలు ఇండియా దొరతనమువారికి చేరనున్నవి. కావున 1922 ఫీజి డిప్యూటీమను నివేదికను ప్రకటింప నవసరముండవని స్కూరు గారికి ప్రత్యుత్తరముగా జెలిపిరి.

జయపూరు మహారాజాగారి విరాళము

ప్రాంతరుగారు ఇండియాకు వచ్చునపుడు జరుగరేను పంజెములకుగాను రాయలు ఏరో క్లబువారికి జయపురం మహారాజాగారు 100 పౌనులు విరాళ మొసంగిరి.

బి. సి. ఎస్. ఉద్యోగమునకు బ్రిటిషుయువకులు

ఇండియామంత్రి హెచ్చరిక

లండను, మార్చి 29:—ఇండియాదేశపు సివిలసర్వీసు ఉద్యోగమునకు అధిక సంఖ్యాకులుగార్చుని ఆంగ్లేయులకు అనుకూలములై బర్మీను హెతుగారు విన్నవించుటకునుగూర్చి సందేహము ప్రతిక యిట్లు దలంచుచున్నది. ఇండియా దొరతనము వారి యత్నములు ఫలించుచున్నవను ప్రోత్సాహములేదనుటకు సివిల సర్వీసునకు తగినంతమంది చేరకుండుటయే యొక నిదర్శనము ఆంగ్లో. ఇండియను సమస్యతీవ్రముగ నుండినవో, అదియే కారణముగాగొని అట్టి పరిస్థితుల నెదుర్కొనుటకై మంచి సమర్థులగు యువకులు ఇండియాకు బోవ సిద్ధముగా నుండవలెను.

ఫరీదుపురము బాంబు నేరము

ప్రమోదకుమారనా గప్పీలుచేసికొనుట

కంగీకరించుట

కలకత్తా, మార్చి 30:—ప్రధాన న్యాయస్థానమున న్యాయమూర్తులు న్యూజోట్ట, బి. వి. ఘోషగార్లు ఫరీదుపురములో బాంబులు ప్రయోగించినను నేరమున కిడింపబడినవారిలో నొకడగు ప్రమోదకుమారనా నప్పీలుచేసికొనుట కంగీకరించిరి. ఇతనికి ఫరీదుపురముదలి న్యాయమూర్తి 9 సంవత్సరములు ద్వీపాంతరవాసకై విధించెను.

శంకదేశపు గవర్నరు యిండియన్ రెడుక్లాసు సంఘము యొక్క యు వెంటు జాను యాంబు లెన్న సంఘముయొక్కయు శంకరాష్ట్రకాఖ్య వార్షికోత్సవముల కధ్యక్షత వహించి రెండుసంఘములను మనస్సుగ నభినందించిరి. (ఆ. తె)

పోలీసుసూపరిం డెంటు మరణము

అగ్రా మార్చి 30:—సి. ఆర్. హెగ్డేవనుగా రాంగ్ల నేతమునకు బోవుటకు వెలపును సంపాదించిరి. కాని వారిచ్చటనే గీర్తికేషులయిరి. నాటికి కచ్చేరులన్నియు మూయుబడినవి. (ఆ. తె)

మద్రాసు శాసనసభ

బడ్జెటునందు తగ్గించిన మొత్తములను గవర్నరుగారు సర్టిఫై చేసినందులకు ఆపోజిషను సభ్యులు సభను వదలిపోవుట

32 మంది సభ్యులు మాత్రమే సభయందుండిరి

నిన్న సభ్యులైన ము 2-45 గంటలకు శాసనసభ మరలనమానేక మయ్యెను. అధ్యక్షుడు ఆననము నలంకరింపగానే ఆపోజిషను పక్షపు నాయకుడగు సి. వి. యస్. శరసింహారాజుగారు తన పక్షపు సభ్యుల తరపున ఈ క్రింది ప్రకటనము గావించిరి:—నేటిదినము ఉదయం గవర్నరుగారు బడ్జెటుచర్చనమయమున తగ్గింపబడిన మొత్తములను పునరుద్ధరించినట్లు తెలుపబడెను. ఇట్టి సందర్భములలో మా పక్షమువారు ఈ సభాసమావేశమునందు పాలుకై కొనుటకు వీలులేదని తలచుచున్నాము. సభనుగాని అధ్యక్షునిగాని గవర్నరునుగాని ఆకారపరమవలయునను ఉద్దేశముతో మేమిట్లు చేయుటలేదు. చట్టసమ్మతముగ ప్రవర్తనమునందు మాకు సంపూర్ణముగా విశ్వాసము గలదు. కావున మా పక్షపు అసమ్మతిని తెలుపుటకు మేమీ సభను వదలిపోవుచున్నాము.

ఈ మాటలు చెప్పి ఆపోజిషను నాయకుడు తన పక్షమునకు చేరినవారితో సహా సభను వదలిపోయిరి. మూడవ బృంద నాల్గవ బృందమునందెవ్వరును లేకుండిరి. 32 మంది సభ్యులు మాత్రమే సభయందుండిరి.

సభయందున్న వారిలో ముఖ్యులు. గౌ. ప్రభుత్వసభ్యులు, మంత్రులు, ప్రభుత్వకార్యదర్శులు. శాసనసభాకార్యదర్శులు ప్రభుత్వనియమితులు కాక ఎన్నుకొనబడిన సభ్యులలో విజయరాఘవమొదలి, కె. కృష్ణస్వామినాయుడు, టి. యం. నారాయణస్వామిపిళ్ళై, డి. బి. కృష్ణనాయుడు, ప్రభాకరశంకరు, హజి అబ్దుల్ కాసిం, భానోజరావు, అయ్యగనాదాచు, మాతాడంపిళ్ళై గార్లు యుండిరి.

కొచ్చిన పోర్టుట్రబుల్లు

గౌ. ఆర్. గ్రాహముగారు కొచ్చిన పోర్టుట్రబుల్లును ప్రశ్నేపెట్టిరి. కృష్ణనాయుడుగారు టిల్లుకు బలపరచు కొచ్చి తిరువాన్కూరు దర్బారులకు రైల్వేకంపెనీలకు సరియైన ప్రాతినిధ్యముండవలయుననిరి. టిల్లుకు ప్రశ్నేపెట్టుటకు సభవారు అంగీకరించిరి. టిల్లుకు పరిశీలించుటకై ఈ క్రిందవేర్కొనబడినవారొక సెలక్షన్ కమిటీని నియమింపబడిరి:—డి. బి. కృష్ణనాయుడు, సి. గోపాలమినన, సర్ జేమ్సు సింప్సన్, టి. యం. నూయిడు సి. వి. గోపాలను, ప్రభాకరశంకరు, కాప్టనుకాంటెలు. సి. సి. బోర్డెను, మాధవరాజు, భానోజరావు, అధ్యక్షులు తనరలు గౌ. గ్రాహముగారు.

వైరుల తెచ్చుచట్టము

చెడిపోయిన వైరును తీసివేయుటకు చట్టుప్రక్క పాలములందుండు మైకుడ చెడుచున్నది. ఈ అధికారము ప్రభుత్వమువారి కిచ్చుటకై వైరుల తెచ్చుచట్టపు సవరణ టిల్లును గౌ. శివజ్ఞానపిళ్ళైగారు ప్రశ్నేపెట్టిరి.

ఈ టిల్లుపై చర్చ జరుగుచుండగ నిర్ణత సంఖ్య సభ్యులు సభయందు కనవచ్చు సభాకార్యక్రమము జరగజచ్చినాయు. వెంకటాచలంకెట్టిగారు ఆక్షేపించిరి. సభ్యులు వచ్చుచు పోవుచున్నారనియు కొంతకాలము జరిగినపిమ్మట ఈవిషయమై నిర్ణయ మివ్వబడునని అధ్యక్షుడు తెలిపెను.

ఈ సవరణ టిల్లును సభవారు ఆమోదించిరి. టిల్లును చట్టముగ మార్చుటకుడ సభవారు సమావేశమనకే ఆమోదించిరి.

గౌ. జాక్షరు ఉస్మాను సాహెబుగారు సభకువచ్చిరి. ఈ సమయమున అప్పడే ఎక్సెక్యూటివు కాన్సిలరు చార్లి థర్నెకొనిన గౌ. డార్లరు ఉస్మాను సాహెబుగారు వచ్చి ట్రైబరి లేంచయిందు తిమిసానమున కూర్చుండిరి సభ్యులు కరతాళధ్వనులు గావించిరి.

పబ్లిక్ అకౌంట్సు కమిటీ రిపోర్టు

1923-24 సంవత్సరపు పబ్లిక్ అకౌంట్సు కమిటీ నివేదికముపై చర్చ సలుపవలయునని గౌ. గ్రాహముగారు రుపపాదించిరి.

పలువురు సభ్యులు సభయందు లేనందున ఈవిషయమై చర్చ ఇప్పుడు జరుపరాదనియు కార్యక్రమమునందలి తర్వాత అంశముపై చర్చ ప్రారంభింపవలయు నని రామలింగంకెట్టిగారు తపపాదించిరి. ప్రభాకరశంకరుగారు బలపరచిరి. అనధికారుల తీర్మానములకై ప్రత్యేకింపబడినదినములందు ఈవిషయమై చర్చ జరుపుట ఉచితము కాదనియు ఇంక ప్రభుత్వమువారి పనులకై వేరొకదినమును ప్రత్యేకింప వీలులేదనియు అధ్యక్షుడు చెప్పెను. రామలింగంకెట్టిగారి ఉపపాదనమునకు అనుకూలముగ నలుగురు, ప్రతిపూలముగ 19 రు సమ్యులు నొసరిరి. రిపోర్టుపై చర్చ ప్రారంభమయ్యెను.

డి. బి. కృష్ణనాయుడుగారు రిపోర్టును విమర్శించుచు రఫ్సులొండ రంపకొకటియిట్లు ప్రతిపక్షపక్షము నప్తము నచ్చుచున్నందున అమిల్లును ఎత్తివేయుట ఉచితమనిరి. చిన్న పనులచేయు సందర్భమున ప్లానులు ఎప్పి మేలులు లేకయే పబ్లిక్ వర్కుస్ దిపాట్టుమెంటువారు ధనము తీసుకొను ఆచార మున్నదనియు ఈ ఆచారములన్ని కొందరు ధనము ఆపహరింపక ఆపకాళి మేర్పడుచున్నదనియు ఈ ఆచారము అంతమొందవలయుననియు నాయకుగారు చెప్పిరి.

రామలింగంకెట్టిగారు రిపోర్టు అసంతృప్తికరముగ నున్నదనిరి.

కొంతచర్చ జరిగినపిమ్మట రిపోర్టు ఆమోదింపబడెను. అంతటితో సభ ఆత్మరంజితమై చెయబడెను. మరల నేటిదినము ఉదయం సమావేశమగును.

నేటి దినచర్య

అధికారతరంకార్యక్రమము

నేటిఉదయము మదరాసు శాసనసభ్యులు 11 గంటకు డి. బి. యస్. డి. స్వామికన్నుపిళ్ళైగారి అధ్యక్షతకై సమావేశమై ప్రజ్నోత్తరాంతరము అసభికార కార్యక్రమమును చర్చించిరి.

సెలెక్టు కమిటీయందు సంపూర్ణ ప్రాతినిధ్యము క్రొత్త త్రములు 20 నియమములలో నే ముగిసెను.

చెంటనే యస్. సత్యమూర్తిగారు సెలెక్టు కమిటీలో శాసనసభ్యులలో అన్ని పక్షములవారికిని నమనగ ప్రాతినిధ్య మిచ్చుటలేదనియు, సెలెక్టు కమిటీ నిర్మాణము ప్రకారము సభ్యులపన్నెక జరుపబడుట లేదనియు, ప్రభుత్వమువారు శాసనసభ్యులకు అగినంత ప్రాతినిధ్య మొసంగకుట తగదనెను. నిన్నటిదినము తూర్పువదిపొర్టుట్రబుల్లు విచారించు సెలెక్టు కమిటీయందు సల్లానాగారి ఫ్లానమొదలేదు. కావున ఈవిషయమై ప్రభుత్వమువారు సకలవిధిని నిర్వహించుట అవశ్యకమని పలికిరి.

కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు:— సత్యమూర్తిగారి అభిప్రాయమును బలపరచుచు సెలెక్టు కమిటీయందు అన్ని పక్షములవారికిని సరియగు ప్రాతినిధ్య మిచ్చడవలెనను విషయము సభ్యుల హక్కులలో కొకటియనియు, శాసనసభ్యులెల్లరు సమావేశమై చర్చించుటకు బదులుగ డిర్క్సుకు చర్చలను లేకుండుటయు సెలెక్టు కమిటీ ఏర్పాటు చేయబడినది. అట్టితరీ సభ్యుల సంఖ్యనుబట్టి అన్ని పక్షములకును తగినంత ప్రాతినిధ్య ముండి తీరవలెను. లేనిచో అధిక సంఖ్యకుల చేతులలో ప్రభుత్వంభ్యాకుల అభిప్రాయములు అణగద్రొక్కబడును. ఇది సభ్యులయొక్క హక్కుగ పరిగణించవలెనను అని పలికిరి.

గౌ. లామెంబరుగారు ప్రత్యుత్తర మొసంగుచు ఇదివరలో సెలెక్టు కమిటీ నిర్మాణవిషయమై, శాసనసభానాయకుడును, ప్రధాన మంత్రిగారును, ప్రతిపక్ష నాయకులును, సభాధ్యక్షులును, తామును కలసి ఆలోచించిరినియు, దానిని సభ్యులు

లు గమనింపవలెననియు ఇయ్యది ప్రాంతీంగ ఆర్డరులతో సంబంధించినదిగాను కొద్దిమార్పుచేసిన చాటుననియు పలికిరి. సి. రామలింగారెడ్డిగారు:— ఈసమస్య పాక్షికముగా మాత్రమే మేము కోరుటలేదనియు, శాసననిర్మాణముల నూత్రముల ప్రకార మికోరిక క్రమమును, సమంజసమనియు, ఇప్పటికైనను ఈవిషయమును విచారణ గావించి వలయు సవరణలు చేయుట కనకాళము లేకపోలేదని పలికిరి.

జె. పి. సల్లానాగారు:— కొచ్చిన పోర్టుట్రబుల్లు నందు తమను ఎన్నుకొనిన ప్రజలధిక సంఖ్యలు సంబంధించి యున్నారనియు, అందుచే తమకు ప్రత్యేక కర్తవ్యముండుట కవుపరమైనదనియు పలికిరి.

అభ్యుత్థులు సెలెక్టు కమిటీయందు దన్ని పక్షములకును ప్రాతినిధ్య ముండితీరవలెననియు, ప్రతిపక్ష నాయకులు విచారణ సంఘమందుండుట తమకు సంతోషదాయకమనిరి.

సి. రామలింగారెడ్డిగారు:— గౌ. అధిక సభ్యులకొరకైనరేకర్పదరాయని ప్రశ్నించిరి. గౌ. అధిక సభ్యులు తమకట్టి అభిప్రాయము లేదనిరి. సి. రామలింగారెడ్డిగారు అట్లు ప్రశ్నింపబడినము సెలెక్టు కమిటీయందు ఎన్నుకొనబడిన తమపక్ష సభ్యుని (సి. గోపాలమినాన్) రాజీనామా పెట్టవలసినదిగ కోరవలసినవచ్చునని పలికిరి.

గౌ. లామెంబరుగారు గౌ. అధిక సభ్యులు గౌ. సభ్యులు వెల్లడించిన అభిప్రాయములను వినివారనియు ఆవిషయమును తిరిగి విమర్శించెదరనియు పట్కినందున చర్చ విరమింపబడెను.

శాసనసభా కార్యక్రమమును నిలుపుదల చేయుట కుపపాదన

ప్రభాకరన్ తంపన్ గారు:— తోటల యజమానుల (ప్రాంటరులు) కీబడిన రుణములను, క్రిటిము రబ్బరు కంపెనీ కొనగబడిన రు 41,000 ల గ్రాంటును రద్దుచేయుటను గూర్చిన అత్యవసరముగ విషయమును చర్చించుటకు సభాకార్యక్రమమును నిలుపవలసినదిగ ఉపపాదన సల్పుటకు సభవారి అనుమతి గోరిరి.

ఉపపాదనను బలపరచుచు డి. బి. యస్. క్రిష్ణన్ నాయర్ గారు, ఈధనమును పంచి యిడుటలో యూరోపుదేశీయులకు భారతీయ తోట యజమానులకు విభేదము జూపబడినదనియు, విషయమత్యవసరమని పలికిరి.

గౌ. లామెంబరుగారు రుపపాదన నాక్షేపించుచు ధనమును పంచి యిచ్చుటలో ఎట్టివిభేదమును జూపబడలేదని పలికిరి.

పిమ్మట ఉపపాదన సభలో చర్చింపబడుట కనుమతి ఈ బడెను. ఫలహారానంతరము 2-30 లకు చర్చకు దేబడును.

సభాకార్యక్రమము నిలుపుటకు ఉపపాదన

ప్రత్యేక వ్యక్తులకును, యజమానులకును ఇవ్వబడిన రుణములందును రు 1000 లకు అంతకుపైగ సంబంధించిన వానిని స్ట్రీర్డుచేయుటకును, రబ్బరు కంపెనీకి రు 41000 లకు చెల్లించుటకుగూర్చియు ఉప్పి సాహెబుగారి సవరణను చర్చించుట కామోదింపబడెను.

ప్రశ్నోత్తరములు

ఆలిపురం కారాగృహమునందలి ఖైదీలసీతి

ఆలిపురం కారాగృహమునందలి ఖైదీలు ఇటీవల భోజనము తినక సమ్మెకట్టిరి. ఈవిషయమై వివరములను తెలుపవలయుననియు ముసలివారుకూడ కష్టమగునట్లులు చేయవలయునని నిర్బంధింపబడుచున్నారా యనియు సత్యమూర్తిగారి ప్రశ్నించిరి. కారాగృహమునందు వారమున కొంతమంది ఖైదీలు మరణించుచున్నారో కూడ తెలుపవలయునని సత్యమూర్తిగారు ప్రశ్నించిరి. ప్రభుత్వసభ్యుడు ఈ క్రింది ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను:— ఖైదీలు భోజనములను మానివేసిన విషయమై ప్రభుత్వమువారు తగువిచారణ లొనర్చిరి. తెయిలు మామ్యులు నశనరించి ఏయే ఖైదీలు ఏవని చేయవచ్చునో వైద్యోక్కొగి ఖైదీలను పరిశీలించి నిర్ణయించును తదనుగుణ్యముగ పనులు విధజింపబడును. ఖైదీలను బాటిలతో కొట్టుట, చేతులకు సంకెళ్లేయటము మున్నగుతీలు ఖైదీలకు విధించబడుచున్నది. ఖైదీని ప్రత్యేకించి ఒంటరిగ నిర్బంధమునందుంచుపద్ధతి ఇప్పుడులేదు. తీసంబరులో 16 మంది జనవరి (1925) లో 15 మంది మరణించిరి. 1924 సంవత్సరమున 63 రు ఖైదీలు మరణించిరి.

సత్య:— అండమాను దీవులకు ఖైదీలు పోవునట్లు ప్రభుత్వమువారు ప్రోత్సహించుచున్నారా?

జవాబు:— అండమాను దీవులకు పోవలయునను ప్రజ్నోత్తరము కనుపరచు ఖైదీలు ప్రభుత్వమువారికి దరఖాస్తులు పంపుకొనెదరు. ఆదరఖాస్తులపై ప్రభుత్వమువారు ఉత్తరువులను ప్రకటింపెదరు.

సత్యము: ఈ విషయమే ప్రభుత్వము వారి నిర్ణయము మేరకేదా?

గా. ఉస్మాన్ సాహెబ్ గారు: నేను నేటికినీమే చార్జి పుచ్చుకొంటిని. రెండుదినములు వ్యవధి ఇచ్చిన గౌరవ సభ్యులకు తగు ప్రత్యుత్తర మివ్వగలను.

జి. ఆర్. రెడ్డిగారు: ప్రభుత్వోద్యోగుల శ్రేణి నిట్లు ప్రోత్సహించుటకు ప్రభుత్వము వారు నిశ్చయించెదరా?

గా. ఉస్మాన్ సాహెబ్ గారు: ప్రభుత్వము వారి నిశ్చయమే ఆలోచించెదను.

ధర్మాదాయముల బోర్డు

ధర్మాదాయముల పట్లము ననుసరించి బోర్డునియమింపబడి నదాయనియమ, అట్లు నియమింపబడిన ఆబోర్డుసభ్యుల పేరులు తెలుపవలయుననియు పీఠయ్యునుగాను ప్రశ్నించిరి. బోర్డునియమింపబడలేదని గా. పానగలు రాజుగారు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి.

పీఠయ్యునుగారు: బోర్డుసభ్యుల పేర్లు కొన్ని వార్తాపత్రికలకు ప్రకటించినవి. వీరిలో నిమ్మలూరులకు చేరినవా రెవరైన నుండుకా యని ప్రశ్నించుచున్నాను.

గా. పానగలు రాజుగారు: ఆ పేర్లును ప్రభుత్వము వారు ప్రకటించలేదు. బోర్డుసభ్యులలో నిమ్మలూరు చేరినవారుండెదరను విషయమే వాదనమివ్వకాలసందులకు చింతిల్లుచున్నాను.

సత్యము: ఇంకను ఆబోర్డుసభ్యుల పేర్లను ప్రకటించుటకు ప్రత్యేక కారణము లేనైనను ఉన్నవా?

గా. పానగలు రాజుగారు: ప్రత్యేక కారణము లేని యు లేవు. అభ్యర్థులదరఖాస్తులను పరిశీలింప నియమింపబడిన సంఘమువారు కొన్ని దినములక్రిందనే నాకు నివేదికమును పంపి నారు. ఇంకను ఈ విషయమే ఆలోచన ముగియలేదు.

పరిశ్రమల సంరక్షణ శాసనము

యస్. ముత్తయ్య మొదలిగారు ప్రశ్నింప ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచు ఈ శాసనము ననుసరించి కడచిన సంవత్సరము ముప్పన సామరాజు పీఠరాజుగార్లకు (పెద్దాపురం పట్టునడ్డులను తయారుజేయువారు) రెండు కర్మాటక పేపరు మిల్లు (క్రిల్మాను) వారికి 4 లక్షలు అప్పుగ ఇవ్వబడెననియు, ఈ సంవత్సరము అప్పుగ ఇచ్చుటకై 4 లక్షలు ప్రత్యేకింపబడెననియు అభివృద్ధి కాఖ మంత్రిగారు తెలిపిరి.

పోలీసు దౌర్జన్యము

పోలీసుల ఏజెన్సీయందు 14 సంవత్సరములవయసు గల బాలికను ప్రభుత్వోద్యోగులు అరెస్టు చేసిరనియు ఆ బాలికను కొంత బాధించి రినియు స్వరాజ్యపత్రికయందు ప్రకటించబడెను. ఈ విషయమే ప్రభుత్వము వారికి పుచ్చుకొనెదరని సత్యముగారిగాను ప్రశ్నింపగ ప్రభుత్వోద్యోగులు అక్రమముగ ప్రవర్తించిరిని తెలుపుటకు అవకాశము లేనందున ప్రభుత్వము వారి విషయమే ఎట్టి విచారణ చేయ పూనుకొనలేదని గా. లామెంబరు ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను.

బొంబాయి కార్పొరేషన్

అధ్యక్షుడుగుటకై ఓట్లకొరకు ప్రచారముచేయుట అధ్యక్షునిపదవికి గౌరవభంగము

బొంబాయి మార్చి 31: కార్పొరేషన్ అధ్యక్షుక పదవిని సంపాదించుటకు ఒక కాన్సిలరు తనను ఓట్లమ్యుని ప్రచారముచేయుట అధ్యక్షుని పదవికి గౌరవభంగ మను నూత్రమును ధురపరచుచు దుమాసిగాగారు ప్రతిపాదించిన తీర్మానముపై డి. కె. మైసర్, జరిగెను. ఇంటింటికిబోయి ప్రచారము చేయుటకును నిజముగా సమర్థుడైనవానికి అధ్యక్షుక పదవిని సంపాదించుటకు అవకాశము చిక్కుటలేదనియు, ఎక్కువగా ప్రచారము చేయుటవారే అధ్యక్షులుగా నెన్నుకొనబడుచున్నారనియు చెప్పెను. ప్రచారములో బాతికెన మ్యునులకు పేర్కొనుట విచారకరమని తెల్పెను. చాలమంది సభ్యులు అనే యభిప్రాయములు గలవారగుటచే తీర్మానము గీకరింపబడెను. (ఆ. ప్రె.)

గొప్పయగ్నిప్రమాదము

మాండలే, మార్చి 31: నేటియందు యు. గా. 4-30 లకు బజారునకు దక్షిణముననున్న యూ. హెంసఖాగమున యగ్నిధ్వంసమొనెడరెను. 60000 ల వస్తువులు గలగారే సెను. (గ్రీ బల్లలో: గట్టియెల్లు, నారుకాటానుబండు నింక నికరసామానులకొన్నియు నగ్ని కాహుతియయినవి. వీటిలో వేటికిని భీమానున్నట్లులేదు. అగ్ని నార్యుటకు పైరుత్రిగే తులు వచ్చినవిగాని, ప్రచండవారమువలనను, నీరుతక్కువ యగుటచేత నార్యుట కాల్గివచ్చినాయెను. (ఆ. ప్రె.)

మదరాసు వార్తలు

డా॥ అనిలిసెంటు డి. యల్ గారు కాన్సులులో 11 వ తేదిన జరుగనున్న సభనలంకరించుటకు, చెన్నపురిలో యేప్రి యల్ 11 వ తేదీకు ప్రవారము బయలుదేలి బొంబాయిమీదుగా బోవుదురు కాన్సులు.

వేణుగానలోత్త కృజనసభ: ఈ సభయొక్క మొదలు చెన్నపట్నము, నారాయణమొదలిపిడి, 24 నెంబరు గృహ మందు కృష్ణలీలలను చరిత్రమును శక్తిపూర్వకముగా రేపబడిన ము, ఏప్రిల్ నెల, 1 తేదిన రాత్రి 9-30 కు నడిపించుదురు. ధ క్తు లెల్లరును విజయముజేయవలెను.

ట్రాంవే ప్రకటన: శ్రీ మైలాపూరు కపాలేశ్వరాలయ బ్రహ్మోత్సవ తృతీయదిన ముగటచే 1 ఏప్రియలు తేదిన ఆధికారనందినేవనుజాడబోవు ప్రేక్షక మహాజనులవారి సౌకర్యార్థము ప్రతివోటునుండి ట్రాంబండ్లు ప్రాద్దున రి గంటలకే బయలుదేర తీయబడునని తెలుపడమైనది.

వచ్చుయప్పకళాశాలాంధ్ర భాషాభిరంజక సమాజము: ఈ సమాజపు చతుర్దశసంవత్సరోత్సవము ఏప్రి యునెల 3 వ తేదీ కు ప్రవారము సాయంకాలము 4-45 ఘంటలకు జానియర్ ఇంటర్ మిడియేటుగదిలో జరుపబడును. బ్రహ్మ శ్రీ పురాణం-సూర్యనారాయణ తీర్థలుగారు "ఆంధ్రభాషా సాహిత్యము" నుగురించి యువనవ్యసితరుడు. బ్రహ్మశ్రీ ఆనందభోజప్పిన్ వేదా-రామేశ్వరంతులుగారు అగ్రాసాధిపత్యమును వహింతురు.

రాకపోకలు: ఏ. ఏ. విస్సదంపతులు, బి. సి.

స్కాట్టు, ఏ. రంగస్వామయ్యంగార్లు మదరాసువచ్చిరి. జి. డబ్ల్యు. ప్రీస్టీ, సర్. ఆర్. ర్. నాపురంపతులు వారిమాతరు, రెన్డీదంపతులు నీన్న ఇంగ్లాండుకు బయలుదేరిరి.

కొచ్చిన్ మహారాణిగారు ఏప్రియ 10 తేదిన మదరాసువచ్చురు.

ఏ. రామస్వామిమొదలియారు లెంగుకూరు వెళ్లిరి. రి తారీఖున తిరిగివచ్చి రి తేదిన రాచకొండవిషయములచే ఇంగ్లాండుకు వెళ్లును.

శ్రీకృష్ణ వండిత కె. ఏ. వెంకటాచలకాష్ట్రుగారు ద్రావిడ విద్యామండలి ప్రతినిధిగా రేపుహరిద్వారమునకు ఆఖిల భారత ఆయుర్వేదసభావేళిమునకు వెళ్లుదురు.

ప్రభుత్వమువారి ఉత్తర్వులు: మార్చి నెల 30 వ తేదీనుండి గా॥ సర్ ఆర్. ర్. నాపు కె. సి. బి. ఇ. సి. ఎస్. బి. సి. బి. ఇ. గారు కార్యనిర్వాహక సభ్యుడుగా మానుకొనిన రాజీనామాను గవర్నరుగారు రంగీకరించిరి.

నాపుగారు 30 ఏప్రియనుండి నేపలేయునుగొప్పబాధ్యత గల పదవుల నిర్వహించుచు మంచి కీర్తిసామర్థ్యములతో రిఫారమ్సు కమిషన్, మలబారు స్పెషల్ కమిషన్, మొదలగు స్థానములందు విలువగలపని చేసినందులకును, ఈపనులే కాక ధర్మవ్యవస్థాపనములందు వారు, కావించిన దయోపరత్వముతో గూడిన సేవలను వారిని మెచ్చుకొనుచువారు రాజీనామా నిచ్చినందులకు చింతించుచు గవర్నరు గారు వారికి క్రిసాను ర్యమలనుకొనియాడుచున్నారు అంతేగాక వారు కాత్యనిరాహక సభ్యుడుగా నున్నప్పుడు ఏలాంఫనములూ ఏమర్యాదలూ జరుపబడినవో అవియన్నియు ఇకముందుగూడా వారిరాష్ట్రములో నున్నంతకాలము జరుపబడవలెను.

వీరిసానుతో ఖాన్ బహద్దర్ ముహమ్మద్ ఉస్మాన్ సాహెబ్ బహద్దర్ గారిని నియమించుటకు శ్రీసార్యభేముడంగీకరించికాడు గనుక ఖా॥ 11 ము. ఉస్మాన్ సాహెబ్ గారు 30 తేదిన చార్జి పుచ్చుకొందురని ప్రభుత్వమువారు ప్రకటించుచున్నారు.

హిందూధియలాజిక్ హైస్కూలు క్రీడలు:

హిందూ ధీబాజిక్ హైస్కూలు ఆరవ వార్షిక క్రీడా విరోధములు రి తేదీ రి గంటలనుంబి (2వ. బి. ఏ. ఏ. గ్రాండ్సులో) సర్. ఏ. సి. పాత్రో విద్యామంత్రిగారి యాజమాన్యముక్రింద జరుగును. వాక్ మైల్ ప్లాటోన్ కిన్ని హైస్కూల్ వారు రావచ్చును. ప్రాత విద్యార్థులు పాల్గొనుటకు మూడుక్రిడలున్నవి. పాత్రో మంత్రిగారి బహుమతుల నిత్తురని హెడ్ మాస్టరుగారు మాకు వ్రాయుచున్నారు.

"వచ్చుప్రచారిటీస్ ట్రస్టి" కభ్యర్థి

వావిళ్ల రామస్వామి శాస్త్రుర్లగారి కుమార్లు శ్రీయంత వెంకటేశ్వరశాస్త్రుర్లవారు మా కిట్లు వ్రాయుచున్నారు:—

"కె. సి. దేశికాచారిగారి ఆకాల విచారకరమును మరణముచే వచ్చుప్రచారిటీస్ ట్రస్టీ బోర్డులో ఖాళీయైన స్థానమునకు నేనభ్యర్థిగా నిలువవెంచివాను. కీ॥ శే॥ దేశికాచారిగారు 7 ఏండ్లనుండి యీ బోర్డు సభ్యుడుగా బ్రాహ్మణప్రతినిధిగా పనిచేసినారు. ఇప్పుడు బ్రాహ్మణ ప్రతినిధి యవసరము గుటచే, నేను వచ్చుప్రకళాకాల ప్రాత విద్యార్థి నగుటచే, యీ పదవికి నిలువదలచితిని. నేను విద్యాసంస్థలతో పెక్కింటిలో సంబంధము కలిగియున్నాను. హిందూ ధీబాజిక్ హైస్కూలు, కృష్ణరాజ్యశ్రీకా కార్యాలయము, ఇండియన్ పబ్లిసింగ్ హౌస్, వెంట్రట్ అర్బన్ బ్యాంకు మొదలగువానిలో సంబంధము కల్గియున్నాను. కనుక మీరు నన్ను ట్రస్టీ బోర్డుకు ఎన్నుకొన్నచో మీవిద్యాసమునకు పాత్రుడనుగా పనిచేయగలనని విజ్ఞాపన చేయుచున్నాను. కనుక నన్ను ఎన్నుకొనవలయునని మనవి."

యాదవకుల మహాసభ: ఇదివరకు పత్రికలో ప్రకటించినట్లుగా ఏప్రియలు 11, 12, తేదీలందు గిండిలో మదరాసు రాష్ట్ర ప్రభుత్వము వతులమహాసభ జరుగుతుందని వినుటకు సంతోషముగా నున్నది. లేదులేదనుకొంటుండగా, యిప్పటికి కోర్కెనెరవేరేసమయమువచ్చినది. యాదవులు పూర్వకాలములో మహాబోన్నత్వము ననుభవించి నేనానాయకులుగా పనిచేసియున్నారు. యదు, నందులు వీరిగోత్రపురుషులు. ఈకాలములో యాదవసభకుముఖాంబడి సాంఘికముగా నిర్వక్ష్యముతో చూడబడుచుండుటచేయూ సంఘవికాసమునకు దారి గనబడుటలేదు. ఏ. గతరాష్ట్రములలో ఈ యాదవకులకులే మంత్రులు, కాసనసభ్యులు మొదలగు పెద్ద పదవులందున్నారు. కనుక యీరాష్ట్రములోని తెలుగు, అరవయాదవులందరుకూడి సంఘబలము సంపాదించుకొనుటవరము. ఈ విషయమునవివరములు తెలిసికొన గోరువారు శ్రీకృష్ణయాదవకుల సంఘము 69 పీఠరామున మొదలిపిడి తిరువళ్ళి క్కేనే మహారాసు అని వ్రాయవలయును." అని ఒకయాదవకులసభకు (ఆంధ్రుడు) మాకు వ్రాయుచున్నాడు.

సంయుక్తపరగణాల శాసనసభ

ప్రభుత్వ పరాజయము

లక్నో, మార్చి 30: శాసనసభలో సంయుక్తపరగణాల స్టాంపు (సవరణ) చట్టమును మతికొంతకాల ముములలో నుండుటకు వెచ్చిరతీర్మానముల 58 (పరిహారు, 21 అనుకూలురునగుటచే నోడిఫాయెను. అధిక సభ్యుడు 7 లక్ష తాదాయము హెచ్చగుననియు, నది ద తత్కాఖిలకు వినియోగించబడుననియుఁ జెప్పెను. కాని యనధికారసభ్యులు ప్రస్తుతము కేంద్రప్రభుత్వ మివ్వఁ దలచుకొనిన హెచ్చు ముజరానుండి ప్రభుత్వము కోరువో ఖర్చుపెట్టవచ్చుననియు, దాని కీపన్నునే వేయనక్కఱలేదనియుఁ జెరిపిరి

ప్రశ్నకాలమందు రాయీసాహెబు జగదీశ ప్రసాదుగారికి, ఓడనెలుగాడు అయోధ్యలో నీనడుమ జరిగిన తీర్థమందు చాలమంది చంపబడిరనియు, కొందఱకు గాయములు తగిలినవనియుఁ జెలిపిరి. గుంపులోనుండి కొందఱుశ్రీయు స్నానముల రేవులోనికి జారిరి. గుంపు చాలపెద్దది. అంతపు నాపుప్రయత్నములలో చాలమందిజనము నల్గిపోయిరి. 11 గురు మరణించిరి. 9 గురు గాయపడిరి. వీరిలో నొకఁడు మరణించెను. (ఆ. ప్రె.)

స్వరాజ్యస్వతంత్ర పక్ష విభేదము

ది. బ. రంగాచారిగారి యభిప్రాయము బొంబాయి మార్చి 31: భారతశాసనసభలోని స్వరాజ్య స్వతంత్రపక్ష విభేదమును గూర్చి మార్వాడీ విద్యాలయమును గూర్చి. ది. బ. రంగాచారిగారు పత్త సింఘుచు నిట్లు చెప్పిరి:— క్రిందటి సంవత్సరముస్వతంత్రవాదులననంబించినపద్ధతిపైనదని వారికిప్పుడు నమ్మకము కలిగినది. స్వరాజ్యవాదుల ప్రతిఘటనవిధానమునుండి స్వతంత్రవాదులను తప్పించి నాతభిప్రాయమునకు తీసికొనివచ్చినది నేనే. ఏలయన స్వరాజ్యవాదుల ప్రతిఘటనవిధానము యంగ్లాండులో వారు తలంచినట్టి యభిప్రాయమును కలుగజేయలేదు. మిలిటరీ కర్ఫులను తగ్గించుటకు గూర్చి మాట్లాడుచున్నవిపతిపాలన విషయమున భారత శాసనసభవారి కోర్కెల నీడేప్పు యభిలాషను గవరచిన కీ॥ శే॥ రాలిక్ సర్ ప్రభుత్వ ము రంగాచారిగారు ప్రకటించిరి. (ఆ. ప్రె.)

కేంద్ర విశ్వవిద్యాలయ సంఘము

బొంబాయి సమావేశము

ఆమోదించబడిన తీర్మానములు

బొంబాయి, మార్చి 27:— మార్చి 18-వ తేదీ మొదలు 25వ తేదీ వరకు జరిగిన కేంద్ర విశ్వవిద్యాలయ సంఘ సమావేశ ముందీ జరిగిన తీర్మానములను బట్టి గట్టిగా నుండిరి:—

రివరెండు జాన్ మెకంట్- బొంబాయి, రివరెండు యి. యం. షేక్ షేర్- మదరాసు, మనోహరరావు- పంజాబు, ఎ. వి. శ్రీవా- వారణాసి, యన్. యస్. సుబ్బారావు- మైసూరు, యి.ఎ.హార్ని- పాట్నా, నవాబు మోహన్ నవాజ్ జంగు బహదూరు(ఎ.మోహన్)- మైసూరు, యం. యం. మెంట్- ఆలీపు రు, డా॥ పి. కె. హర్లాసు- డక్కా, యన్. ఎ. తండన్- డెల్లీ, రావు బహదూరు. వి. ఆర్. పండిట్- నాగపూర్, ఆర్. లిటిల్- హేల్స్- భారత ప్రభుత్వ విద్యాలయ అధ్యక్షుల కమిషనరు.

బొంబాయి విశ్వవిద్యాలయ వైసువాన్ సెలక్షన్ సర్ చిమనలాల్ హోచ్చి పెతలు వారు గారు డిలిగేన్సు సహానించిరి. సంఘములో పునరిటిల్ హేల్స్ పండిట్ గారు సహాను చేసినందులకు వందనము లర్పించిరి. పిమ్మట ఆయన సమావేశమునుండి వెడలిపోయెను. లిటిల్ హేల్స్ గారు తాత్కాలికముగ అధ్యక్షుల పోషించిరి. సమావేశముయొక్క కార్యక్రమము రహస్యముగ నుండుననియు సమావేశముందు జరిగిన విషయములను గ్రహించునదియు నిశ్చయించబడినది.

సంఘముయొక్క పుట్టుక

భారత జేత విద్యార్థుల విషయమైన లిట్టను కమిటీ నూచనము, కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయ కమిషనరు యీ సంఘముయొక్క పుట్టుకకు సంబంధమును లిటిల్ హేల్స్ గారు తెలిపి, భారత విశ్వవిద్యాలయ సమావేశమందలి నూచి. పబ్లిషింగ్ ఆఫీసునుండి రుసుం తాము సంఘ సమావేశము నకు వచ్చినందు, ప్రత్యక్షముగాని, పరోక్షముగాని, సంఘముయొక్క చర్యలను అరికట్టుటగాని, కట్టుబాటు చేయుటగాని యెంతమాత్రమును భారత ప్రభుత్వము ప్రయత్నించుటలేదనియు లిటిల్ హేల్స్ గారు నుడిచిరి. సంఘోపయోగములొరకు యిష్టముగ నిబంధనల సేర్పరచుకొనవలయుననియు, ఉత్త్యంకుల నియమించుకొనవలయుననియు కమిషనరు బర్కెను. ప్రయోగపు ఖర్చులనిమిత్తము యీ సంవత్సరమునకు మాత్రము యిండియా ప్రభుత్వమువారు రూ. 8980 కాళ్క్షను కేసిరినియు, యింకముందుండియు వ్యయముతో ప్రభుత్వమునకేమియు సంబంధములేదనియు లిటిల్ హేల్స్ గారు నుడిచిరి. భారత విశ్వవిద్యాలయపు సమావేశములందు గావించబడిన తీర్మానములపై ప్రభుత్వము స్టేటుకాంసిలు సమావేశములో 1925 మార్చి 16 వ తేదీన నీయబడిన సమాధానమును సెంగించెను. ప్రభుత్వము తీర్మానములపై తగినచర్య దీసికొనునన్నదని విద్యాలయ కమిషనరుగారు బర్కెరి. ప్రభుత్వము నీయబడిన ధన సహాయము నగదురూపము దాల్చుననియుననిది, సమావేశము వారు గోరినదిని దిగుమతియగు పైన్సు అవరలును, మొదలగు వస్తువులపై దిగుమతి పన్నును పహాలు చేయవలదనుకొనిక దొరతన మంగీకరింబాలదని కమిషనరు తెల్పెను.

తీర్మానములు

జాక్సరు యి. యం. మెక్ఫెలుగారు (మదరాసు) సమావేశమున కధ్యక్షులుగ నెన్నుకొనబడిరి. యన్. యస్. సుబ్బారావుగారు (మైసూరు) కార్యదర్శిగ నెన్నుకొనబడినది. భారత విశ్వవిద్యాలయ సమావేశములందు కావించబడిన తీర్మానములు మొదలగుఅంశములు సంఘపు విషయమున క్రమశిక్షయందు గలవు. సంఘముగావించిన తీర్మానములోని దిగువ తీర్మానములను ముఖ్యముగ తీర్మానములు:—

- (1) ఒక విశ్వవిద్యాలయముచే జరుపబడి గుర్తించబడిన డిగ్రీలను యితరవిశ్వవిద్యాలయములు సరియగు డిగ్రీలుగ గుర్తించవలయును. సంఘముతిరిగి సమావేశమగుటకు మూడు మాసములకు పూర్వమే యీస్కీము తయారు కావడవలయును.
- (2) లండను విశ్వవిద్యాలయము పరీక్షలకొరకు యీదేశముందు పరీక్షాస్థానములను నియమించుట సరసముగ నుండదని యిండియా ప్రభుత్వమునకు తెల్పవలయును.
- (3) భారత విశ్వవిద్యాలయములను కేంద్రీకరించు విశ్వవిద్యాలయమున కనుబంధముగ జేర్చుకొనవలయునని నూచించుచు అధ్యక్షునిచే వ్రాయబడిన లేఖను కేంద్రీకరించు విశ్వవిద్యాలయమున కంత నిశ్చయించబడినది.

(4) కాస్త్రుపరిశోధనమును భారతజేతముందు ప్రోత్సహము గావించుటకు రూ. 50000 లు యేటసీయుటకు నూచించబడినది. కొంగ డిగ్రీలనుగురించి విచారణ సలహాలయినని నిశ్చయించబడినది.

(2) పెద్దపెద్ద డిగ్రీపరీక్షల ప్రమాణమును ఎల్లవిశ్వవిద్యాలయములందును సమానముగ గావించుటకు ప్రతివిశ్వవిద్యాలయము పరీక్షాధికారులతోను మరియుతర విశ్వవిద్యాలయాధికారులను గలపురోసవలయును.

(3) విశ్వవిద్యాలయములందలి వివిధగ్రేడులపరీక్షలను ఎల్ల విశ్వవిద్యాలయములందును ఒకే తీరున గ్రేడులనుబట్టి పరిభాషించుటకు నియమించబడినది.

విశ్వవిద్యాలయములకొరకు సరియగు ప్రావిడెంటు స్కీము తయారుచేయుటకు డా॥ మోహన్, యన్. మోహన్, సుబ్బారావు (కార్యదర్శి) గారు నియమించబడిరి.

ఇతర విషయములు

ఈదినకు తేర్మానబడిన విషయములపై సంఘము చర్చించి ప్రతివిశ్వవిద్యాలయముయొక్క అభిప్రాయములను తెలిసికొనగోరుచున్నది:—

(1) విశ్వవిద్యాలయ ఉపాధ్యక్షులకు సంబంధించిన సేవకవరతులు, జీతములు, సెలవులు.

(2) విద్యాలయములకు విశ్వవిద్యాలయమునకును గలసంబంధము.

(3) ఆవర్యనిర్వహణమును, కాలపరిమితియు.

ముందుసంవత్సరములో ఢిల్లీయందు సంఘము సమావేశమగును. 1925-26 వ సంవత్సరమునకు డా॥ మెక్ఫెలుగారు రధ్యక్షులుగ నియమించబడిరి. రాజోవు సంవత్సరముందు సంఘసభ్యులుగ వారుండ జట్టించినందు, డా॥ మోహన్ గారు రధ్యక్షులుగ జనించేవలయుననియు, జీతముపై కార్యదర్శి నియమించబడువరకును సుబ్బారావుగారు కార్యదర్శిగ నుండి వనులు సేరచేర్చుటకును నిశ్చయించబడినది.

(ఆ. ప్రె.)

యూరపియన్ రక్షకభటుడు శిక్షింపబడెను

మోటారు నడుపువానిని లాటితో మోచి

నందులకు రు 50/లు జరిమానా

కలకత్తా, మార్చి 30:— గౌరవ ప్రధానస్వామ్యార్చి నేడు, కుమర్తొలిలో వహరానిచ్చుచున్న 'ఆర్మీ' అను యూరపియన్ సార్వేంటికారిని గొట్టినందులకు నందులకు విచారించెను. ఫిబ్రవరి 19 వ తేదీని చిత్తూరు పీఠాలో నొక యుద్ధ మోటారుబండి నడుపువానిని బండిని ముందుకు బోసీయమని సార్వేంటికారి. పిమ్మట వారిరువురకును గొంత వాక్యం పుర్రుగా జరిగెను. అంతలో సార్వేంటికారి మోటారువానిని చేతులను లాటితో రక్షము వచ్చునట్లు మోచెను. స్వాధిపతి యెంతమాత్రము సుదేశముక జొంద నవసరములేని సమయమున కాంతి రక్షకభర్తమును నిర్వర్తించవలసివా డిట్టి దారుణమునకు గడగట యవమానకరమని తలచి రు 50/లు జరిమానాను విధించెను.

(ఆ. ప్రె.)

విరుద్ధ ప్రదానము

రంగూను, మార్చి 30:— నేడు 10.30 గంటలకు ప్రభుత్వముందరమున, కార్యనిర్వాహకసభ్యులు, కార్యదర్శులు నితరోద్యోగులయెదుట నిరుపదిముగ్గురు తమ గౌరవవిరుద్ధ చిహ్నములను, దుస్తులను, గవర్నరువద్దనుండి పొందిరి.

పురమాషీవనులు పోకరవనులు చేయునట్టి వారెవరో బాగుగా విచారించి 1842 మర

మొదట తెలిసికొనుడు.

బహుమానము నిచ్చుకొన్నెలు, పంచెపులోటాలు ఎట్టిమాదిరిలో నైనను ఆర్డరిచ్చిన పకాలములో తృప్తికరముగా తయారుచేసి యిచ్చెదము సేమ వెండికి నవరంబంగారుకు పూచీనిచ్చెదము.

రూ. 10 ఎత్తు మొదలుకొని రూ. 25 ఎత్తువరకు ఒకరూపాయ ఎత్తునకు 1-12.0. చొప్పునను అంతకుపైన ఒకరూపాయ ఎత్తు 1-1.0 చొప్పున విక్రయించబడును.

(2) ఉమ్మడి రామయ్య కెట్టి, గురుస్వామి కెట్టి, కంపెనీ నగలవర్తకులు 25, చైనాబజారురోడ్డు, మద్రాసు

హిందూమహమ్మదీయ కలహములు

హిందూపురం

29 వ తేది రవివారము రాత్రి హిందువులు వాన తెగలవారు వికమత్తముతో జేవతా ఉత్సవము జరుప నారంభించిరి. ఆ ఉత్సవమునకు సర్కారువారు పోలీసు సహాయము నొసంగియుండిరి. ఉత్సవము బజారునందు ప్రవేశించు నపుడు రాత్రి 9 ఘంటలకు వైబడియుండెను. మహమ్మదీయుల ముందున నమాజా ప్రార్థనలు నిలుపబడియుండె. హిందూ మహమ్మదీయులకు ఈవాక్య ఘోషి రథోత్సవ విషయములందు దాదాపుగా పడునేను సంవత్సరములనుండి ఉపద్రవములు జరుగుచునేయున్నవి. దొరతనమువారు నమాజా కాలమున ముగియుండర వాద్యఘోషముల నావలెననియు తదితర వేళలందు నిలువ నక్కరలేదని యుత్తర్య నొసంగియుండిరి. ఆ యుత్తర్య ప్రకారమే జరు విజయవైభవముగా రథోత్సవముతో పోవు సరికి మహమ్మదీయులు ముగిచెంత గుమిగూడి, ఘోషము నడగించి, కట్టెతో కొట్టుటకు నుద్దువుతై, కిలావము హిందువులపై వదిలించ పంకుట్టి యున్నపుడు, లోకల్ తహసీల్ దార్, ఫిరిస్తాదార్ మేజిస్ట్రేటు, ముగ్గురు పోలీసు సభ్యులైనై ట్రైగు కొందరు పోలీసువారును అడ్డగించి మహమ్మదీయులను కాలపుటకు నవ్విస్సెక్టర్ సిద్దమైనపుడు తానా సీల్ దార్ ఆపెను. అంతలో రథోత్సవము వెనుకకుమరలెను. గుమిగూడిన హిందూ మహమ్మదీయుల తెల్లరు చెల్లాచెదరైతి. దొరతనపువారును, హిందూ మహమ్మదీయ సభ్యులునకు పాటుపడు జేతబాంధవులు ఉత్తరక్షణమే యీవిషయమున హిందూ ముసల్మానులకు మైత్రిని కలుగజేతురని కోరుచున్నాను. వెండియు కాల యాపనమైనచో ఉపద్రవములు జరుగునని తలంకెద.

పి. హెచ్. జగదీశచంద్రన్.

ద్విపత్ని కరణవిషయమున విచారణ

రంగూను, మార్చి 30:— వస్త్రరక్ష సభాదివిజనలు మేజిస్ట్రేటుగ పి. గ్లాడ్ హిల్స్. వి. సి. యస్ గారు బొంబాయి లోని కెమ్మిడ్జీ జేజీబాయి యనుపత్రితో వాదిగానున్న పి. యస్. యస్. వేకరుసలిగారిపైన నిరూపించబడిన నేరమును గొట్టితేసిరి. ఆమెకు ద్విపత్నికరణమున భర్తకు సహాయపడెనని నేరముమోతబడి, కెమ్మిడ్జీలోని 494,109 యంశముల క్రింద వారంటు లంపజడెను. మార్చి 18 వ తేదీని ఆమె రంగూనుకువచ్చెను. స్వాధిపతి ఫిర్యాదియొక్కయు, నామె తల్లియొక్కయు వాక్యాలముల దీసికొనిన పిమ్మట వేకరుసలి విచారణలో నిమగ్నమయి నిశ్చయమైనదని నిర్ణయించి నిర్దోషిగా ప్రకటించబడినది.

ప్రథమ నేరస్థుడగు వేకరుసలిపై తీర్పు కేసు చెప్పబడును.

(ఆ. ప్రె.)

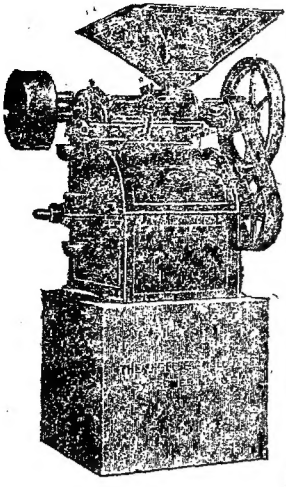
శ్రీ వేణుగోపాల జాతీయ విద్యాలయము-కొల్లూరు

వసూళ్లు	రు. ఆ. పై
క్రియత పోతుకుచ్చి శివరామయ్యగారు తెనాలి	25 0 0
గుంటూరుమండల కో-ఆపరేటివ్ బాంక్ లిమిటెడ్	10 0 0
తెనాలి	20 0 0
బలికేపల్లి సీతారామయ్యగారు కొల్లూరు	10 0 0
భాగవతుల సుబ్రహ్మణ్యంగారు వి. ఏ.గుంటూరు	10 0 0
భజగోవింద లక్ష్మీవరసింహ స్తోత్రములు	10 0 0
అంత 3 ఖరీదు	

బ్రహ్మాండం నరసింహయ్య

సేవకుడు. రిచి

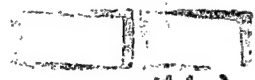
పరి జంప తదీని మర

నిశ్చయమైన ఎంగిల్ బర్లు రైన్ మిల్ మెషిన్ రి

మార్కెట్టునందు మావద్దనుండు శ్రేష్ఠమైన ఎంగిల్ బర్లు రైనుహల్లులు మాదిరియే అనేకము లున్నవి అయితే మీరు ఆర్థులును పంపునప్పుడు నిశ్చయమైన ఎంగిల్ బర్లు మెషిన్ రి అని తెలుపుట మంచిది.

ఇవియే మొట్టమొదట తయారైనవి. వడ్లను త్వరలోను, మితఖర్చుతోనుదంచి బియ్యము చేయుటకు ఇవియే శ్రేష్ఠమైనవి.

ఎంగిల్ బర్లు హల్లులు, మార్షల్ స్టీముయెంజినులు ఒక టొకటికి తగినచేరిక గలది.

శ్రేష్ఠమైన ఆయిల్ ఎంజినులు కోరువారికి మా బ్లాక్ స్టోను యెంజినులను సిపార్సు చేయుచున్నాము.

నిశ్చయమైన ఎంగిల్ బర్లు హల్లులు షెల్లులు.

నిశ్చయమైన ఎంగిల్ బర్లు విడిభాగములు.

నోల్ ఏజుట్లు అయిన మాచే నిల్వచేయుబడియున్నవి

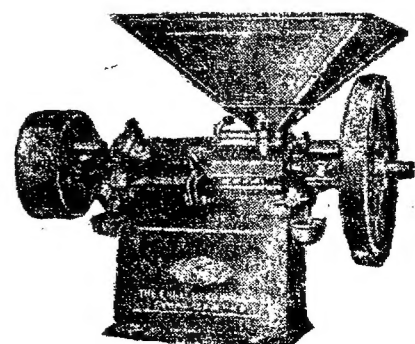
MARSHALL SONS & Co., (INDIA) LTD.

ENGINEERS

9, Second Line Beach, Madras.

HEAD OFFICE:

99, Clive Street, Calcutta.

ఆంధ్ర ఆయుర్వేద కాన్వరన్సు

(నిన్నటితరువాయి)

క్రిందితీర్మాన మధ్యతులచే నుపపాదించబడి సభ్యులచే సంగీకరింపబడెను.

ఆయుర్వేద ప్రచారాభివృద్ధికి ఈక్రింది మార్గములను ప్రభుత్వమువారికి మహాసభవారు నూచించుచున్నారు. (1) ప్రభుత్వప్రదర్శనశాలలందు, లోటలందును ప్రదర్శింపబడు ద్రవ్యములన్నియు సంస్కృతదేశభాషలలో వ్రాయబడవలెను. (2) ప్రదర్శనశాలయొక్క యాజమాన్యము కిందగాని భారతీయా ఉధములనూదిరిలను రాష్ట్రీయభాషయందలి శేర్లతో నుంచవలెను, కనెమార్గగ్రంథాలయమందలి ఆముద్రితగ్రంథములను ప్రథమతూరియైనను ముద్రింపబూనుకొనుట, మదరాసు జనరల్ హాసుప్రతిలోను, పెడికల్ కాళేజీలోను శస్త్రచికిత్సమొదలగు శస్త్రములందు శిక్షణబడయుటకు ఆయుర్వేదవిద్యార్థులను జేర్చుకొనవలెను. (ఆయుర్వేదమందుపూర్తి శిక్షణబడినటుల తానభ్యసించినగురువునొద్ద సర్టిఫికేట్టువచ్చినవారికినాత్రమే) ఆయుర్వేద వైద్యులయొక్కయు, పాశ్చాత్యవైద్యవిధానము నవలంబించిన శస్త్రచికిత్సల పరీక్షక్రింద ఆయుర్వేదభాషలను, వైద్య, శస్త్రచికిత్సలు జరుపబడు నొకవైద్యులయొందు ముఖ్యపట్టణముల వైనను స్థాపించుట.

ఆయుర్వేదపద్ధతులచే యావధవశోధనలు జరుపబడు సంస్థనొకదానిని స్థాపించుట జేవధములయొక్క శాస్త్రీయ, శాస్త్రసూత్రముల కనిపెట్టబడి ప్రజోపయోగమునకై ప్రచురింపబడును. శిక్షణబొందు విద్యార్థుల సంఖ్యను, తరగతులను బట్టి, చికిత్సకేయబడిన రోగులసంఖ్యనుబట్టి ప్రత్యేకవైద్యులను, ఉపాధ్యాయులను, ఆయుర్వేదవిద్యాసంస్థలకు ప్రతివత్సరము నిరాశముల నొసగవలెను.

వల సినా 1-కి వేలకు మందు రు. 0.4-0
ఈమానెన రెలకురాదిన కేల ఈపి నకింబు, చర్య మానెన రెలకురెలకు వారి యందక రెలకురెల పెరుగును.
అమృతాంజనం డిపో, బొంబాయి - మనరాను.

స్వాగతము.

అధ్యక్షురాలుగు శ్రీమతి వేమూరి ఆండాశమ్మగారికి వైశ్యసేవాపదన పంపింపు వార్షికోత్సవంబున సమర్పించబడిన స్వాగత పాచరత్నములు

క॥ శ్రీగుణరత్న విభూషిణి, స్వాగత విదె గౌనగడమ్మ సంతత ముక్తతో ద్యోగపరాయణి వసుమతు, బాగుగ నలుదెసల యశముఁ బడయగడమ్మ॥

నీ॥ స్వాగతం బిడెనీకు సాధ్యులమమ, స్వాగతం బిడె నీకు పద మలాత్మ॥ స్వాగతంబిడె నీకు వరమశివాలి, స్వాగతం బిడె నీకు, సద్భూషిణి! స్వాగతంబిడె నీకుఁ బ్రతుకుకొధని స్వాగతం బాశ్చర్యకాన్వయమిది! స్వాగతం బిడెనీకుఁ బ్రజ్ఞా విశేషిణి, స్వాగతం బలభుభాషాభిమాని

తే॥ స్వాగతం బిడెనీకొమ్మ కాలిపూరయ, నీసమాగమ మెంతగా నేడుమాకుఁ గనులపండువుఁ గావించె గడుముద మ్మ, నమ్మలకుఁ గూర్చి వేమూరి యాండాశమ్మ॥

నీ॥ ఏసతీలకంబు వాసిగ బల్లారి, శ్రీసమాజంబును ప్రేమ నిలిపె, ఏనుదతీరత్న మిలమహిళాసంఘ, నులకు నధ్యక్షత నెల మిఁ బూను, ఏవిదుషీరత్న మెనలేనియశమందె, బ్రమిలనాట్యప్రదర్శనమునందు, ఏసాధ్యుని సత్కృషిశేసి యాంధ్రహూ, జాదిభాషలలోన నాటించెరే॥

తే॥ అట్టి వేమూరివెంకటాద్రికలక్ష్మి, ఆండాశమ్మరొ పరమేశ్వర డనవరతము, నీకు దయనీయుగావుత నిండుప్రేమ, నాయురానోగ్యవృద్ధి విధిపాఠశిద్ధి॥

తే॥ కుండనమునకు నెత్తావి గూడినట్లు, రాయబూదరుబిరుదని రాజమాన, నునతరాశ్వాదు నెట్టి నీకాంతుండగుట, పూర్వము కృతంబుగాదెయోసాలిమిన్న॥

నీ॥ ఆనయంబుఁ బూరిక సాంధ్రంబునందు గ్రం, థమ్ముల రచియింపు ధన్యయెవతే! ప్రభుభార్యలతోడఁ బరమమైత్రి వహించి, గౌరవంజన మింకాంత యెవతే అపరభారతి

నాగ నానందమొదలించి, వీణగానముఁ జేయు వెలదియెవతే! వ్యాయామమందు నశ్యాశోహణమునందు, మిగలఁ జేరొందిన మగువ యెవతే॥

తే॥ అట్టి దిట్టపమ్మ శ్రీయాండాశమ్మ, యబ్బురము నీడుచెరిత మరయ నరయ॥ నబలశబ్దంబుఁ దొలగించి యధికశక్తి ర్యమును నీవు చూపి తుదారచరిత॥

దు వ్వ రి రా మి రె డ్డి గారి

గ్రంథములు

1 నై వేద్యము- క్రొత్తది. ఇందు 88 ఖండ కావ్యములుకలవు. చక్కనిదైంసు	
2 కృషీవలదు- ద్వితీయ సంస్కరణము శ్రీకట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారి విపులమైనపీఠికయుఁ గలదు.	0 6 p
3 వనకుమార- 19.8 వ సంవత్సరమున ప్రబంధసమ్మాన పరీక్షయందు శ్రీ విజయవగరసంస్థానమువారిచే బహుళ రింపబడిన యభినవద్య కావ్యము.	0 12 0
4 నక్షత్రముల. ఖండకావ్యమంజరి	0 12 0
5 జలదాంగన- పద్యకావ్యము	0 6 0
6 సీతా వాపానాటకము	1 2 0
7 నలభారము ఆగ్నిప్రవేశము- పద్యకావ్యము అచ్చగు గ్రంథములు.	0 4 0
8 కడపటిపిడుకాలు- పద్యకావ్యము	
9 కవిత్వతత్త్వనిరూపణము- వ్యాసములు	
10 మీరాబాయి నాటకము ఈ గ్రంథముల నొక్కసారిగా కొనువారికి పోష్టేజీ మేమేధరింతుము ఇ రత్తులకు తగు మైనకమీషను ఇయ్యబడును	

మ్యనేజరు, సరస్వతీ భండారము, పెమ్మరెడ్డిపాలెం, నెల్లూరుపావు

ని జ ము గా ఇ ది మంచి తరుణము

క్రొత్త జవిలీరకముల అమ్మకము

1-4-1925 తేది నుండి ప్రారంభించి ఒకవారము రోజులు మాత్రమే కరుగును.

రమారమి అన్ని రకములు సగము ధర చొప్పుననే అమ్మబడును.

మావద్ద నిల్వవుండు సరకు విపరము

ఊలన్, ట్వీడులు, ప్లానలులు, నూలు షర్టింగులు, నూలు టస్సూరులు, జర్నల్ చెక్కులు, పరుపులపై వేయుకవరులు, టవలులు

అన్ని రకములు పట్టుగుడ్డలు, పలుమాదిరీల వాయిల్సు, దయచేసి గమనింపుడు

ఈ దుకాణములోనున్న ఫర్నిచరు 15-4-25 తేదీ నాడు వికయించబడును.

30-4-25 తేదితో ఈ దుకాణము మూయబడును

ప్రతిదినము వ్యాపారము జరుగు కాలము

ఉదయం 8 గంటలనుండి, సాయంత్రము 7 గంటలవరకు.

బొంబాయి స్టోర్సు,

40-42, Rattan Bazaar Road, P. T. MADRAS.

దక్షిణ హైదరాబాదు

(స్వకీయవిలేఖరి)

బ్రహ్మశ్రీ చక్రపిల్ల వేంకటేశ్వరస్వామిగారి
యాగమనము- సన్మానములు

గతమంగళవారమునాడు 24 తేదీ ఉదయము మేలులో శ్రీతిరుపతి వేంకటేశ్వరస్వామిగారి నొకరకు బ్రహ్మశ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామిగారు హైదరాబాదుకు విచ్చేసిరి. శ్రీ కృష్ణానదియల ఆంధ్ర భాషానిలయముపత్తమున శ్రీయత పి. వి. సుబ్బయ్యగారును, బ్రహ్మశ్రీ మల్లాది లక్ష్మీనరసింహారావుగారును సేకంధ్రాబాదు ప్రేషములో శ్రీవారి సేద్యముని తోడ్చిరి సేకంధ్రాబాదు పురప్రముఖులు శ్రీ శాస్త్రిగారిని ప్రేషములో కలిసికొని పుష్ప గలతో సన్మానించిరి.

హైదరాబాదుప్రేషంలో ఆంధ్రప్రముఖుల సేకంధ్రాదు శ్రీ శాస్త్రిగారి యాగమనమునకై వేదియుండి, శ్రీయతలు గిరి కొండరామరెడ్డి దేశముఖగారు, చిగు వీరన్నగారు, బజరు ఎం. జి. నాయకుగారు, మాదపా హనుమంతరావు గారు, సంగమ సీతారామయ్యగారు (యాగసోదరుల సహి-ము) మున్నగువారు ముఖ్యులు. శాస్త్రిగారు బండిలోనుండి గగనే రంగధామ నాయకుగారు నిశ్చయము పత్తమున ప్రవృత్తులను సమర్పించిరి. ఆటకరవాత ప్రవృత్తుల లిఖిత సంఘములవారు గూడ సమర్పించిరి. మల్లాది లక్ష్మీనరసింహారావుగారు శ్రీ శాస్త్రిగారి కంఠంపై పరిచయము గలిగించిరి. మోటారు బండిలో డాక్టరు పి. వి. రమణయ్యగారి గృహంబు నకు శ్రీ శాస్త్రిగారు గొనిపోబడి ఆటకే బసచేసిరి. బుధవారమునాడు సాయంత్రము నిలయముతుమన తిక్కన సోమయాజిజన్మదినోత్సవము ప్రేమా ధియేటనందు జయప్రద ముగ జరుపబడెను. నాటి సభకు సేకంధ్రాదు నుండిగూడ సేకంధ్రాదు దయచేసిరి. మొట్టమొదట బ్రహ్మశ్రీ రాయప్రోలు ముద్దారావుగారు, (ప్రాధేసరు ఉన్నానిది కాలేజీ) నాటి సభకు బ్రహ్మశ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామిగారు సభాధ్యక్షత వహించవలె నని ఉపపాదించిరి. దీనిని రావుబాద్దరు కలరెడ్డిగారు బల పరచిరి. శ్రీ శాస్త్రిగారు అధ్యక్షతవహనము నలరించగనే కొండ గడప జమీందారులును, న్యాయవాదులును మ-రా-రా-శ్రీ ఆశ్రితేపల్లి జానకిరామరావుగారు శాస్త్రిగారిని ప్రవృత్తుల లంకకరులుగ నొనర్చిరి.

శ్రీయత సన్నిధానము సూర్యవారమున శాస్త్రిగారు శ్రీ శాస్త్రిగారి ప్రశంసాపద్యములను జదివినై జాము కాలేజి ఆంధ్రపండితులకు బ్రహ్మశ్రీ రాయప్రోలుంకట రామసోమ యాజులుగారు నాటిసభయందు ముఖ్యోపాధ్యక్షులై తిక్కన సోమయాజిని గురించి మనోహరముగ నుపసంఘించిరి.

అధ్యక్షులు తమ ఉపన్యాసమునం తిక్కన సోమ యాజి, నన్నయభట్టు, ఎమ్మెల్యే ప్రగడసుగురించాలకాలమువరకు జనరంజకంలుగ నుపసంగించిరి.

శ్రీయత మాదపాటి హనుమంతరామంతులుగారు నిల యముపత్తమున నాటిసభయందు పాల్గొనారికి కృతజ్ఞతను నూచించుచు బ్రహ్మశ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామిగారి యాగమనము హైదరాబాదు చక్రపాదు అందు ముముగ శ్రీకృష్ణదేవ రాయల ఆంధ్రభాషానిలయ చక్రపాదునంద్యుల్లాక్షరములతో లిఖింపదగినరై యున్నదని వెలవిచ్చిరి. శ్రీ శాస్త్రిగారు సంగీత ఆంధ్రభాషాసేవను ప్రశంసించుచు భార్యు నాంధ్రీకించి తిక్కన సోమయాజిచే కేయబడిన సేవతోల్పిరి. ఆధునిక కాలమున శ్రీ శాస్త్రిగారు జనసామాన్యము మాతృభాషయం దభిరుచిని గలిగించునట్టి ఉత్కృష్ట గంధరాజములతో మాతృభాష నలంకరించిన నడువులు పాడవప్రవాసములో నుండికొన్నిపద్యములను జదివి కైలినిచి సాదృశ్యముగ నిరూపించిరి.

రెండవదినము సన్మానపథ జరిగెను. కృష్ణదేవరాయల ఆంధ్రభాషాసేవకర్తయను గురించి నాథయందు ఉప న్యాసవిషయ మేర్పడెను.

శ్రీయత ఆదిరాజు వీరభద్రరావుగారుసభకు బ్రహ్మ శ్రీ రాయప్రోలు వేంకటరామ సోమయాజిని అగ్రాసనాధి పత్యము వహించవలెనని ఉపపాదించిరి. బ్రహ్మశ్రీ మల్లాది లక్ష్మీనరసింహారావు బలపరచిరి. అధ్యక్షులుపత్తము నలంకరించ గనే పుష్పమాలాలంకృతులుగ కేయబడిరి. శ్రీ శాస్త్రిగారు మనోహరమైన ఉపన్యాసముతో సభకు ఆనందింపజేసిరి. నిలయము పత్తమున శ్రీయత వేల రంగధామ నా యగ్రాదు ౧౧౬ రూపాయలును కాలవంతు ధోవతులును

శ్రీ శాస్త్రిగారిచే కర్పించిరి. నిలయపు కార్యదర్శి కృతజ్ఞత నూచనా పత్రమును జదివెను.

శ్రీనివారమునాడు సాయంత్రము బాలసరస్వతి నిల యము పత్తమున ఉపన్యాసపథ జరిగెను. బ్రహ్మశ్రీ వేంకట శాస్త్రిగారు "మతము భక్తులు" అను విషయమునుగురించి ఉప న్యసించిరి. శ్రీయత కొదాటి రామకృష్ణారావుగారు శాస్త్రి గారిని పద్మభూషణున ప్రశంసించిరి.

నిలయాధ్యక్షులగు ప్రాధేసరు తిజిక్లర్ల వీరభద్రుడు గారు ఎం. ఎ. ఎల్. టి. శాస్త్రిగారికి కృతజ్ఞతా వందనము లర్పించి ఒకకాలవ కట్టుముగా సమర్పించిరి.

ఆదివారమునాడు సేకంధ్రాబాదు జమీన్దారులలో ఆంధ్రసంపర్ధిని పత్తమున సభజరిగెను. ఆంధ్రకవులనుగురించి శ్రీ శాస్త్రిగారు ఉపన్యసించిరి. ౧౧౬ రూపాయలును కాలవ ధోవతులతో సన్మానము జరిగెను.

విదానంపత్తములో శ్రీయత వేలూరి రంగధామనా యకుగారి యాగమనముపై శ్రీ శాస్త్రిగారికి ఆదివారము నాడు విందు జరిగెను.

ఉగాదిపండుగ హైదరాబాదులోనే జరిపి శ్రీ శాస్త్రి గారు గతశుక్రవారమునాడు కడియము వెల్లిరి.

డాక్టరు పి. వి. రమణయ్యగారు మిక్కిలి శ్రద్ధాభక్తు లతో శ్రీ శాస్త్రిగారికి బస భోజనవసతి మున్నగు ఏర్పాట్ల నొనర్చి హైదరాబాదు ఆంధ్రులకృతజ్ఞతకు పాత్రులైరి. శ్రీ శాస్త్రిగారిని రప్పించుటయందుగూడ వీరే ముఖ్యనాయకులుగ నుండి ప్రశంసనియ్యమైన పనిజేసిరి.

నోటిసు

కృష్ణాజిల్లా గుడివాడ గ్రామ కావరస్తుడు లేట్ క్రొత్తపల్లి హనుమంతరావు తిరుమల శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారికి సమర్పించిన గుడివాడ గ్రామంలో నక్సే నెం 494/4 రు ఘమారు రూ 5000.0-0-0 మదింపుగల మిద్యేయిల్లు తిరుమల తిరుపతి వగైరా దేవస్థానం యేట్టేయి రివిన్యూ ఆఫీసరు వారివల్ల 17-4-25 తేదీ శుక్రవారంవరకు 1 ఘంటకు గుడివాడ మకాంలో వేలం వేయ బడును. ఇష్టమున్నవారు వేలంకాలంలో రూ 200 డిపాజిట్టుకట్టి వేలం పాట పాడవలెను. వేలం వర త్తులు వేలంకాలములో చదువబడును.

శ్రీ మహాంతు ప్రయాగ్ దాస్జీ,
విచారణకర్త.

తిరుమల తిరుపతి వగైరా దేవస్థానకచ్చేరి, తిరుపతి 27-3-25

సర్వమధురము

ఇది యభినవకాళిదాస బిరుదాంకితులును దేవిభాగవతా ద్యనేకగ్రంథప్రణీతలునగు ములుగు పాపమూరాధ్య కపింద్రు నిచే రచియింపబడిన మాధాశ్యాసముల నచ్చతెలుగు బద్ధ్య కావ్యము. ప్రతిపద్యరసాస్వదమై సర్వమధురము. సార్థకనామ మును బొందియున్నది. దీనివల 1-0-0.

ఉద్భటారాధ్య చరిత్రము

సుప్రసిద్ధుడగు తెనాలిరామలింగవి దీనికర్త. రామ లింగదే తుదకు వైష్ణవుడై రామకృష్ణుడయ్యెను. పాండురంగ మాహామృత్యుమునంటిది సత్కృతి. ఆత్మార్థముగా దొరకిన వ్రాతప్రబలితనగురించి దీనిని ప్రకటించితిమి. అనేకాత్మార్థచ రిత్రవిషయములతో వే. ప్రభాకరశాస్త్రిగారు గొప్పసీతక వ్రాసిరి. వల రు 1-0-0

విఘ్నేశ్వర చరిత్రము

వైయాక్రకర శిరోమణులగు ఇది మల్లంపల్లి మల్లిఖార్జున శాస్త్రివరచితము. వినియోగచతుర్థి పూజావిధానముతో నున్నది. వల 0-6-0.

హద్దీఘట్ యుద్ధము

ఇదియొక చరిత్రాత్మకముగు నాటకము. అగ్గురుబాదు పా రాజాశ్రతాపుల చరిత్రము. ప్రదర్శనానుకూలము మనో హరము. వల 0-12-0.

శ్రీ కృష్ణాహైహ్యులు,

వలయనాడు:— ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయులు. ములుగు వీరభద్రశాస్త్రి, జగ్గయ్యపేట, కృష్ణా.

చెన్నపురి బజారుధరలు

మార్చి నెల 31-న తేది మంగళవారము

1. ధాన్యములు			
దనియాలు బా 1-కి రు 80 0 0 మొదలు	42 0 0 మొదలు		
బియ్యము బస్తాలు		మొదలు	వరకు
కుసుమ తెనాలిని ,, ప 48 గలవి రు	15 8 0	15 12 0	
నెల్లూరిని ,, డిటా ,,	17 0 0	17 4 0	
డిల్లిని ,, డిటా ,,	18 8 0	18 12 0	
రాగులు రా. 164 బస్తా 1-కి ,,	8 12 0	9 0 0	
నవ్వులు ,,	20 0 0	24 0 0	
2. వస్త్రధాన్యములు			
కందులు బస్తా 1-కి ర 205 ,,	10 8 0	11 0 0	
సెనగలు ,, డిటా ,,	12 0 0	13 8 0	
పెసలు ,, డిటా ,,	18 0 0	14 0 0	
మినుములు ,, డిటా ,,	18 0 0	16 0 0	
ఉలవలు ర 164 ,,	8 4 0	8 8 0	
3. నూనెవస్తువులు			
నవ్వులనూనె బా 1-కి ,,	154 0 0	155 0 0	
నెయ్యి మ 1-కి ,,	14 0 0	22 0 0	
కొండాపురంవేరునెనగవస్త్రబా1కి,,	55 0 0	60 0 0	
ఇతరప్రదేశము ,,	50 0 0	58 0 0	
వేరునెనగనూనె గానుగ బా 1-కి రు	120 మిషకానూనె	118	
ఆముదము బా 1-కి ,,	182 0 0	188 0 0	
4. చిల్లరవస్తువులు			
చాయపనుపు బా 1-కి ,,	145 0 0		
కురపనుపు ,,	90 0 0	95 0 0	
మిరపకాయలు(గుంటూరిని)బా1కి,,	105 0 0	112 0 0	
గుంటూరుపాయకట్టు నీలిమందు మణుగు 1-కి రు	50,55		
కాళహస్తపాయకట్టు ,,	70,75		
తెల్లము బా 1-కి రు	35 0 0	45 8 0	
చింతపండు బా 1-కి ,,	30 0 0	59 8 0	
5. ఇనుము			
పట్టరకం బా 1-కి ,,	88 0 0	84 0 0	
చదరం ,,	86 0 0	40 0 0	
రవుండు ,,	85 0 0	86 0 0	
6. లోహములు			
వెండి 100 రులంకె ,,	72 8 0	78 0 0	
బంగారము, రులము 1-కి ,,	21 10 0	21 12 0	
సవరము 1-కి ,,	18 11 9		
ఇతడి బా 1-కి ,,	250 0 0	275 0 0	
రాగి డిటా ,,	295 0 0	300 0 0	
అస్కాచక్కెర 226 పౌ గలవి	84 4 0	84 12 0	
7. రంగులు అలిజరై ను			
ఆవుకృష్ణము 20 డిగ్రీలు ,,	70 0 0	72 0 0	
తొట్టికృష్ణము డిటా ,,			
సింహం డిటా ,, గుర్రం డిటా ,,			
8. దూది			
బోండావస్త్రబారున 1-కి రు	800 0 0		
పల్నాడు దూది ,,	240 0 0		
9. నూలు			
కోయంబత్తూరు నెం 10½ పెట్టె 1-కి ,,	8 0 0		
మధుర నెం 12½ పెట్టె 1-కి ,,	6 0 0		
పుట్లూరు యేనుగ నెం 8½ పెట్టె 1-కి ,,	8 8 0		
అవామదాదూరు నెం 12½ పెట్టె 1-కి ,,	7 12 0		
నూకేయేనుగ నెం 20 ,,	10 10 0		
జపాన్ నెం 20 ,,	10 8 0		
,, ,, 40 ఏ తేలిలు అయినను ,,	18 8 0		
గోకాకు నెం 12½ ,,	8 10 0		
పద్మాక్ష నెం 24½ ,,	11 4 0		
14½ క్విలక్ పక్ష ,,	8 0 0		
నెం 20 తెన్ని సింహం యీటె ,,	10 10 0		
నెం 22 ,, ,,	10 14 0		
నెం 12½ తెన్ని పర్కసు ,,	8 8 0		
నెం 14½ ,, ,,	8 12 0		

అమృతాంజనము

అమృతాంజనము అన్ని చోట్ల దొరకును, చక్కని డబ్బీతో నహా 1-కి వెల 10 అణాలు మాత్రమే.
అమృతాంజనము దీపో, పొంపాయి లేక నెం. 7 తలచితేటివిధి మదరాసు

శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణము

194

ఓంకారము నేవములకు మూలమైనట్లును గాయత్రీమంత్రము మంత్రములకల్ల ప్రారంభమైనట్లును శ్రీమద్వాల్మీకి విరచిత రామాయణము కావ్యములకల్ల నాదియై యలరారుచున్నది. సర్వోత్కృష్టతగల యీ రామాయణమహర్షి పమునకు మహా నీయులనేకులనేకు సంస్కృతవ్యాఖ్యానతీరముల నేర్పరచియుండిరి. అందుఁ గొన్ని ముద్రింపఁబడి దర్శనీయుములుగను గొన్ని ముద్రింపఁబడి దర్శనసౌలభ్యము లేకయుండుటయుఁ గాంచి బ్రహ్మశ్రీ భవిషీపాటి కామేశ్వరశాస్త్రిగారు ముద్రిత తాముద్రిత వ్యాఖ్యానములఁ జాలవఱకు సంతరించి ఫండితులు పామరులు తిమతఱులు తదితరులు సంస్కృత వ్యాఖ్యానతీరముల నుగమముగాఁ బ్రవేశించి చూచి యందలివిశేషములగాంచి సంతసించునట్లు నాకనాఁబరగు సంపూర్ణాంధ్ర వ్యాఖ్యానమును, ప్రతిశ్లోకమునకు ప్రతిపదార్థము, తాత్పర్యము, విశేషార్థములు, కథాసందర్భము ననుసరించి చిత్రపటములును గలిగి యలరారునట్లు రచించి 50 పానుల డబ్బులో రాయల్ పబ్లికేషన్స్ క్యాంపెయిన్ ద్వారా రెండుమాసము కొక్కిలక్కిలసంపుటముగాఁ బ్రకటింపఁచున్నారు. సంపుటము 200 పుటలు గలిగి యై ఁడు చేయఁబడియుండును. జీవితశేషము సందుఁగడుప బద్ధకంకణులై శ్రీ శాస్త్రులవారు దీక్షంగల రాజకీయ నైతిక సాంఘిక మతధర్మములను, విహితాముష్మిక మార్గములను గురతలాములకముగాఁ జేసి ముద్రించుచున్నారు. ప్రతి భారతీయాంగ్రుఁడు బరింపఁదగిన గ్రంథము. ఇంతవఱకు బాలకాండమున నైదుసంపుటములు ముద్రింపఁబడినవి. ఆయాధ్యాయకాండ సంపుటములు ముద్రింపఁబడుచున్నవి. సంపుటము లన్నియుఁ దెప్పించుకొనువారు కాశ్వత చందాదారులుగా నెన్నుబడుదురు. కాశ్వతచందాదారులు మొదలు రు 0.8-0 లు ప్రవేశింపఁగలము చెల్లింపవలెను. సంపుటము 1కి పోస్టుఖర్చులుగాక చందాదారులకు రు 1.2-0. ఇతరులకు రు 1.4-0. వివరములు మాకు వ్రాసి తెలిసికొనవచ్చును.

వలయువారు:-

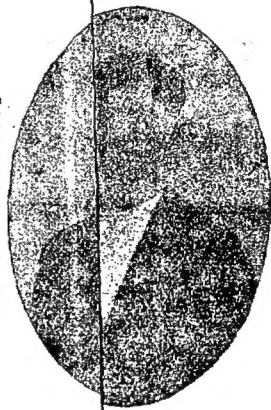
శ్రీ మద్వాల్మీకిరామాయణ గ్రంథమాలా కార్యస్థానము,
ఆర్యాపురము, రాజమహేంద్రవరము.

మన్వసామరాజు అండు వీరాజు.

1477

పెద్దపురము పోస్టు.

KRAMTRADE

REGISTERED

విజ్ఞాపన
స్వదేశము

1918 సంవత్సరం

నుంచి మేము మనదేశము ననుండించుచున్న పట్టుతో మాధ్యమిక రీతి నీ పడుకుట, నేయుట, రంగులు వేయుటమున్న గుప సులవలన వివిధరకముల

స్త్రములను రంగుతో చిత్రచిత్రమైన జరీ సాదా అయి లు కమ్ములతో తయారుచేయించి వర్తకులకు తదితరులకు విక్రయించుచుంటిమి కాకినాడలో జరిగిన రిలే అఖిలభారత కాంగ్రెసువస్త్రప్రదర్శనమున మాబట్టలను ప్రదర్శించినట్లును అవి దేశములోని పట్టుస్త్రములు అన్నిటిలోను ఎక్కువనాణ్యమైనవిగా అందరకుతెలిసేయున్నది. ప్రదర్శనమునగురించి వ్రాయుచు మాబట్టలగురించి పీయూష కాంతిఘోషగారు అమృత బజారుపత్రికయు ఇట్లు వ్రాసిరి.

... ఇక కాంగ్రెసుసంఘము వారున్న మరయితర ప్రజలుకూడ అన్యకములగుద్దరున్న ప్రదర్శించిరి ఇంకను ఎందరోకలకు. అందు ఇచ్చట ఏకరువుపెట్టుటకు వీలులేదు. పట్టు వస్త్రములు అనేకములు ప్రదర్శింపబడినవి. పెద్దాపురం వర్తకులు ముప్పనసోమజు వీరాజుగార్లు పట్టు ఉత్తరీయములును ఘోవరులును వర్తకులకి కొటుగడ్డలును తలగుడ్డలును చీరలును మున్నగురకములు ప్రదర్శించిరి. బెంగళూరు అస్సామవారు కూడ ప్రదర్శించిరి.

పట్టువస్త్రములగురించి వ్రాయుటలో మాకంపెనీయొక్క ఆదేశమును యులను విపులముగా వ్రాయుటవలన దేశము స్వదేశవస్త్రపరిశ్రమో మాప్రాముఖ్యమును గ్రహించి స్వదేశీ నభివృద్ధి పరచెదరక. చెన్నపురిరాజధానిలో ప్రతిపట్టణము నందును మాబట్టలవారకును.

కొందరువస్త్రులు తయారుచేయుచున్న రకములలో నే నాణ్యము తక్కువను బట్టలను విక్రయించి మారకములనిచూపపుచ్చుచున్నారని అందరియొక్క జాగ్రత్తరీతి మాప్రతి బట్టయందు వుండే 'రేడ్' చూర్మును ఇందున ప్రచురించితిమి.

సిటి మోటారుపాఠశాల మదరాసు
లిఫ్ట్ నెంబరు 148

ఇచ్చట ము అనుభవముగలవారితే మోటారు బండిని నడుపువిధానము, కానిబిట్, మొదలగునవి నేర్పబడును.

మరియు మోటారుబండ్లు పురమతులు, రంగులు వేయుట వగైరా అన్ని పనుల చేయబడును.

యోగ్యత తములు సుంచినిపుణులైన ఆటో ఇంజనీర్లచే ఇయ్యబడును.

అన్ని విధమైన భరలు సరఫరముగా యుండును. వివరములు తెలియగోరు రీతినిదినింపమునకు వ్రాసులయును.

సేజరు,

సిటి టూక్సికంవెని,

2/3 రంగుకావీధి, జి.టి. మదరాసు

(రాజ్యేష కడమటివిధి)

కామినియా నూనె

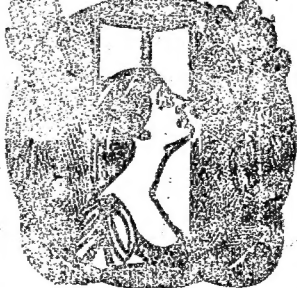
పెంట్లకలేఅందము.

రాలిపోకుండ జాగ్రత్తపడుడు

పెంట్లకలు దువ్వినపుడు ఊడకమున్నే త్వర పడకపోయిన ఊడ మొదలుపెట్టి పూర్తిగా పాడగును అట్లుకాకుండ నేడే కామినియా నూనెను వాడి సత్వరముగా శిరోజముల గాపాడుకొనుడు. పెంట్లకల కేబాధ్యమున్నను మాన్చి ఈ వివ్యాపధము వానిని మొత్తముగా పట్టువలె నెరుగునట్లు చేయును ఒక పరీక్షవల్ల మీకే తెలియగలదు. మీ శిరోజముల నతిశుభ్రపరచును బుడ్డివెల 1 రూపాయి. కి బుడ్డఖరీదు రూ 2-10-0.

126 ఏపీచారీలు ప్రత్యేకము.

ఆటోదిల్ బహారు

మీకు ఏనువానన ద్రవ్యము లేక అత్తకు కావలసియున్న

ఆటోదిల్ బహారు వ్రాయుడు.

1 ఆటోదిల్ బుడ్డి భరము 2-0-0 1 డ్రాం బుడ్డి 0-1-0

2 డ్రాం బుడ్డి 0-2-0 మీ చేతిరుమాటనందు

చుక్కలు వేసికొన్న పనులకు మన్నిదనము వ్యాపించును.

పై కామినియా నూనె, ఆటోదిల్ బహారు ఘంటసరకులము ప్రతిచోటను విక్రయింపబడును. లేకున్న పోలుపట్టెట్లు,

ఆంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్స్ అండ్ కెమికల్ కంపెనీ,

155 బాబ్జువరీడు, పొంపాయి అవి వ్రాసిన పత్రముగలకు